

თაიგურაზ ლლონტი

ქართული
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

**ვაზი, ღვინო და
პრობლემატი**

წერილები

2005-2012

თეიმურაზ ღლონტი

ვაზი, ღვინო და პრობლემატი

წერილები

2005-2012

ქვევრის ფონდი

თბილისი 2012

საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის
სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

წინამდებარე კრებულში თავმოყრილია 2005-2012 წლებში საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობაში წარმოქმნილი უმწვავესი პრობლემებისადმი მიძღვნილი კრიტიკული წერილები, რომლებიც დროდადრო ქვეყნდებოდა ქართულ პერიოდულ პრესაში. მკითხველი გაეცნობა საქართველოს მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერთა უთანასწორო ბრძოლის პერიპეტეებს ინსტიტუტის შენარჩუნებისათვის, მაგრამ ეს ბრძოლა ფატალური შედეგით დასრულდა – ძალმომრეობით იქნა გაუქმებული არა მარტოდენ ეს ინსტიტუტი, არამედ მთელი აგრარული სამეცნიერო სფერო. მკითხველი ასევე გაეცნობა ტრადიციული მევენახეობა-მეღვინეობის აღდგენისა და დაცვის საკითხისადმი მიძღვნილ მასალებს. აგრეთვე, ქართული სუფრისა და სადღეგრძელოს განმაქიქებელთა პასუხად გამოქვეყნებულ მასალებს. უარყოფით მოვლენებთან ერთად წიგნში მოხსენიებულია ამ წლებში ჩვენს მევენახეობა-მეღვინეობაში მომხდარი დადებითი, პოზიტიური მოვლენებიც! უპირველეს ყოვლისა ქართული ტრადიციული მეღვინეობის ქვევრისა და ქვევრის ღვინის დაყენების ტრადიციული წესის აღდგენა და მისი დიდი საერთაშორისო აღიარება, ვაშლისა და ღვინის 33-ე მსოფლიო კონგრესისა და ქვევრის ღვინის I საერთაშორისო სიმპოზიუმის ჩატარება.

ივანე
კვინიტაძე

საქართველოს მევენახეობის
სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი

წინასიტყვაობა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ვირფასო მკითხველო! ჩვენი ცხოვრების უკანასკნელი წლები მუქ-ჩრდილებით, უმძიმესი განცდებით, განწირულობაში მისული ყოფიერებით, სულიერ-ზნეობრივი შეჭირვებით, ამავე დროს მოლოდინითა და იმედით იყო აღსავსე. მევენახეობა-მელვინეობა ერთი მნიშვნელოვანი სფეროთაგანია ჩვენი ყოფიერ-ცნობიერი არსობისა. ნიშნეულია ის, რომ მიუხედავად უმძიმესი შეჭირვებისა, ნგრევისა და იავარქმნისა, იმედის ნაპერწკალი, ნათლის გამოწამოვლილი სწორედ მევენახეობისა და მელვინეობის ფენიქსისებრ აღდგინების საწყისშივე ნათელჩენილია. გუშინდელი მრუმე ღამე ცისკრის იმედიანი ნათებით თენდება.

უკანასკნელ წლებში, განსაკუთრებით კი 2005-2012 წლებში ქართულ მევენახეობა-მელვინეობაში მომხდარი უმძიმესი მოვლენები ზოგჯერ ლოგიკურ, ზოგჯერ კი ალოგიკურ გაგრძელებად მიგვაჩნია ათეული წლების განმავლობაში პერმანენტულად მიმდინარე მოვლენებისა. ვითვალისწინებთ მკითხველის ინტერესს და ამ პატარა წიგნში თავმოყრილი ფაქტობრივი მასალით აღვუდგენთ იმ რეალობას, რა სამწუხარო რეალობაშიც იმყოფებოდა ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობა, მისი სამეცნიერო სფერო და რა შედეგი მოგვიტანა განუკითხაობამ და ძალმომრეობამ. ამასთანავე, საჭიროდ ვცანით მკითხველისათვის შეგვეხსენებინა უკანასკნელი ორასი წლის მანძილზე საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობაში მიმდინარე უმწვავესი პრობლემები, რაც ჩვენი აზრით, უკეთ წარმოაჩენს თვისებრივ კავშირს 2005-2012 წლებში და წინარე ორასწლოვანი ისტორიის მანძილზე განვითარებულ მოვლენებს შორის. ვფიქრობთ, წიგნში თავმოყრილი მასალები მეტ-ნაკლებად შეუქმნის მკითხველს წარმოდგენას ჩვენს მევენახეობა-მელვინეობაში მიმდინარე ურყოფითსა თუ დადებით მოვლენებზე.

უკანასკნელი ორასი წლის მანძილზე ქართულ მევენახეობა-მელვინეობას არაერთი კრიზისული მდგომარეობა ჰქონდა, ზოგჯერ კი კატასტროფის პირასაც კი მდგარა ერთ მთლიან სხეულში შენივთებული ქართველი ერის მატერიალური და სულიერი ცხოვრების მრავალმნიშვნელოვნად განმაპირობებელი ეს ორი დარგი. განსაკუთრებულად უნდა გაეხვას ხაზი XIX საუკუნის II ნახევარში ქართულ მევენახეობა-მელვინეობაში წარმოჩენილ უმწვავეს პრობლემატიკას, რაც წარმოშვა უპირატესად სოკოვანი დაავადებებისა შემოჭრამ საქართველოში, ამას კი ხელი შეუწყო აგრონომიული სამსახურის,

კერძოდ კი, მცენარეთა დაცვის სამსახურის დაბალმა დონემ განვლილმა კრიზისმა თავისი დიდი უარყოფითი კვალი დააჩნია ჩვენს მევენახეობას. განადგურდა ვენახები (განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში) და ვაზის ქართული გენოფონდი. ამის დასტურად გურიის მაგალითიც იმართება. სადაც ადგილობრივი წარმოშობის 59 ვაზის ჯიშის სანაცვლოდ, დაავადებუბისა და მავნებლებისადმი მედეგმა ამერიკულმა ჰიბრიდმა — „ვიზბუსკამ“ (Vitis labrusca) დაიმკვიდრა ადგილი.

XX საუკუნის 60-იანი წლებიდან მევენახეობა-მელვინეობისადმი და ზოგადად სოფლის მეურნეობისადმი წარმართულმა არასწორმა და არაჯანსაღმა პოლიტიკამ კიდევ უფრო შეუწყო ხელი ვაზის ქართული გენოფონდისადმი უარყოფითი ტენდენციების წარმოჩენას, ღვინის დაყენების ტრადიციული ტექნოლოგიებისადმი ნიჰილისტური დამოკიდებულების დანეგვასა და გავრცელებას.

XX საუკუნის 60-იანი წლების შუახანებში იყო მცდელობა სახელმწიფოებრივ დონეზე ქვევრის, როგორც ღვინის დასადუღებელი და დასავარგებელი ჭურჭლის, გაუქმებისა. მაგრამ ეს მზაკერული მცდელობა ჩაიშალა მელვინეობის დარგის სპეციალისტთა აქტიურობითა და შემართებით, ამ პროცესის აქტიური მონაწილე და ქვევრის დამცველი ამ სტრიქონების ავტორი გახლდათ. მაგრამ არ გასულა დიდი ხანი და 80-იანი წლების დასაწყისში დაიწყო გააფრთხილებული ბრძოლა ქვევრის გაუქმებისათვის. ძალდატანებით ღვინის ქარხნებში მიწით ამოავსეს ქვევრები, ანუ დამარხეს. რაც მრავალათასწლოვანი ისტორიის ნაშლის ტოლფასს ქმედებდად მოიაზრება. ძლიერნი ამა ქვეყნისანი თავიანთ ანტიქართულ, ანტისახელმწიფოებრივ, ანტიჰუმანურ ქმედებას იმ მოტივაციით ხსნიდნენ, თითქოსდა ქვევრი სიბინძურის წყარო იყო.

XX საუკუნის 70-იანი წლებიდან განსაკუთრებულად თვალსაჩინო გახდა ვაზის პირდაპირმწარმოებელი ჰიბრიდული ფორმების გავრცელება საქართველოს ზვრებში, რაც შეფარულად და გეგმაზომიერად ხორციელდებოდა. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ეს რეალიზებული ბოროტგანზრახვა იყო, დივერსია ქართული მევენახეობა-მელვინეობის მიმართ.

ქართული მელვინეობის მაპროფილებელი მიმართულებებისადმი ნეგატიურმა დამოკიდებულებამ მეტროპოლიის ინტერესებისადმი ქართული მელვინეობის ძალმომრეობრივმა დამორჩილებამ დაუკარგა ტრადიციული იერსახე ქართულ მელვინეობას. საქართველო მაღალხარისხოვანი, უმაღლესი კატეგორიის ღვინოების მწარმოებელი რესპუბლიკიდან გადაიქცა გაუმაძღარი იაფფასიანმომხმარებლური რუსული ბაზრის შემაგრებული ღვინოებით მომმარაგებელ რეგიონად. ასე განსაჯეთ, 1990 წლისათვის შემაგრებული

ღვინოების ხვედრითი წილი ქართულ მეღვინეობაში 75%-ს შეადგენდა. ეს ნამდვილი კატასტროფა იყო!

ალარაფერს ვამბობთ პოლიტიკურ ფორმაციათა გასაყარზე ქართულ მევენახეობა-მეღვინეობაში მიმდინარე დამანგრეველ პროცესებზე, როცა განადგურდა მევენახეობა-მეღვინეობის სანედლეულო და სანარმოო ბაზა, განადგურდა ვაზის ქართული გენოფონდის ამსახველი საკოლექციო ნაკვეთები და სადედე-სანერგეები.

ყოველივე ზემოთქმული, თავისი უმძიმესი შედეგებით ვერ გაუტოლდება იმ დანაშაულებრივ ქმედებებს, რამაც სათავე დაუდო 2005 წლიდან სოფლის მეურნეობის, კერძოდ კი, მევენახეობა-მეღვინეობის სამეცნიერო სფეროს ნგრევისა და იავარქმნის პროცესს. გაუქმდა სასოფლო-სამეურნეო სხვადასხვა დარგის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები თავიანთი სანარმოო-კვლევითი ბაზებითურთ, უდიდეს დანაშაულად მიგვაჩნია სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო პროფილის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების (ნიადაგმცოდნეობის, აგროქიმიის, მიწათმოქმედების, მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის და სხვათა) გაუქმება. მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი წარმოადგენდა მსოფლიო მნიშვნელობის სამეცნიერო ცენტრს თავისი ექსპერიმენტული ბაზების ფართო ქსელით. ამ ინსტიტუტის სამეცნიერო პოტენციალი შექმნილია ათეული წლების მანძილზე ისეთი სახელგანთქმული მეცნიერების მიერ, როგორებიც იყვნენ სოლომონ ჩოლოყაშვილი, სერგო დურმიშიძე, ნიკოლოზ ხომიზურაშვილი, მაქსიმე რამიშვილი, დიმიტრი ტაბიძე, ნიკოლოზ ახვლედიანი, გიორგი ბერიძე, ანდრო ლაშხი და სხვები.

დღეს ეს ინსტიტუტი აღარ არსებობს, მის დანგრევას იმჟამინდელმა ხელისუფლებამ შვიდი წელი მოანდომა, 2005-დან 2012 წლამდე. ინსტიტუტს ჯერ მთავარი კორპუსი წაართვეს, სადაც საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო განთავსდა, შემდეგ კი გააუქმეს ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი, გააპარტახეს ვაშლაჯვრის ხეხილისა და ვაზის ექსპერიმენტული ბაზა, გაიყიდა თელავის მევენახეობისა და მეღვინეობის საცდელი სადგური. ინსტიტუტის თანამშრომლები იბრძოდნენ ინსტიტუტის შესანარჩუნებლად, არაერთგზის შეგროვდა ხელმოწერები და გაეგზავნა მიმართვები საქართველოს პრეზიდენტს ბატონ მიხეილ სააკაშვილს და საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს, მაგრამ ეს ყოველივე დარჩა ხმად მლალადებლისა უდაბნოსა შინა, ძალადობამ იზეიმა.

მსოფლიო ბანკმა, რომელმაც წარმატებითი ინსტიტუციური რეფორმა განახორციელა მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-

-კვლევით ინსტიტუტში, წერილით მიმართა საქართველოს მთავრობას თავი შეეკავებინათ ინსტიტუტის ხელყოფისაგან და სამინისტროსათვის სხვა შენობა გამოეძებნათ, მაგრამ ეს თხოვნაც ყურად არ იყო საქართველოს ხელისუფლებამ.

2005-2007 წლებში საქართველოს ხელისუფლებასადმი გაგზავნილი მიმართვები, რომლებსაც ხელს აწერენ საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მეცნიერები, ქვეყნდებოდა, იბეჭდებოდა გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“. აგრეთვე, ვაქვეყნებდით საპროტესტო წერილებს როგორც ინსტიტუტის შენარჩუნების მოთხოვნით, ისე მევენახეობა-მეღვინეობის მტკივნეულ საკითხებზე.

საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტში 1989 წლიდან ინსტიტუტის იმჟამინდელი დირექტორის ბატონ ნოდარ ჩხარტიშვილის ხელმძღვანელობით დაიწყო მუშაობა „საქართველოს ვაზისა და ღვინის კოდექსის შემუშავების“ მიმართულებით. მართალია, იმხანად ყოველად უმართავი პროცესები მიმდინარეობდა საქართველოს მევენახეობასა და მეღვინეობაში, მაგრამ აუცილებელი იყო მევენახეობისა და მეღვინეობის სამართლებრივი საფუძვლების შემუშავება, რათა ეს დარგები სამომავლოდ განვითარების მართებულ გზაზე დამდგარიყო. მეტად წინააღმდეგობრივი აღმოჩნდა კანონპროექტის შემუშავებელი კომისიის მუშაობა, იმდენად, რამდენადაც ჩვენი საზოგადოება, სპეციალისტთა გარკვეული ნაწილი ვერ ეგუებოდა მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო ნორმებისა და პრინციპების ფარგლებში ქართული მევენახეობისა და მეღვინეობის წარმოების მოქცევას, მძლავრობდა სუბიექტივიზმისა და კერძო წარმოებითი ინტერესები, მაგრამ დიდი იყო ზეწოლა პარლამენტის იურიდიული დეპარტამენტის მხრიდან იმ პრინციპების დასათმობად, რაც კომისიის წევრებს მიაჩნდათ საჭიროდ კანონის სიცოცხლისუნარიანობის განსახორციელებლად. 1998 წელს პარლამენტმა დაამტკიცა „საქართველოს კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“ რაც თავისთავად დიდი მოვლენა იყო, მაგრამ ეს როდი ნიშნავდა იმას, რომ შემდგომში არ უნდა გაგრძელებულიყო მუშაობა კანონის სრულყოფისათვის. ვფიქრობთ შეგნებულად გაკეთდა ისე, რომ კანონს არ ემუშავა. თუმცა კანონის შემუშავებაში არაერთი მაღალი დონის სპეციალისტი ღებულობდა მონაწილეობას. შემდგომში დაიწყო ამ კანონის „გადამუშავება“ ცალკეულ დაინტერესებულ პირთა მიერ. პრაქტიკულად არ ითვალისწინებდნენ, ან ნაკლებად ითვალისწინებდნენ სპეციალისტთა შენიშვნებსა და წინადადებებს, კომისიურ მუშაობას დაესვა წერტილი.

სამწუხაროდ, იმხანად შეუძლებელი შეიქნა კანონში ისეთი მნიშვნელო-

ვანი სფეროს ასახვა, როგორცაა ქვევრში კახური ღვინის დაყენების ტრადიციული ტექნოლოგია. რაც ჩვენი მეღვინეობის საიმამყეს წარმოდგენს. მაშინ, როცა ევროპული კანონმდებლობა ითვალისწინებს ეროვნული თავისებურებების ასახვას ნებისმიერი ქვეყნის ვაზისა და ღვინის კანონში. თუკი იმჟამინდელი საზოგადოება, სპეციალისტთა წრე მზად არ იყო ამისათვის, დღეს სიტუაცია შეცვლილია, აღორძინებულია ქვევრში კახური ღვინის დაყენების ტრადიციული ტექნოლოგია და ვფიქრობთ, ახლადარსებული პარლამენტი ვაზისა და ღვინის კანონის სრულყოფის საკითხს აუცილებლად მიუბრუნდება.

ქართული მევენახეობისა და მეღვინეობის დაკნინებისა და პრესტიჟის შელახვის მცდელობა დაფიქსირდა 1998 წელს, როცა საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა „საქართველოს კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“. უკვე დამტკიცებული კანონიდან, ვიდრე მას ხელს მოაწერდა საქართველოს პრეზიდენტი, ამოღებული იყო მნიშვნელოვანი ფორმულირება: „საქართველო განეკუთვნება ხარისხოვანი და მაღალხარისხოვანი მევენახეობა-მეღვინეობის ზონას, მევენახეობა-მეღვინეობა ეროვნული ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგია“. აქვე აღვნიშნავთ, რომ იმხანად საქართველოს პარლამენტის იურიდიული დეპარტამენტის თავმჯდომარე ბატონი მიხეილ სააკაშვილი იყო. ივლისის დასაწყისში პრესაში გამოქვეყნდა კანონის ტექსტი, საიდანაც გახდა ცნობილი ამ დანაშაულებრივი ქმედების შესახებ. დაყოვნება აღარ შეიძლებოდა. ოპოზიციური პრესისა და ტელეკომპანია „იბერიის“ მხარდაჭერით წამოვიწყეთ საპროტესტო კამპანია. შედეგს ნაწილობრივ მივაღწიეთ, სექტემბერში საქართველოს პარლამენტმა „დამატების“ სახით აღადგინა კანონში გამოტოვებული წინადადებები, თუმცა არა თავდაპირველი ვარიანტით. საბოლოოდ მივიღეთ ის, რომ მევენახეობა-მეღვინეობა პრიორიტეტულ დარგად არ იქნა აღიარებული. ეს ლიტონი სიტყვები არ არის და რეალობაა, ამას გვიდასტურებს „საქართველოს აგრარული პოლიტიკის კონცეფცია“ რომლის თანახმად მევენახეობა და მეღვინეობა არ არის საქართველოს ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგი. სამწუხაროდ ეს „კონცეფცია“, დღემდე არ გაუქმებულა. ამდენად იგი მოქმედი დოკუმენტია. ამ საკითხებს მკითხველი წიგნში მონოდებული მასალებით უფრო დეტალურად გაეცნობა. დაინტერესებულ მკითხველს შეუძლია გაეცნოს გამოქვეყნებულ წერილებსა და გამომხატურებებს გაზეთებში – „ახალი ერა“, „ბანკები და ფინანსები“ და „თვალთაი“. აგრეთვე, 2002 წელს გამოცემულ ჩვენს წიგნში – „ხმა მლაღადებლისა“. აგრეთვე ჟურნალ „ვაზი და ღვინო“-ში (2000 წ., №1-2).

მეღვინეობაში ფეხმოკიდებული თვითმემოქმედებითი საქმიანობის ფონზე სათავე დაიდო, ჩვენი აზრით, ერთმა არასასურველმა ტენდენციამ –

ევროპული არომატნარმომქმნელი საფუერების მასშტაბურმა გამოყენებამ ამგვარი პრაქტიკა მიუღებლად მიგვაჩნია უპირველეს ყოვლისა, იმის გამო, რომ ევროპული საფუერების გამოყენებით ჩვენს ღვინოებში ვკარგავთ ჯაშურ მახასიათებელ გემოსა და არომატს და ამდენად ქართული მრავალფეროვანი ღვინის პროდუქცია ერთგვარად ნიველირებულ, ე.წ. გლობალიზებულ ღვინოებად იქცევა, ეს სფეროც საქმიანობისა სასწრაფოდ მოითხოვს საწარმოთლებრივ დარეგულირებას.

შეუძლებელია არ შევჩერდეთ ისეთ მტკივნეულ საკითხზე, როგორიცაა სასოფლო-სამეურნეო პროფილის კადრების საკითხი. იმას, რაც ხდებოდა სასოფლო-სამეურნეო განათლებისა და მეცნიერების სფეროში შეუძლებელია რეფორმები ენოდოს, ეს იყო გეგმაზომიერი ნგრევის პროცესი, რამაც აგრონომ-პრაქტიკოსთა და აგრონომ-მეცნიერთა კადრების მომზადების პროცესი მთლიანად მოშალა და დაანგრია. სასოფლო-სამეურნეო განათლებისა და მეცნიერების სისტემის მოშლამ მიგვიყვანა იმ შედეგამდე, რომ დღეს ჩვენს სოფლებში აღარ გვყავს კვალიფიციური აგრონომები, აგრონომიული სამსახური მთლიანად მოშლილია. დიდი წყვეტაა თაობათა შორის სოფლის მეურნეობის განათლებისა და მეცნიერების სფეროში.

ჯერ კიდევ XIX საუკუნის 80-იანი წლების მიწურულს დაისვა საკითხი თელავში მევენახეობა-მელვინეობის სასწავლებლის დაარსების შესახებ საცდელი სადგურიტურთ. 1889 წელს სანტ-პეტერბურგში, მინათმოქმედების სახელმწიფო დეპარტამენტს გაეგზავნა მოთხოვნა ამ სასწავლებლისა და საცდელი სადგურის დაარსების თაობაზე. შედგენილი იყო სასწავლო პროგრამა დისციპლინების აღნიშვნით, საშტატო განრიგით. ეს იყო აუცილებლობით განპირობებული გადაწყვეტილება. მაგრამ როგორც ჩანს, დასავლეთ საქართველოში ფილოქსერის მასობრივად გავრცელების გამო შექმნილმა დიდმა კრიზისმა უპირატესი აქცენტი გადაიტანა საქარაში ვაზის სადედუ-სანერგის მოწყობის აუცილებლობაზე, სადაც ჩინებული ქართველი აგრონომის იოსებ გუნცაძის გამოცდილების გაზიარებით, დაიწყო ვაზის მყნობა ამერიკული ვაზის საძირეზე, რამაც იხსნა შემდგომში საქართველოს ვენახები გადაშენებისაგან. 1901 წელს სანერგე გადაკეთდა საცდელ სადგურად, რომელმაც სათავე დაუდო ვაზის მეცნიერულ კვლევას. რაც შეეხება თელავის საცდელი სასწავლებლისა და საცდელი სადგურის დაარსების პროექტს, მისი განხორციელების მიზანშეწონილობა დადასტურდა მოგვიანებით, კერძოდ კი იმით, რომ 1930 წელს თელავში დაარსდა მევენახეობისა და მელვინეობის საკავშირო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, სადაც მოღვაწეობდნენ სახელგანთქმული მეცნიერები. შემდგომში ეს ინსტიტუტი გადაკეთდა ამიერ-

კავკასიის, ხოლო შემდგომ საქართველოს მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტად, რომელიც 1953 წელს გადმოვიდა თბილისის გარეუბანში, ს. ვაშლაჯვარში. თელავში ჩამოყალიბდა მევენახეობისა და მეღვინეობის საცდელი სადგური. ინსტიტუტის დაქვემდებარებაში იყო საქარისა და სკრის საცდელი სადგური და დასაყრდენი პუნქტები საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში (სამხრეთ ოსეთი, მესხეთი, კახეთი, სამეგრელო, აფხაზეთი, გურია და აჭარა), აგრეთვე ექსპერიმენტული ბაზები და მეურნეობაში (გალავანში და გორში).

ის, რომ საქართველოში აუცილებელი იყო მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის არსებობა, კარგად ჰქონდათ გააზრებული რუსეთის იმპერიაში. ეს აუცილებლობა კარგად გააიზრეს კომუნისტურ ეპოქაშიც, ეს იყო პროგრესული, გონივრულ და ლოგიკურ საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება. ეს იყო სახელმწიფოებრივად მართებული გადაწყვეტილება. რამდენად სავალალო და პარადოქსულია ის, რომ კოლონიური უღლის ქვეშ ყოფნისას შექმნილი მევენახეობისა და მეღვინეობის ცენტრი განადგურდა მაშინ, როცა საქართველომ გადაადგო კოლონიური უღელი და დამოუკიდებლობა და თავისუფლება მოიპოვა. საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის, საცდელი სადგურისა და დასაყრდენი პუნქტების განადგურება ერთმნიშვნელოვნად უნდა შეფასდეს, როგორც ანტისახელმწიფოებრივი და ანტიეროვნული ქმედება.

საბედნიეროდ, უკანასკნელი 3-4 ათეული წლის მანძილზე არსებული კრიზისებისა, ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში სასიკეთო ცვლილებები მოხდა ქართულ მევენახეობა-მეღვინეობაში. არ შეიძლება არ შევეხეთ რამდენიმე მნიშვნელოვან მოვლენას, უპირველესად მხედველობაში გვაქვს სასიკეთო ცვლილებები, რომელსაც უდაოდ მისცა ბიძგი ალავერდის მონასტრმა, სადაც 2006 წელს აღდგენილ ათასწლოვან მარანში 2007 წელს პირველად დაყენდა კახური ღვინო უძველესი ტრადიციული ტექნოლოგიური წესის გამოყენებით. შედეგმა მოლოდინს გადააჭარბა. ქვევრის კახურმა ღვინომ გააოცა და აღაფრთოვანა არა მარტოოდენ უცხოელი მეცნიერ-სპეციალისტები, სომელიები და რიგითი მომხმარებელი, არამედ ქართველი სპეციალისტები და ღვინის მოყვარულები. 2007 წელს ალავერდის მონასტრის მარანში დაყენებულმა ქვევრის კახურმა ღვინომ - „ალავერდის ტრადიციებმა“ 2010 წელს ლონდონში ჩატარებულ დეკანტერის დიდ საერთაშორისო კონკურსზე ბრინჯაოს მედალი დაიმსახურა, რაც ამ ღვინის დიდ საერთაშორისო აღიარებაზე მეტყველებს.

ალავერდის მონასტრის ქვევრის თეთრ კახურ ღვინოს საერთაშორისო დეგუსტაციებზე მოპოვებული აქვს 6 ოქროს და ერთი ბრინჯაოს მედალი.

2010 წელს საქართველოს სახელმწიფო სავაჭრო-სამრეწველო პალატამ ალავერდის მონასტრის მარანი დააჯილდოვა სპეციალური დიპლომით. ტრადიციული მეურნეობის აღორძინებისათვის განეული წვლილის აღსანიშნავად.

როცა ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის შუქ-ჩრდილებზე ვსაუბრობთ არ შეიძლება არ შევხვთ ორ მნიშვნელოვან მოვლენას, რომელიც უკანასკნელ წლებში მოხდა ჩვენს სინამდვილეში. ვგულისხმობთ 2010 წელს თბილისში ჩატარებულ „ვაზისა და ღვინის XXXIII მსოფლიო კონგრესს“ და 2011 წელს ალავერდის მონასტერში ჩატარებულ „ქვევრის ღვინის I საერთაშორისო სიმპოზიუმს“. ამ ორმა მოვლენამ გარდამტეხი გავლენა მოახდინა ინტერესის გაღვივებაში ტრადიციული მევენახეობა-მეღვინეობის მიმართ, როგორც ცალკეული კორპორაციებისა და ფირმების მხრივ, ისე ქალაქისა თუ სოფლის მოსახლეობაში. სასიხარულოა ის, რომ ახალგაზრდობამ გამოიჩინა განსაკუთრებული ენთუზიაზმი. გამრავლდა კერძო მცირე სანარმოების რაოდენობაც და საგრძნობლად ამაღლდა ღვინოების, განსაკუთრებით კი ჯიშური ღვინოების ხარისხი.

საერთაშორისო მასშტაბით ალავერდის მონასტრის მარნის საქმიანობის მაღალი შეფასების დამადასტურებელი იყო 2011 წელს ალავერდის მონასტერში ჩატარებული „ქვევრის ღვინის I საერთაშორისო სიმპოზიუმი“ რომელმაც თავი მოუყარა მსოფლიოში ცნობილ მეცნიერ-სპეციალისტებსა და ექსპერტებს. ამ ღონისძიების ინიციატორი იყო „ქართული ღვინის კულტურის ცენტრთან“ ახლადშექმნილი „ქვევრის ფონდი“. სიმპოზიუმის მხარდამჭერები და ორგანიზატორები იყვნენ. აშშ საერთაშორისო განვითარების პროექტი – „ეკონომიკური აღმავლობის ინიციატივა“, „ასოციაცია ქართული ღვინო“ აბბა ალავერდელი მიტროპოლიტი დავითი, „საქართველოს შემომყვან ტურ-ოპერატორთა ასოციაცია“, შპს „ხობხის ცრემლები“. ქვევრისა და ქვევრის ღვინისადმი აღძრულმა დიდმა ინტერესმა დადებითი გავლენა მოახდინა საქართველოში ქვევრის ღვინის წარმოების გაფართოებისადმი. საგრძნობლად აინია ქართული ღვინის ხარისხობრივმა მაჩვენებლებმა. დიდი ინტერესი ვაზის ქართული გენოფონდისადმი, ვაზის უნიკალური ჯიშებისადმი და ჯიშობრივი ღვინოების დაყენებისადმი, ეს უდაოდ დადებითი მოვლენაა.

ზემოაღნიშნულთან ერთად ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ გაიზარდა ქვევრის ღვინოების მწარმოებელთა რიცხვი, ხოლო ქვევრის ღვინო თანდათანობით ჩამოყალიბდა როგორც განსაკუთრებული კატეგორია, რაც სავსებით კანონზომიერული და ლოგიკური მოვლენაა. სამწუხაროდ ამ დადებითი

ტენდენციების ჩამოყალიბებაში სახელმწიფო ინსტიტუტების როლი თითქმის ნულის ტოლია, ამ პროცესების ბიძგის მიმცემი და მასტიმულირებელი ძალა აღმოჩნდა ალექსანდრის მონასტრის მარანი, აზბა ალავერდელი მიტროპოლიტი დავითის, გორის და სამთავისის მიტროპოლისტის ანდრეას, ქყონდიდელი მიტროპოლოტი პეტრეს მიერ დაფუძნებული „ქართული ტრადიციული ღვინის ფონდი“, ამ ფონდის მიერ დაარსებული „ქართული ღვინის კულტურის ცენტრი“ და ამ ბაზაზე ჩამოყალიბებული „ქვევრის ფონდი“, რომელმაც გააერთიანა ქვევრის ღვინის მწარმოებელი რამდენიმე კომპანია.

2012 წელს „ექსპო-ჯორჯიას“ მიერ მოწყობილი ღვინისა და მაგარი სასმელების საერთაშორისო გამოფენა-კონკურსის დახურვისას, გამარჯვებულ კომპანიათა დაჯილდოებისას საერთაშორისო სადეგუსტაციო კომისიის თამჯდომარემ დოქტორმა გეორგ ბინდერმა განაცხადა: სასიამოვნოდ გაკვირვებული ვარ იმით, რომ ქართულმა ღვინოებმა შესამჩნევად აიმაღლეს ხარისხი, მე შარშანაც ვიყავი საქართველოში და შემიძლია ვთქვა, რომ ერთ წელიწადში მაღალი ხარისხის ღვინოების რიცხვი საგრძნობლად გაიზარდა.

უკანასკნელი წლების ერთ-ერთი ნათელი ფურცელია საგურამოს მახლობლად, სოფელ ჯილაურაში „ვაზისა და ხეხილის სარგავი მასალების წარმოების ეროვნული ცენტრის“ დაარსება. როცა გავიხსენებთ იმას, რომ XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან მოყოლებული თანდათანობით განადგურდა სანერგე მეურნეობები და ვაზის საკოლექციო ნაკვეთები, კიდევ ერთხელ ვიზარებთ, თუ რაოდენ კატასტროფული იყო ეს მოვლენა. რაოდენ გაღარიბდებოდა ვაზის ქართული გენოფონდი, რომ არ ყოფილიყო შენარჩუნებული ვაზის მდიდარი კოლექციები მოლდავეთსა და ყირიმში. 2006 წელს სწორედ იქ დაცული კოლექციებიდან იყო შემოტანილი (თუ დაბრუნებული!) 150 ვაზის ქართული ჯიში, საქართველოში ეს ჯიშები აღარ გვქონდა.

სოფელ ჯილაურაში დაარსებულ „ვაზისა და ხეხილის სარგავი მასალის ეროვნული ცენტრში“ ამჟამად თავმოყრილია 430-მდე ქართული აბორიგენული ვაზის ჯიში და აგრეთვე 280-მდე უცხოური ვაზის ჯიში. ამ ცენტრის შექმნის მისიაა საქართველოში თანამედროვე ტიპის სპეციალიზებული, მონინავე ტექნოლოგიებით აღჭურვილი საბაზისო სანერგის მოწყობა, სადაც ხარისხის

კონტროლის პირობების დაცვით ხორციელდება ჯიშურად გარანტირებული, ფიტოსანიტარულად ჯანსაღი ვაზისა და ხეხილოვანი კულტურების საბაზისო და სერტიფიცირებული სარგავი მასალების გამრავლება. „ვაზისა და ხეხილის სარგავი მასალის ეროვნული ცენტრი“ უახლოეს ხანში გადაიქცევა საერთაშორისო დონისა და მნიშვნელობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრად, რომელიც მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ვაზისა და ხეხილის გენოფონდის გამოკვლევა-შესწავლის საკითხებში; ქართული ღვინის სორტიმენტის გამდიდრებაში, საქართველოს რეგიონების მდიდარი გენოფონდის მრავალმხრივი გამოკვლევის საფუძველზე.

უდიდესი მნიშვნელობის მოვლენა იყო ვაზისა და ღვინის XXXIII მსოფლიო კონგრესის ჩატარება თბილისში 2010 წლის 20-25 ივნისს. აქვე აღვნიშნავთ, რომ საქართველოში მსოფლიო კონგრესი მეორედ ჩატარდა. პირველად X მსოფლიო კონგრესი, თბილისში 1962 წელს გაიმართა. საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობა ღირსეულად წარდგა ამ დიდ მსოფლიო ფორუმზე. წარმომადგენლობითი დელეგაცია ესტუმრა საქართველოს მეზღაღობის, მევენახეობისა და მელვინეობის სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტს, სადაც გაეცნენ აგროტექნიკისა და სელექციის განყოფილებების მუშაობას, ღვინის დაყენებისა და დავარგების პროცესებში ქართველი მეცნიერების მიერ მიღწეულ სიახლეებს.

ინსტიტუტის დათვალიერების შემდეგ გამოჩენილმა იტალიელმა პროფესორმა ბატონმა დოლმასომ დიდი აღფრთოვანება გამოთქვა და მას უმაღლესი კლასის ინსტიტუტი უწოდა. სამწუხაროდ 2010 წელს თბილისში ჩატა-

რებული 33-ე მსოფლიო კონგრესის მონაწილეები სამეცნიერო კვლევით ინსტიტუტს არ გააკარეს, ინსტიტუტი თამაშგარე მდგომარეობაში აღმოჩნდა. ამ ორი მსოფლიო მნიშვნელობის ფორუმის თბილისში ჩატარება მეტყველებს საქართველოს, როგორც ვაზისა და ღვინის უძველესე კულტურის ქვეყნის დიდ საერთაშორისო აღიარებაზე. ეს აღიარება უფრო მეტაღიარებაა მაშინ როცა უკანასკნელ წლებში მსოფლიოს ყურადღებამ ქართული ტრადიციული მეღვინეობისადმი ერთბაშად გაიზარდა. სწორედ ამგვარი განწყობით ესტუმრნენ საქართველოს ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციის – „O.I.V“-ს ხელმძღვანელ-ორგანიზატორები, კონგრესის დელეგატები და სტუმრები მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან. მოლოდინი დიდი იყო. ამ ფონზე კონგრესის მონაწილეებისათვის შოკის მომგვრელი აღმოჩნდა კონგრესის ოფიციალურ გახსნაზე საქართველოს პრეზიდენტის მიხეილ სააკაშვილის გამოსვლა, როცა მან პირდაპირ მიმართა ევროპელ მევენახეებსა და მეღვინეებს: ჩვენ გურიაში გვაქვს ძალიან კარგი ვაზის ჯიშები – ჩხავერი, ჩამოდით და გვასწავლეთ, როგორ დავაყენოთ კარგი ჩხავერის ღვინო, ჩამობრძანდით და მოუარეთ ჩვენს მევენახეობასა და მეღვინეობასო. გამოსვლაში ქართული მეღვინეობის დასაკინებლად სხვა აქცენტებიც იყო გაკეთებული. გადაუჭარბებლად უნდა ითქვას, რომ ეს იყო კიდევ ერთი მცდელობა ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის დისკრედიტაციისა მსოფლიოს თვალში. ამ განცხადებამ უსიამო განწყობა და ეჭვი წარმოშვა კონგრესის ორგანიზატორებსა და მონაწილეებში.

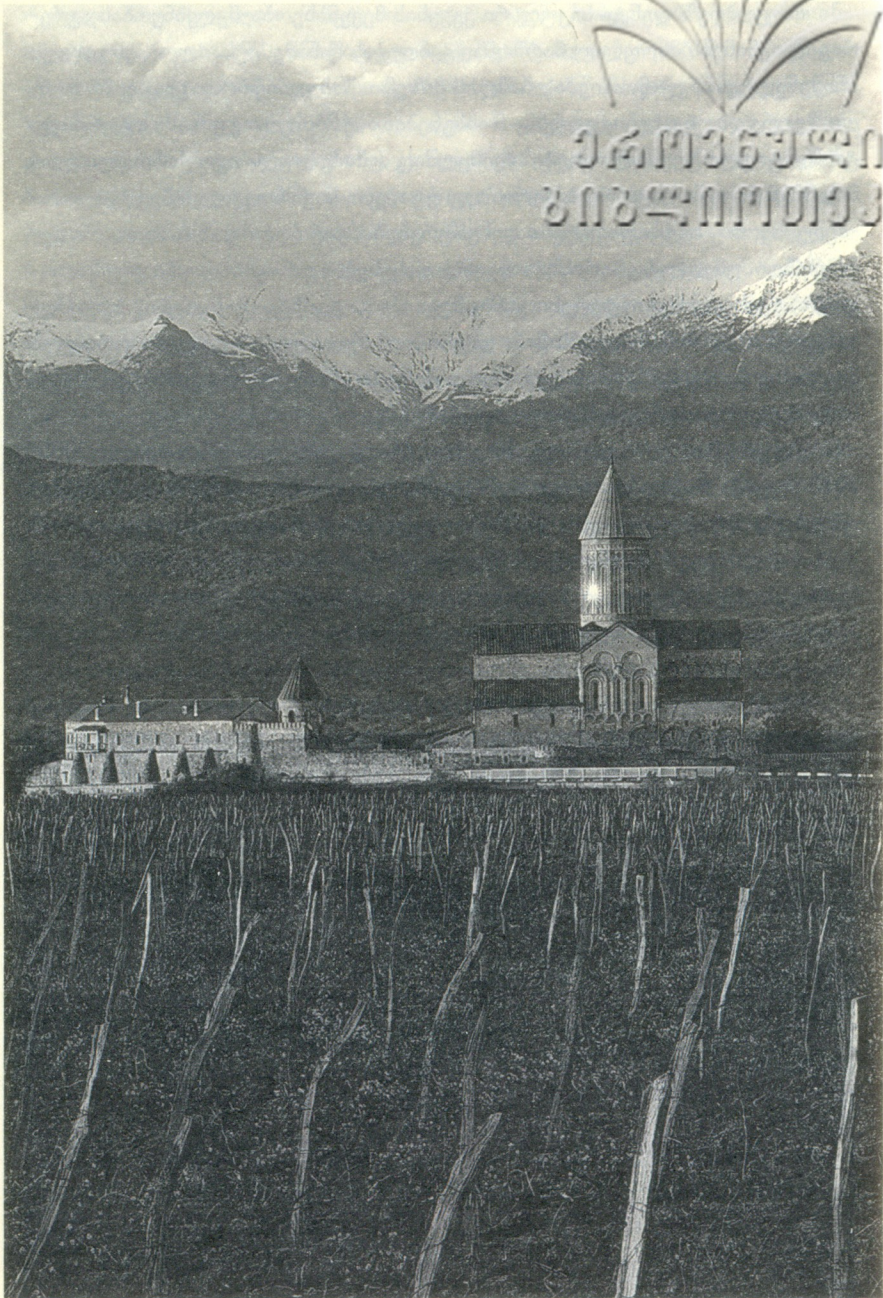

როცა პრეზიდენტი საკუთარი ქვეყნის მევენახეობა-მეღვინეობას აგრო-რიგად აკნინებს მსოფლიო წარმომადგენლების წინაშე, შესაძლოა, ეს გახდეს მნიშვნელოვანი ღონისძიების ჩაშლის მიზეზი. საბედნიეროდ, ეს ასე არ მოხდა. მეორე დილით სესია გაიხსნა მოხსენებით: „ქართული ღვინის ისტორია და ტრადიციული ტექნოლოგიები“ რომელშიც მიმოხილული იყო ქართული ღვინის 8000 წლიანი ისტორიის ძირითადი ეტაპები, საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის სპეციფიკური თავისებურებები, ქართული ვაზის მდიდარი გენოფონდი. უმაღლესი ხარისხის ღვინის დაყენების ორიგინალური ტექნოლოგიები, რამაც დიდი ინტერესი გამოიწვია და გაუფანტა კონგრესის ხელმძღვანელებსა და მონაწილეებს წინა დღით მიღებული უსიამო ეჭვები ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის მდგომარეობაზე საქართველოში, ქართველ მევენახე-მეღვინეთა ცოდნა-გამოცდილებაზე.

ვფიქრობთ, ეს მცირეოდენი ექსკურსი დაეხმარება მკითხველს 2005-2012 წლებში მომხდარი მოვლენების ამსახველ პუბლიკაციებში განხილული უმწვავესი პრობლემატიკის გააზრება-გაცნობიერებაში. ვიმედოვნებთ, რომ ეს მასალები ხელს შეუწყობს საზოგადოებრივი აზრის კონცენტრირებას და მობილიზებას აგრარული პრობლემატიკის სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებად ჩამოყალიბების თვალსაზრისით.

P.S. მკითხველი ნუ დაგვძრახავს, ზოგიერთი მოვლენისა თუ ფაქტის, სხვადასხვა დროის პუბლიკაციებში განმეორებითი მოხსენიებისათვის, რამეთუ, მათი მოხმობა კონკრეტული მოცემულობით იყო ხოლმე განპირობებული.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1990

უთანასწორო ბრძოლა ინსტიტუტის შენარჩუნებისათვის იწყება

ეროვნული
პროგრამა

2

2004 წლის შემოდგომიდან გაჩნდა მოარული ხმები იმის თაობაზე, რომ საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მთავარ კორპუსს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო წაიღებდა. ჩვენთვის, ინსტიტუტის ხელმძღვანელობისა და მეცნიერებისათვის ყოვლად მოულოდნელი, თითქმის შეუძლებელი და აღუსრულებელი ამბავი გახლდათ. ვერ წარმოგვედგინა, როგორ და რა მექანიზმებით უნდა განხორციელებულიყო სამინისტროს მიერ მთავარი შენობის მითვისება. ერთხანად ეს ხმები არარეალურად და განუხორციელებლად გვეჩვენებოდა, რამეთუ ვთვლიდით, რომ ვერავინ შეებედვდა ესოდენ დიდი ტრადიციების, მსოფლიოში ცნობილ სამეცნიერო ცენტრს ამგვარ ქმედებას.

კაზბიანი

ჩვენს ამ ოპტიმიზმს ამაგრებდა ის გარემოებაც, რომ 2003 წლიდან ინსტიტუტში წარმატებით ხორციელდებოდა მსოფლიო ბანკის მიერ ხელშეწყობილი და დაფინანსებული ინსტიტუციური რეფორმა და ვერ წარმოგვედგინა, რომ ვინმე, უფრო სწორედ კი, საქართველოს ხელისუფლება მხარს არ დაუჭერდა რეფორმატორულ გარდაქმნებს მეხილეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის დარგში. აქვე აღვნიშნავთ ერთ მნიშვნელოვან გარემოებას: მსოფლიო ბანკს განზრახული ჰქონდა, აგრარული მეცნიერების ყველა სფეროში განეხორციელებინა ინსტიტუციური რეფორმა, ასე მოხდებოდა იმ შემთხვევაში, თუკი ეს ინსტიტუციური რეფორმა საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტში წარმატებული აღმოჩნდებოდა. არჩევანი კი ამ ინსტიტუტზე გაკეთდა იმდენად, რამდენადაც ის იყო ფლაგმანი ქართული აგრარული მეცნიერებისა.

შემოთქმულიდან გამომდინარე, ჩვენს ოპტიმიზმს და თავდაჯერებას საფუძველი ჰქონდა, მაგრამ თანდათანობით გაძლიერდა საეჭვო ხმები ინსტიტუტის შენობაში სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შემოსვლის თაობაზე. თანდათანობით ცხადი გახდა ფარული თუ აშკარა ზენოლა ინსტიტუტის ხელმძღვანელობაზე. მალევე გაცხადდა, რომ ინსტიტუტის შენობის ნაღება იყო საქართველოს ხელისუფლების მიზანი და გადაწყვეტილება. ჯერ კიდევ ვერ ვიაზრებდით, არ გვეჯეროდა, რომ საბოლოო მიზანი იყო ინსტიტუტის დაშლა და იავარქმნა.

გადაწყვეტიტ, ქართული საზოგადოებისა და ხელისუფლებისათვის კოლექტიური განცხადებით მიგვემართა.

2005 წლის 5 ნოემბერს, შევადგინეთ განცხადების ტექსტი და მეორე დღესვე ინსტიტუტში სამეცნიერო საბჭოს ტრადიციულ შეკრებაზე გავაცანით საბჭოს წევრებს. გადაწყდა ხელმოწერების შეგროვება.

უცებ გვატყობინებენ, რომ ინსტიტუტში შემოსულია ტელეკომპანია „რუსთავი-2“-ის გადამღები ჯგუფი. ყოველგვარი წინასწარი შეტყობინების გარეშე. ეს ამბავი ყველას ცუდად გვენიშნა. ინსტიტუტის დირექტორმა გვთხოვა ჩავსულიყავით და შევხვედროდით ტელეკომპანიის წარმომადგენლებს და გავვერკვია, რა მიზნით იყვნენ მოსული ჟურნალისტები. გავემართეთ და თან წავიყოლეთ ერთობლივი განცხადების ხელმოსაწერი ტექსტი. მოგვეჩვენა, რომ ჟურნალისტები კეთილგანწყობით არ იყვნენ მოსული.

ვინაიდან არცთუ იშვიათად გვესმოდა ინსტიტუტის კოლექტივის საქმიანობის განმაქიქებელი გამონათქვამები სხვადასხვა მხრიდან, რაც ინსტიტუტის საწინააღმდეგო შავ პიარკამპანიად აღიქმებოდა. ვინაიდან ისმოდა ხმები, რომ ინსტიტუტში უსაქმურობა დასადგურებული და თანამშრომლები სამსახურში არ დადიან, ალბათ, ტელეჟურნალისტებს ორშაბათს, დილით ადრე, მეტი მაკომპრომეტირებული მასალების ვიდეოფორზე აღბეჭდვა შეეძლებოდათ, არადა, ინსტიტუტის კოლექტივი დილიდანვე სამუშაო რეჟიმში იმყოფებოდა. სასწრაფოდ გავრცელდა „რუსთავი-2“-ის ტელეჟურნალისტების სტუმრობის ამბავი და ინსტიტუტის წინაეზო თეთრხალათიანი მეცნიერთანამშრომლებით გაივსო. ტელეჟურნალისტებს გამოვეკითხეთ მოსვლის მიზანი და წარვუდგინეთ ინსტიტუტის თანამშრომელთა ერთობლივი საპროტესტო განცხადება. ოპერატორმა დაგვაფიქსირა ჩვენ განცხადებით ხელში და მცირე განმარტებითი საუბრის შემდეგ გვთხოვეს, ავსულიყავით შენობაში და იქ გავრძელებულიყო ჩვენი საუბარი. შევიკრიბეთ ინსტიტუტის ბიბლიოთეკის ფართო დარბაზში, სადაც ჟურნალისტებმა ვიდეოფორზე დააფიქსირეს განცხადებაზე ხელმოწერების პროცესი. აგრეთვე, აიღეს ინტერვიუ ინსტიტუტის რამდენიმე მეცნიერ-თანამშრომლისაგან. ინტერვიუს მიცემისას ჩვენ მკაფიოდ და მკაცრად გამოვხატეთ პოზიცია და მოვითხოვეთ, შეწყვეტილიყო ინსტიტუტის ძირითადი შენობის წართმევისათვის დაწყებული კამპანია, რომ ჩვენ უკან არ დავიხევდით და ვიბრძოლებდით ბოლომდე. ჩვენ ჯერ კიდევ არ გვექონდა გააზრებული ის, რომ ეს იყო ინსტიტუტის გაუქმებისა და იავარქმისათვის გადადგმული პირველი ნაბიჯი.

გადავწყვიტეთ, ტელეჟურნალისტებისათვის გვეჩვენებინა ინსტიტუტის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი და ინსტიტუტის ღვინის მარანი მდიდარი კოლექციითურთ, რომლებიც 1962 წელს ვაზისა და ღვინის X საერთაშორისო კონგრესის წინ იყო აშენებული. მუზეუმისა და მარნის

დათვლიერებისას მიღებულმა შთაბეჭდილებებმა, ანსნა-განმარტებითმა საუბარმა ჩვენდა სასიკეთოდ შეცვალა მათი განწყობა. ისინი აღფრთოვანებული დარჩნენ ყოველივე ნანახითა და გაგონილით და გვთხოვეს, არ გავჩერებულყავით და გვებძოლა ინსტიტუტის შენარჩუნებისათვის, როგორც დავინახეთ, მათში მამულიშვილურმა, პატრიოტულმა განცდამ გაიღვიძა.

ხელმოწერილი განცხადების ტექსტი წარვადგინეთ განუთავსებელი „ლიტერატურული საქართველო“-ს რედაქციაში. რედაქციამ მხარი დაგვიჭირა და გამოაქვეყნა ეს განცხადება.

გთავაზობთ, ერთობლივი განცხადების ტექსტს ხელმოწერებითურთ, აგრეთვე, სხვა საპროტესტო წერილებს, რომლებიც ქვეყნდებოდა და ეგზავნებოდა საქართველოს პრეზიდენტს მიხეილ სააკაშვილსა და საქართველოს პარლამენტის თამჯდომარეს ნინო ბურჯანაძეს.

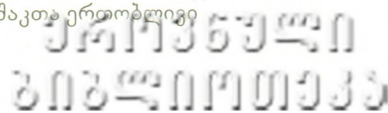
წინასწარვე დავძენთ, რომ არცერთ ჩვენს კოლექტიურ, ოფიციალურ განცხადებაზე და საპროტესტო წერილებზე არავის უპასუხია და არ გაგვსაუბრებია.

მივმართეთ მსოფლიო ბანკს. მსოფლიო ბანკი ყურადღებით გამოეხმაურა ჩვენს თხოვნას დახმარების თაობაზე, რამეთუ მსოფლიო ბანკი იყო ინსტიტუტში მიმდინარე ინსტიტუციური რეფორმის ინიციატორი და დამფინანსებელი. მალე საქართველოს მთავრობამ მსოფლიო ბანკისაგან მიიღო საშუამდგომლო წერილი, სადაც მსოფლიო ბანკი მიმართავდა მას თხოვნით, რათა ინსტიტუტისათვის ხელი არ ეხლეთ და სამინისტროსათვის სხვა შენობა გამოეძენათ. აქვე გთავაზობთ ამ მომართვის ტექსტს და მის ქართულ თარგმანს, მაგრამ საქართველოს მთავრობამ ყურად არ იღო ეს შუამდგომლობა, ისიც დარჩა „ხმად მლალადებლისა უდაბნოსა შინა“.

საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის
სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერთა,
ასპირანტ-მაძიებელთა

და სამეურნეო დარგის მუშაკთა ერთობლივი

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

თითოეულ ჩვენთაგანს სიამაყით გვავესებს იმის შეგრძნება, რომ ჩვენ ვემსახურებით ჩვენი ქვეყნის მატერიალური და სულიერ-ზნეობრივი ცხოვრების მნიშვნელოვნად განმაპირობებელ ეროვნულ დარგებს – მევენახეობას, მეღვინეობასა და მეხილეობას, მიუხედავად ჩვენი არსებობის მეტად მწირი მატერიალურ-ყოფითი პირობებისა.

ჩვენ ისიც კარგად გვაქვს გაცნობიერებული, რომ ვართ მემკვიდრენი იმ ფესვებძლიერი ცნობიერებისა, რომელიც მარადუამს ფხიზლობდა და ქართულ ცაზე შემოჭრილ საავდრო და ავისმომასწავებელ ღრუბელს შემართული და მკლავმომარჯვებელი ხდებოდა.

დღეს შავი ღრუბელი ჩამოსწოლია თავს დიდ ტაძარს. ქართული აგრარული მეცნიერებისა, საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტს და მას იავარქმნით ემუქრებიან. ვინ შემორეკა ეს ავბედითი ღრუბელი უძველესი მეცნიერული კერის თავზე? ჩვენს ხალხში კარგად არის გაცნობიერებული მტერ-მოყვარის ცნება. ამიტომ თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს ავბედითი ღრუბელი მოყვრისგან არ იქნება შემორეკილი. მაშ, ვინაა მტერი და ვინ მოყვარე? ჩვენ მხოლოდ ფაქტებსა და მოვლენებს წარმოვაჩინოთ, იმის განსჯა კი, ვინ მტერია და ვინ მოყვარე, იმათთვის მიგვიჩნდეთ, ვისაც ამ განცხადებით მივმართავთ.

საუკუნეზე მეტი ისტორიის მქონე ინსტიტუტი ერთადერთი სამეცნიერო ცენტრია ქვეყანაში, რომელიც ახორციელებს აგრარულ სექტორში მაპროფილებელი დარგების განვითარების მეცნიერულად დასაბუთებული სისტემის დანერგვას. რამდენიმე წლის წინ სამეცნიერო კვლევითი ინსტიტუტების ინსტიტუციური რეფორმისათვის საცდელ მოდელად შერჩეულ იქნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი როგორც წარმატებულად გამორჩეული სამეცნიერო ცენტრი მთელს ყოფილ საბჭოურ სივრცეში.

საქართველოს მთავრობასთან იურიდიული შეთანხმების საფუძველზე მსოფლიო ბანკი უზრუნველყოფს ფინანსაურ და ტექნიკურ მხარდაჭერას მე-ბაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტისათვის, რაც შეადგენს 2,0 მლნ აშშ დოლარს. თანხის თითქმის ერთი მეოთხედს ინვესტირებული ინსტიტუტის მთავარი შენობის რეაბილიტაციაში და სხვა ძირითად საშუალებებში. მოხდა ინსტიტუტის კომპიუტერიზაცია და თანამედროვე საკომუნიკაციო ქსელით აღჭურვა, ინგლისური ენის სწავლების ორგანიზაცია. შემდეგი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ინსტიტუტის განახლებისათვის იქნება თანამედროვე ლაბორატორიული მოწყობილობების შექმნა, რაც გამოიყენება შერჩეულ, მაღალპროიტიტეტულ კვლევით სფეროებში ინვესტიციის ნაწილი გამოყოფილია ინსტიტუტის ინსტიტუციური მოწყობისათვის მართვის სტრუქტურის გაუმჯობესებისათვის. ადამიანური რესურსების განვითარებისათვის და საერთაშორისო სამეცნიერო ურთიერთობების დამყარებისათვის.

მსოფლიო ბანკის დაფინანსებით მიმდინარე რეფორმა ითვალისწინებს საშტატო ერთეულების ოპტიმიზაციას – ბიუჯეტის თანხების ეტაპობრივად შემცირებას ადგილობრივი სპეცსახსრების, გრანტების მოზიდვის ხარჯზე.

მსოფლიო ბანკი კმაყოფილია ინსტიტუციური რეფორმის შედეგებით. რაც ხორციელდება მე-ბაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის, როგორც საცდელი მოდელის მაგალითზე და ასევე მადლიერია საქართველოს მთავრობისა აღნიშნული პროცესის მუდმივი მხარდაჭერისათვის. რეფორმის მოცემული კონცეფცია სამომავლოდ გამიზნულია მთლიანი სასოფლო-სამეურნეო კვლევითი სისტემისათვის.

საუკუნეზე მეტი ხნის განმავლობაში ჩამოყალიბებული ტრადიცია ქართველ აგარარკოს-სპეციალისტთა ევროპისა და რუსეთის ცნობილ სამეცნიერო ცენტრებთან ურთიერთობისა დღესაც წარმატებით გრძელდება და ახალ შინაარსს იძენს.

უკანასკნელ წლებში განსაკუთრებით გაფართოვდა ინსტიტუტის საერთაშორისო კონტაქტები. მცენარის გენეტიკური რესურსების საერთაშორისო ინსტიტუტის (IPGRI) მხარდაჭერითა და თანადგომით ინსტიტუტში ხორციელდება სამწლიანი ერთობლივი საერთაშორისო პროგრამა – „კავკასიისა და შავი ზღვის რეგიონებში ვაზის ტექნიკური რესურსების კონსერვაცია და მდგრადი განვითარება“.

მოლეკულური გენეტიკისა და ამპელოგრაფიული ანალიზის თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით იტალიაში შესწავლილია 150 ქართული აბორიგენული ვაზის ჯიში. IPGRI-ის კოორდინატორად კავკასიისა და შავი ზღვის აუზის ქვეყნებში არჩეულია ჩვენი ინსტიტუტის ახალგაზრდა მეცნიერი.

საერთაშორისო ინსტიტუტის ფინანსური დახმარებით ინსტიტუტის ვაშლაჯვრის ექსპერიმენტულ ბაზაზე გაშენდა აბორიგენული ვაზის ჯიშების კოლექცია 293 ვაზის ჯიშითა და ფორმით. მიმდინარეობს ვაშლაჯვრის კოლექციის შევსება.

ინსტიტუტის თანამშრომელთა ხელმძღვანელობით აღდგენილია თანამედროვე ტიპის სანერგე მეურნეობა ყვარელში, სადაც შესაძლებელია 700-800 ათასი ცალი ნერგის წარმოება.

რამდენიმე ფერმერულ მეურნეობაში დანერგილია ვაზის ნამყენი ნერგის დაჩქარებული წესით გამოყვანის თანამედროვე პროგრესული ტექნოლოგია (კახეთი, იმერეთი, ქართლი, გურია).

გაშენებულია გენეტიკისა და სელექციის თანამედროვე მოთხოვნით გამოყვანილი ატმის 50-ზე მეტი, ვაშლის 12, მსხლის 5, ბლის 7, ალუბლის – 3 ჯიში და სხვა კულტურების ჰიბრიდული ჯიშები. კაკლის, თხილის, ნუშის, ბრონეულის და კაკლოვან და მშრალი სუბტროპიკული კულტურების კლონური სელექციით გამოვლენილი 30-ზე მეტი უხვმოსავლიანი ჯიში, კომპის 10 ჯიში.

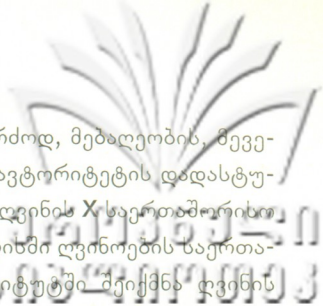
ქვეყნისათვის და შესაბამისად კვლევისათვისაც ურთულეს პერიოდში ინსტიტუტმა შეძლო – შეენარჩუნებინა ქმედითუნარიანობა, არ დაეკარგა ღირსეული მემკვიდრეობა, შეევსო და გაემდიდრებინა იგი. სწორედ ამ პერიოდში შემუშავდა მევენახეობისა და მეღვინეობის რეაბილიტაციისა და განვითარების კონცეფციები, „კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“, შექმნა ახალი ტექნოლოგიები, საინოვაციო წინადადებები და სხვა.

ინსტიტუტის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულებაა, აგრეთვე, ყურძნის ღვინის სამკურნალო-პროფილაქტიკური და დიეტური თვისებების გამოკვლევა. მუშავდება პროგრამა – „ღვინო და ჯანმრთელობა“. შექმნილია სუფრის მშრალი წითელი ღვინო გულსისხლძარღვთა დაავადებების სამკურნალოდ, წარმატებით მიმდინარეობს მისი კლინიკური გამოცდა.

ინსტიტუტს მძლავრი სამეცნიერო პოტენციალი ჰყავს. 180 თანამშრომლიდან 14 მეცნიერებათა დოქტორი, 76 მეცნიერებათა კანდიდატი და მეცნიერებათა აკადემიის 5 წევრი და წევრ-კორესპონდენტი. 1995-2005 წლებში ინსტიტუტში დაცულია 6 სადოქტორო და 33 საკანდიდატო დისერტაცია.

სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების სახელმწიფო ატესტაციის შედეგების მიხედვით, ინსტიტუტი საუკეთესო აღმოჩნდა აგრარული სფეროს კვლევით დაწესებულებებს შორის, მან უმაღლესი შეფასება – 4,5 ქულა დაიმსახურა.

ინსტიტუტში სრული დატვირთვით ფუნქციონირებს სამდარგოვანი

საკვალიფიკაციო სამეცნიერო საბჭო.

საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობის, კერძოდ, მებაღეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტის მაღალი ავტორიტეტის დადასტურება გახლდათ 1962 წელს ქ. თბილისში ვაზისა და ღვინის X საერთაშორისო კონგრესის ჩატარება, აგრეთვე 1965 წელს ქ. თბილისში ღვინოების საერთაშორისო დეგუსტაცია-კონკურსის მოწყობა. ინსტიტუტში შეიქმნა ღვინის ექსპერიმენტული მარანი კოლექციითურთ, ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი – ერთადერთი დარგობრივი მუზეუმი ჩვენს ქვეყანაში, სადაც ამავე დროს თავმოყრილია ინსტიტუტის მიერ ათეული წლების განმავლობაში მიღწეული შედეგები. მარანის ენოთეკის თაროები ინახავენ უნიკალურ 40-ზე მეტი წლის ქართულ ღვინოებს.

ინსტიტუტში ფუნქციონირებს საერთაშორისო სტანდარტით მოწყობილი, სამეცნიერო ბიბლიოთეკა, რომლის თაროები ინახავენ ძველ, იშვიათ გამოცემებსა და თანამედროვე სპეციალურ ლიტერატურას სხვადახვა ენაზე.

უკანასკნელ ხანს ინსტიტუტის ხელმძღვანელობის წინაშე წამოიჭრა ფრიად პრობლემატური საკითხი – სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსების შესახებ ინსტიტუტის ძირითად კორპუსში, ეს მოარული ნათქვამი საკმაოდ დიდხანს ვრცელდებოდა, რაც გამართლდა კიდევ. ინსტიტუტში სოფლის მეურნეობის სამინისტროსაგან მოვლენილმა პირებმა განახორციელეს შენობისა და მიმდინარე ტერიტორიის დეტალური დათვალიერება-ფოტოგრაფირება, გენგეგმის კოპირება და სხვა.

არასამართლებრივია ა.წ. 17 ოქტომბერს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროსადმი გაგზავნილი წერილი-თხოვნა იმის თაობაზე, რომ მას უსასყიდლო უზურფრუქტის ფორმით სარგებლობაში გადაეცეს მებაღეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტის ბალანსზე რიცხული შენობა-ნაგებობები და მიმაგრებული მიწის ნაკვეთი.

ბუნებრივად იბადება კითხვა: რა სამართლებრივი არგუმენტი გააჩნია სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სხვისი ქონების მოთხოვნისას, როცა ინსტიტუტს არავითარი ფუნქციონალურ-სტრუქტურული დამოკიდებულება არ გააჩნია სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან? როცა არაფერს ეკითხებიან ქონების ჭეშმარიტ მფლობელს და ამ ქონების მითვისებას ცდილობენ, რა შეიძლება ეწოდოს ამგავრ ქმედებას?

უნებლიედ იბადება კითხვა: რამ განაპირობა სოფლის მეურნეობის სამინისტროს არჩევანი და სურვილი – დაიმკვიდროს ადგილსამყოფელი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის შენობაში, მაშინ, როცა დედაქალაქში

არაერთი გამოთავისუფლებული ფართის მოძიება შეიძლება? ეს ყველაფერი კეთდება ისე, რომ სამინისტროს ხელმძღვანელობა არაფერს ფიქრობს სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მომავალზე, მეცნიერებზე, ასპირანტებსა და მაძიებლებზე, მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული რეფორმის ბუღალზე.

რას ფიქრობს და რა აზრისაა მსოფლიო ბანკის ხელმძღვანელობა საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გადამწყვეტილებაზე მოგვაქვს ამონარიდი საქართველოს მთავრობისადმი მსოფლიო ბანკის მიერ გამოგზავნილი წერილიდან:

„მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტისათვის შენობათა ექსპროპრიაცია ქვეყანას ზიანს მეტს მოუტანს, ვიდრე სარგებელს. აღნიშნული ინსტიტუტისათვის მიმდინარე საინვესტიციო პროგრამის შეწყვეტა იქნება უსამართლო დანაკარგი უკვე დახარჯული რესურსებისა, რაც გამიზნული იყო ამ ინსტიტუტის შესაძლებლობების გაზრდისათვის, რომელიც ემსახურება საქართველოს ეკონომიკის პრიორიტეტულ მიმართულებას.

გთხოვთ, რომ მოძებნოთ სხვა ადგილი სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსებისათვის, რათა ხელი არ შეეშალოს რეფორმის პროგრამის წარმატებით დასრულებას. მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტში. საცდელი მოდელის მაგალითის გათვალისწინებით ჩვენ მოხარულნი ვიქნებით, დაგეხმაროთ მეცნიერების ორგანიზაციისა და მართვის სფეროს რესტრუქტურისა და საკითხებში”.

ჩვენ არ გვსურს ქვეყნის შიგნით მტრის იარაღი მივაკრათ ვინმეს, მაგრამ ცხადზე ცხადია, რომ მოყვარულ ქმედებად არ ჩაითვლება ინსტიტუტის შენობის ბაზებითურთ ექსპროპრიაცია, ამ შემთხვევაში მოყვარე არა ქვეყნის შიგნით, არამედ ოკეანისგალმიდან მოგვევლინა. ნონსენსია: შინაური მომხდურისაგან გარეული გვიფარავდეს.

გარეული კაცი უფრო უნდა ხედავდეს საზრუნავსა და გასაჭირს, თუ შინაური?

მაშინ, როცა მსოფლიო ბანკი მაქსიმალურ მხარდაჭერას უცხადებს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტს თავისთავადობის შენარჩუნებაში, რეფორმის წარმატებით განხორციელებასა და საერთაშორისო ურთიერთობების გაფართოებაში, ბუნებრივად იბადება კითხვა: საქართველოში ვის აძლევს ხელს ინსტიტუტისათვის საძირკვლის გამოშლა, ქართული აგრარული მეცნიერების ფლაგმანის დაშლა-განადგურება?

ჩვენ ქვემოთ ხელისმომწერნი კარგად ვაცნობიერებთ, რომ ვართ მემკვიდრენი საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუ-

Երեւոյ Երկրաբանական

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

Գիտությունների ակադեմիայի

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების მინისტრს

ბ-ნ. ირაკლი ჩოგოვაძეს

19 ოქტომბერი, 2005

საკითხი: სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გადატანა

ალტერნატიულ ადგილზე

ჩვენთვის ცნობილია, რომ საქართველოს მთავრობა აპირებს მონახოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსებისათვის სხვა შენობა და ამასთან დაკავშირებით მივიღეთ ინფორმაცია, რომ არჩევანი შერჩეულია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეზაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტის შენობაზე, რამაც გამოიწვია ჩვენი შეშოთება. აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით გვსურს გაცნობოთ შემდეგი:

რამდენიმე წლის წინ, საქართველოს მეცნიერთა და მთავრობის მიერ სასოფლო-სამეურნეო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების ინსტიტუციური რეფორმისათვის, საცდელ მოდელად შერჩეულ იქნა საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მეზაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტი. მევენახეობა და მეხილეობა საქართველოსათვის პრიორიტეტულ დარგებს წარმოადგენდა და სწორედ აღნიშნული ინსტიტუტი გამოირჩეოდა მრავალი ათეული წლების გამოცდილებით პრიორიტეტულ სფეროებში.

საქართველოს მთავრობასთან იურიდიული შეთანხმების საფუძველზე, მსოფლიო ბანკი უზრუნველყოფს ფინანსურ და ტექნიკურ მხარდაჭერას მეზაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტისათვის, რაც შეადგენს 2 მილიონ აშშ დოლარს. თანხის თითქმის 1/4 უკვე ინვესტირებულია ინსტიტუტის მთავარი შენობის რეაბილიტაციაში და სხვა ძირითად საშუალებებში. მოხდა ინსტიტუტის კომპიუტერიზაცია და თანამედროვე საკომუნიკაციო ქსელით აღჭურვა. შემდეგი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი ინსტიტუტის განახლებისათვის იქნება თანამედროვე ლაბორატორიული მოწყობილობების შეძენა, რაც გამოიყენება შერჩეულ მაღალპრიორიტეტულ კვლევით სფეროებში, კერძოდ ვაზისა და ხეხილის გენეტიკაში, ბიოქიმიკაში, სელექციაში, ჯიშთა სელექციაში, გამრავლებაში, კულტივაციაში, აგრეთვე ხილის გადაამუშავებისა და მეღვინეობის ტექნოლოგიებში. ინვესტიციის ნაწილი გამოყოფილია ინსტიტუტის ინსტიტუციური მოწყობისათვის, მართვის სტრუქტურის გაუმჯობესებისათვის, ადამიანური რესურსების განვითარებისათვის და საერთაშორისო სამეცნიერო ურთიერთობების დამყარებისათვის.

მსოფლიო ბანკი კმაყოფილია ინტიტუციური რეფორმის შედეგებით, რაც ხორციელდება მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტის, როგორც საცდელი მოდელის მაგალითზე და ასევე მადლიერია საქართველოს მთავრობისა აღნიშნული პროცესის მუდმივი მხარდაჭერისათვის. ჩვენთვის ცნობილია, რომ რეფორმის მოცემული კონცეფცია საზომავლოდ გამიზნულია მთლიანი სასოფლო-სამეურნეო კვლევითი სისტემისათვის.

მსოფლიო ბანკისათვის ცნობილია საქართველოს მთავრობის სამომავლო გეგმები, რაც მოიცავს დიდ ცვლილებებს უმაღლესი განათლებისა და მეცნიერების სფეროში, ეს კი ზეგავლენას მოახდენს მეცნიერებათა აკადემიებსა და მათ დაქვემდებარებაში მყოფ ინსტიტუტებზეც. ცვლილებებს განიცდის მათი რაოდენობა, იურიდიული სტატუსი და მანდატი. ჩვენ გვესმის რომ ამ პროცესის ნაწილი შეიძლება მოიცავდეს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ინსტიტუტების ოპტიმიზაციასაც. გვინდა ავლნიშნოთ, რომ მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტისათვის შენობათა ექსპროპრიაცია ქვეყანას ზიანს მტკად მოუტონს ვიდრე სარგებელს. აღნიშნული ინსტიტუტისათვის მიმდინარე საინვესტიციო პროგრამის შეწყვეტა იქნება უსამართლო დანაკარგი უკვე დახარჯული რესურსებისა, რაც გამიზნული იყო იმ ინსტიტუტის შესაძლებლობების გაზრდისათვის, რომელიც ემსახურება საქართველოს ეკონომიკის პრიორიტეტულ მიმართულებას.

გთხოვთ, რომ მოძებნოთ სხვა ადგილი სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსებისათვის, რათა ხელი არ შეეშალოს რეფორმის პროგრამის წარმატებით დასრულებას მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ს/კ ინსტიტუტში. საცდელი მოდელის მაგალითის გათვალისწინებით ჩვენ მოხარულნი ვიქნებით დაგეხმაროთ მეცნიერების ორგანიზაციისა და მართვის სფეროს რესტრუქტურიზაციის საკითხებში.

პატივისცემით,

ვან როი საუთვორთი

ქვეყნის მენეჯერი საქართველოში

ნ ე რ ი ს ა ს ლ ი გ ა ე გ ზ ა ვ ნ ა თ :

ალექსი ალექსიშვილი, ფინანსთა მინისტრი;

მიხეილ სვიმონიშვილი, სოფლის მეურნეობის მინისტრი;

ალექსანდრე ლომაია, განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი;

გიორგი ხევიაშვილი, პარლამენტის აგრარულ საკითხთა კომიტეტის ხელმძღვანელი;

შოთა ჭალაგანიძე, საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცეპრეზიდენტი

WORLD BANK OFFICE TBILISI
5A, 1st Drive, Chavchavadze Ave, Georgia
Tel: 91 30 96, Fax: 91 34 78

L05/180

სსიფლიო ბანკის წარმომადგენლობა
თბილისის ქავჭავაძის გამზ. 1 ჩიხი 5ა
ტელ: 91 30 96, ფაქსი: 91 34 78

საგარეო ურთიერთობების
საინფორმაციო ცენტრი

Irakli Chogovadze
Minister
Ministry of Economic
Development of Georgia

October 19, 2005

Dear Mr. Chogovadze,

Re: Expected Office Move of the Ministry of Agriculture

We understand that the Government is considering to move the Ministry of Agriculture from its current building to an alternative location. Further we understand that the preferred option for the move are the premises of the Scientific Research Institute of Horticulture, Viticulture and Oenology (IHVO) of the Georgian Academy of Agricultural Science. We are deeply concerned by this news and would like to bring to your attention the following:

A few years ago IHVO has been chosen by the Georgian scholars and authorities as a model for piloting institutional reform of agricultural scientific-research facilities. The rationale for picking this particular institute had been conventional understanding that viticulture and horticulture are priority fields for Georgian agriculture and that IHVO maintains one of the clear leaders among Georgia's research institutions that have been sharing common hardships of the country's public sector for almost two decades.

Based on a legal agreement with the Government of Georgia, the World Bank is providing financial and technical assistance to IHVO, worth about 2 million USD. Almost ¼ of this allocation has already been invested in rehabilitation of a run-down building of IHVO and installation of basic utilities. The Institute is also computerized and able to run modern electronic communication networks. One important next step in upgrading IHVO's capacity is to deliver a full set of modern laboratory equipment, that will be installed in the renovated premises and used for the selected top priority research areas in the fields of vine and fruit genetics, biochemistry, breeding, variety selection, propagation, cultivation, as well as improvement of fruit processing and winemaking technologies. Part of the investment has been allocated for restructuring of IHVO's institutional set-up, modernizing its management pattern, developing of human resources and reinforcing international scientific relations.

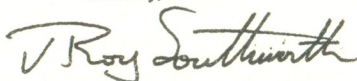
So far the World Bank has been satisfied with the outcomes of the ongoing pilot institutional reform model carried out in IHVO and with the Government's continued support to this process. We are also aware, that the concept of this reform is intended for replication throughout the agricultural research system.

The World Bank is fully aware of the Governments forthcoming plans to introduce substantial changes in the field of higher education and science, that may have implications for the academies of science and individual institutes under them, including changes in their number, legal status and mandate. We understand that optimization in the use of the State-owned property by these institutions may be a part of this process. Having this said, we would like to emphasize, that picking IHVO for expropriation of the occupied premises would certainly bring about more harm than benefit for the country. Cutting the ongoing investment program for IHVO would be an unjustified waste of the already spent resources for the capacity building of this institution, that serves a clear priority field of Georgia's economy and is currently one of the most potent research facilities of the nation.

We ask that you find another site for the Ministry of Agriculture so that the reform program in IHVO can be successfully completed. We would be happy to assist you in extrapolating lessons learned from this pilot exercise and in applying them to your plans for major restructuring in the fields of organization and management of science.

Sincerely,

Van Roy Southworth
Country Manager for Georgia

Cc: Aleksi Aleksishvili, Minister of Finance
Mikheil Svimonishvili, Minister of Agriculture
Aleksandre Lomaia, Minister of Education and Science
Giorgi Kheviashvili, Head of the Agrarian Committee of the Parliament
Shota Chalaganidze, Vice President of the Academy of Agricultural Science

ხელისუფლების მხარდაჭერის მოლოდინში

ვიძლება ვიფიქროთ, რომ ინსტიტუტის თანამშრომელთა საქართველო-სტო წერილს მოჰყვა გამოხმაურება საქართველოს პარლამენტის მიხედვით. ინსტიტუტს ეწვევენ პარლამენტის წევრები, მათ შორის ბატონი მიხეილ მაჭავარიანი და ზურაბ ტყემალაძე. პარლამენტარებმა დაათვალიერეს ინსტიტუტის საკვლევი ლაბორატორიები, მუზეუმი, მარანი, შეგვხვდნენ და გაგვესაუბრნენ ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლებს და შთაბეჭდილებებით დატვირთულები, ერთგვარი „მდუმარე თანადგომით“ დაგვემშვიდობნენ. მაგრამ მცირე იმედი მაინც გვჩებოდა, რომ შესაძლოა, საქმე ჩვენს სასიკეთოდ შემობრუნებულიყო.

გამოხდა ხანი, მაგრამ ვითარება თანდათან იძაბებოდა, სოფლის მეურნეობის სამინისტროსაგან, კერძოდ, მინისტრ მ. სვიმონიშვილისა და მინისტრის მოადგილის – დეკანოიძისაგან გახშირდა თხოვნები და შემოთავაზებები იმის თაობაზე, რომ მთავარი კორპუსის ერთი სართული, ან რამდენიმე ოთახი დათმობოდა სამინისტროს. ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოზე განვიხილეთ ეს წინადადებები, მაგრამ სამეცნიერო საბჭომ გამოთქვა კატეგორიული უარი ამ წინადადების მიღებაზე, რამეთუ ცხადი იყო შეფარული მცდელობა ინსტიტუტის მთავარი შენობის დასაუფლებლად, გადავწყვიტეთ, კვლავ შეგვეგროვებინა ხელმოწერები და მიგვემართა წერილით საქართველოს პრეზიდენტის – მიხეილ სააკაშვილისა და საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარისათვის – ნინო ბურჯანაძისათვის, ასეც მოხდა 2006 წლის 5 იანვრით დათარიღებული მიმართვის წერილი ხელმოწერებითურთ ჩაბარდა ადრესატებს. აქვე გთავაზობთ ამ წერილს.

საქართველოს პრეზიდენტს
ბატონ მიხეილ სააკაშვილს

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს
ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს

ბიზნისი

ბატონო მიხეილ!
ქალბატონო ნინო!

ხელმეორედ მოგმართავთ, რათა დაიცვათ ივარქმისა და განადგურების საშიშროებისაგან საქართველოს აგრარული მეცნიერების ფლაგმანის — საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მებალეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. ამგვარი საშიშროება რეალური გახდება იმ შემთხვევაში, თუ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო აღისრულებს დაჟინებულ სურვილს — განთავსდეს ამ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ძირითად კორპუსში, რაც ყოვლად უარგუმენტო და დაუსაბუთებელია. ყოვლად ულოგიკო და გაუმართლებელია კვლევითი ორგანიზაციისა და ადმინისტრაციულ-აღმასრულებელი დანსებულების ერთ პატარა, ოთხსართულიან შენობაში ფუნქციონირება მკვეთრად განსხვავებული ფუნქციების გამო.

მებალეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტი წარმატებული ინსტიტუციური რეფორმის პროცესშია, მაგრამ მიუხედავად ამისა, სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ხელმძღვანელობამ თვითნებურად შეაჩერა მსოფლიო ბანკის მიერ დაფინანსებული და ხელშეწყობილი პროგრამა, რითაც ფაქტიურად შეაჩერა აგრარული მეცნიერების წარმატებული რეფორმის პროცესი. ამ მომენტს სამინისტრო იყენებს ინსტიტუტის კოლექტივზე ზეწოლის იარაღად.

საქართველოს პარლამენტმა შეისწავლა გასული წლის ნოემბრის ბოლოს ინსტიტუტის კოლექტივის მიერ თქვენს მიმართ მოწერილი კოლექტიური წერილის მოთხოვნები და სპეციალურად გამოყოფილმა კომისიამ დაადგინა, რომ ინსტიტუტის შენობაში სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსება ზიანის მომტანი იქნებოდა სამდარგოვანი სამეცნიერო ცენტრისათვის და მიზანშეწონილად მიიჩნია სამინისტროსათვის სხვა შენობის გამოყოფა. ამგვარივე დასკვნა გამოიტანა მსოფლიო ბანკმაც საქართველოს მთავრობისათვის გამოგზავნილ წერილში.

საქართველოს მებალეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუ-

ტის მეცნიერები, ასპირანტები, მაძიებლები და სამეურნეო დარგის მუშაკები მოგმართავენ კატეგორიული თხოვნით, რათა დროულად შეაჩეროთ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დაფინანსებული მოთხოვნა ინსტიტუტის შენობა-ნაგებობების და ბაზების ხელში ჩაგდებისა და ამით ინსტრუქტორებისა და მეცნიერო ცენტრისა და მთლიანად, საქართველოს აგრარული მეცნიერების მომავალი იავარქმნისა და განადგურებისაგან

5 იანვარი 2006 წელი
ხელისმომწერი:

ქვემოთ
 1. ლომიძე
 2. გვამყრელიძე
 3. ვაშლიანი
 4. შანიანი
 5. მამუკაძე
 6. ჯიქიაშვილი
 7. მამუკაძე
 8. მამუკაძე
 9. მამუკაძე
 10. მამუკაძე
 11. მამუკაძე
 12. მამუკაძე
 13. მამუკაძე
 14. მამუკაძე
 15. მამუკაძე
 16. მამუკაძე
 17. მამუკაძე
 18. მამუკაძე
 19. მამუკაძე
 20. მამუკაძე

1. შიშო
 2. სიომონიძე
 3. სიომონიძე
 4. სიომონიძე
 5. სიომონიძე
 6. სიომონიძე
 7. სიომონიძე
 8. სიომონიძე
 9. სიომონიძე
 10. სიომონიძე
 11. სიომონიძე
 12. სიომონიძე
 13. სიომონიძე
 14. სიომონიძე
 15. სიომონიძე
 16. სიომონიძე
 17. სიომონიძე
 18. სიომონიძე
 19. სიომონიძე
 20. სიომონიძე

კიდევ ერთი საპროტესტო წერილის გახმაურების შემდეგ საქართველოს პარლამენტის წევრი ბატონი მიხეილ მაჭავარიანი და საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრი ბატონი მიხეილ სვიმონიშვილი ეწვევიან ინსტიტუტს, შედგა რაღაც დაფარული მოლაპარაკება ინსტიტუტის ხელმძღვანელობასთან, ალელევებული თანამშრომლებით გაივსო დირექციის მისაღები და დერეფანი. მეცნიერები ითხოვდნენ განმარტებებს უშუალოდ მაჭავარიანისა და სვიმონიშვილისაგან. მათ ერთგვარად თავი აარიდეს აღშფოთებულ ინსტიტუტის თანამშრომელთა მძაფრ შეკითხვებს, თუმცა დირექტორის კაბინეტიდან გამოსულმა მიხეილ მაჭავარიანმა განუცხადა შეკრებილებს: „დამშვიდდით, ნუ ღელავთ, ყველაფერი ისე იქნება, როგორც თქვენ გსურთ“-ო. ამ განცხადებამ თითქოს დაგვამშვიდა, მაგრამ ამგვარი დამაიმედებელი მომართვა სრულ გარანტიად მაინც ვერ იქნა აღქმული. როგორც შემდგომში განვითარებულმა მოვლენებმა დაგვანახა, ეს აღმოჩნდა ცრუ დაპირებად, პარლამენტის თავმჯდომარის, თუნდაც აგრარული კომიტეტის მხრიდან არავინ გამოხმაურებია ინსტიტუტის პრობლემატიკას, მეცნიერთა მოთხოვნებს გულშემატიკვრული ტონითაც კი არავინ გამოხმაურებია. ამასთანავე, უფრო და უფრო ძლიერდებოდა და ხშირდებოდა ხმები იმის თაობაზე, რომ სოფლის მეურნეობის სამინისტრო უპირობოდ წაიღებდა ინსტიტუტის მთავარ შენობას და ჩვენ მოგვინევდა იქვე, მარნის გვერდით საპროექტო ინსტიტუტის შენობაში გადაბარგება. ვფიქრობდით, რომ ეს იქნებოდა და ეს. მაინც გვქონდა იმედი, რომ ინსტიტუტი შეინარჩუნებდა მუზეუმს, მარანს, ესქპერიმენტულ ბაზებს, საცდელ სადგურებს, ვაზის ქართულ გენოფონდს კოლექციის სახით, როგორც კი დავინახეთ, რომ ეს ასე არ მოხდებოდა და სიტუაცია უფრო და უფრო მძიმდებოდა, გადავწყვიტეთ, კიდევ ერთხელ მიგვემართა საქართველოს პრეზიდენტისა და საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარისათვის. ეს იყო 2006 წლის ოქტომბერი. მიმართვის ტექსტი გამოაქვეყნა გაზეთმა „ლიტერატურულმა საქართველო“-მ, რომელმაც დიდი დახმარება აღმოგვიჩინა ჩვენს უთანასწორო ბრძოლაში.

როგორც აღმოჩნდა, ჩვენმა შეურყეველმა და პრინციპულმა პოზიციამ ძლიერ გააღიზიანა საქართველოს ხელისუფლება. როცა დაინახეს, რომ მეცნიერები ნებით არ დათმობდა ინსტიტუტის ძირითად კორპუსს, ხელისუფლების რეაქცია გახდა აგრესიული, რაც საბოლოოდ დასრულდა იმით, რომ პარასკევ დღეს, საღამოთი, როცა ინსტიტუტის სამუშაო საათები ის იყო თავ-

დებოდა, დაუდგენელი პირები შემოიჭრნენ მთავარ კორპუსში და მუყარით მოთხოვეს, ჯერ კიდევ შემორჩენილ თანამშრომლებს, დაეცალათ ოთახები, ეს ხდებოდა მეოთხე სართულზე, მეხილეობის განყოფილების კუთვნილ ოთახებში. როცა თანამშრომელთა წინააღმდეგობა დაინახეს, დაიწყეს მუქარა, წინააღმდეგობის შემთხვევაში ისინი მზად იყვნენ ფანჯრებიდან გადაეყარათ მაგიდები, კარადები და სხვა ინვენტარი. მათ სწრაფად გამოყარეს ნივთი დერეფანში და დაიწყეს კედლების ბურღვა და წინასწარ შედგენილი გეგმის განხორციელება. ასე დაიწყო ინსტიტუტის ნგრევისა და იავარქმნის პროცესი.

საქართველოს პრეზიდენტს
ბატონ მიხეილ სააკაშვილს

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარეს
ქალბატონ ნინო ბურჯანაძეს

ბატონო პრეზიდენტო!
ქალბატონო თავმჯდომარეო!

უკვე მესამედ მოგმართავთ კატეგორიული თხოვნით – დაესვას ნერტილი და შეწყდეს საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ნგრევისა და იავარქმნის პროცესი. ეს ტრაგედია მხოლოდ ამ ტრადიციული და უძველესი სამეცნიერო დაწესებულების პრობლემა არ არის. ეს ნეგატიური პროცესი მოასწავებს მთელი ქართული აგრონომიული მეცნიერების განადგურებას.

თქვენთვის ეს საკითხი ცნობილი და არახალია. განზრახულია სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გამოყვანა საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის შენობაში და ტერიტორიაზე, რომელიც მოიცავს სამეცნიერო-კვლევით ლაბორატორიებსა და ექსპერიმენტულ ბაზებს, ქართული ვაზის კოლექციას, სამეცნიერო-საწარმოო დანიშნულების ღვინის მარანს, ხეხილის, ვაზისა და ღვინის მუზეუმს, მევენახეობისა და მეხილეობის საპროექტო ორგანიზაციას. მაშინ, როცა საქართველოს აგრარულ სფეროში პირველად წარმატებით წარმატებით ხორციელდება მსოფლიო ბანკის მიერ ხელშეწყობილი და დაფინანსებული პროგრამა ინსტიტუციური რეფორმისა, რაც სახელმწიფო აგრარული პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილი უნდა იყოს.

განა ალოგიკური არ არის სამინისტროს, ამ აღმასრულებელი და ორგანიზაციული სტრუქტურის შემოყვანა და დაფუძნება სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულების ადგილსამყოფელში. განა შეთავსებადია ეს ამ ორი, რადიკალურად განსხვავებული ფუნქციების მქონე სტრუქტურის თანაცხოვრება? ხომ ცხადზე ცხადია, რომ ეს გამოიწვევს ერთ-ერთი მათგანის, კერძოდ კი, სამეცნიერო დაწესებულების შევიწროებასა და საბოლოოდ გაქრობას. განა რა უჭირს სახელმწიფოს, იმისა რომ ხელისუფლებამ შესაფერისი განთავსების ადგილი ვერ მოუძებნოს სამინისტროს და ამით თავიდან აიცილოს საერთაშორისო ავტორიტეტის მქონე ინსტიტუტის ნგრევა?

თუ გარდაუვალა სამინისტროს გადმოსვლა ჩვენს ტერიტორიაზე, ჩვენ ვთავაზობთ 3 – სართულიან ცალკე მდგომ კორპუსს, რომელიც შესაფერისი რემონტის შემდეგ სრულიად დააკმაყოფილებს სამინისტროს მოთხოვნებს. მართალია ამ შენობაში განთავსებულია ინსტიტუტის ბაზაზე არსებული სასწავლო ინსტიტუტი, მაგრამ მათ გამოენახებათ ადგილი განთავსებისათვის. რაზედაც ჩვენ გვქონდა სამინისტროსთან სიტყვიერი შეთანხმება.

ინსტიტუტის ძირითად შენობაში ამავე დროს განთავსებულია კომპიუტერულად აღჭურვილი დარგობრივი, უნიკალური ბიბლიოთეკა და სააქტო დარბაზი საერთაშორისო კონფერენციების ჩასატარებლად.

ინსტიტუტის რეფორმების პროცესს წარმართავენ მსოფლიო ბანკი და გენოფონდის საერთაშორისო ორგანიზაცია – „IPGRI“, რომელთა დაფინანსებითა და მხარდაჭერით ჩატარდა ინსტიტუტის ძირითადი კორპუსის სრული რემონტი, შეიქმნა ქართული ვაზის კოლექცია, ინსტიტუტში შემოდიხ კვლევის თანამედროვე დონის საანალიზო აპარატურა, რაც გათვლილია ინსტიტუტის ძირითად შენობაში განთავსებისათვის, სამინისტრო კი ამ პროცესს ყოველმხრივ აფერხებს და სასიკვდილო განსაცდელს უმზადებს. უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლები განვიცდით ზენოლას იმ აზრისას, რომ ინსტიტუტის შენობა-ნაგებობები ექსპერიმენტული ბაზებით, მართა და მუზეუმით უნდა გადაეცეს სამინისტროს. ამ შემთხვევაში რჩებათ კი მეცნიერებს სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების წარმართვის საშუალება და პირობები? ამ მზაკვრული გეგმის განხორციელება საბოლოოდ მოაკვდინებს აგრარულ მეცნიერებას.

მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის უშუალო მონაწილეობით 2010 წელს ინსტიტუტში შეთანხმებულია ჩატარდეს მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო კონგრესი, რასაც დამოუკიდებელი საქართველოს პირობებში სხვა, უფრო ამალეებული და პრესტიჟული რეზონანსი უნდა ჰქონდეს. ამ დიდი საერთაშორისო ფორუმის მთავარი მასპინძელი, უნდა იყოს საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტი.

მომავალი წლიდან დაგეგმილია ამ ინსტიტუტის ბაზაზე ღვინის, შამპანურისა და კონიაკის დიდი საერთაშორისო დეგუსტაციის ჩატარება, რომლის მთავარი მასპინძელი ასევე მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტი უნდა იყოს.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის უმაღლეს დონეზე ჩატარება შესაძლებელი იქნება იმ რეფორმების ხელშეწყობითა და დახმარებით, რომლებიც ხორციელდება დღევანდლამდე მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტში.

როგორც თქვენთვის ცნობილია რუსეთმა გაატარა პოლიტიკური ღონი-

სძიებები, რომლებიც მიზნად ისახავს საქართველოს ეკონომიკურ დაუძღვრებას. ამ დროს მეზალეობა-მევენახეობისა და მეღვინეობის დარგების განვითარების მეცნიერული საფუძვლების მორყევა და დისკრედიტაცია რუსეთის ინსტიტუტზე ასხამს წყალს, რაც დაუშვებელია.

ჩვენ, ინსტიტუტის მეცნიერ-თანამშრომლები და სპეციალისტები მოგმართავთ კატეგორიული თხოვნით, რათა აღკვეთოთ იქნას საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის მცდელობა, მოუძებნოთ საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს განთავსების შესაფერისი ადგილი და მოგვცეთ საშუალება უშფოთველი და მშვიდი შემოქმედებითი საქმიანობისა.

საქართველოს პარლამენტმა ადრე სათანადოდ დაუჭირა მხარი ჩვენს მოთხოვნას ინსტიტუტის თავისთავადობის შენარჩუნების მიზნით, ჩვენ ახლაც გამოვთქვამთ იმედს, რომ საქართველოს პრეზიდენტი და პარლამენტი გაითვალისწინებენ ინსტიტუტის, როგორც უძველესი აგრარული სამეცნიერო დაწესებულების მაღალი რეპუტაციისა და სტატუსის შენარჩუნების და დაცვის გარდაუვალ აუცილებლობას და დაიცავს მის ხელშეუხებლობას.

საქართველოს მეზალეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მეცნიერთა, სპეციალისტთა და სამეურნეო მუშაკთა სახელით:

ა. მელიქიძე
 ი. შუბაძე
 თ. კობახიძე
 მ. ძახისთაძე
 გ. ჩაქაძე
 ე. ბეჟინაძე
 მ. ზღერდია
 მ. გუგუშვილი
 ზ. ხუციშვილი
 ი. მელიქიძე
 ი. მელიქიძე
 ი. მელიქიძე

მ. ზაქარაიძე
 მ. ზუბინი
 ი. ჯიბუაძე
 ა. კობახიძე
 მ. სეფიანი
 მ. სეფიანი
 ე. ჯიბუაძე
 ნ. ჯიბუაძე
 ნ. ჯიბუაძე
 ი. მელიქიძე
 ი. მელიქიძე

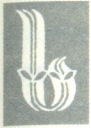
ამ, ასე! ძალადობას ვერ გადაურჩა ვერც ინსტიტუტის მთავარი კორპუსი, ვერც ინსტიტუტის ვაშლაჯვრის ექსპერიმენტული ბაზა ვაზის ქართული გენოფონდის ამსახველი კოლექცია. ამ ბაზაზე ვენახი და ხეხილი 2008 წლის ნოემბერში გაიჩნება ბარბაროსულად, ვერაგულად, მზაკვრულად. 2009 წელს შეფარულად გაიყიდა თელავის საცდელი სადგურის შენობა. სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ მიითვისა ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმის შენობა. მალე ინსტიტუტს გაუუქმეს ავტონომიური სტატუსი. ყოველივე ამას თან სდევდა თანამშრომელთა არაერთგზისი შემცირება, ასე, რომ მეთოდურად მიმდინარეობდა ინსტიტუტის თანდათანობითი შევიწროების, დასუსტებისა და გაუქმების პროცესი. მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის უძრავ-მოდრავი ქონება შეიერთა საქართველოს აგრარულმა უნივერსიტეტმა, ყოფილი ინსტიტუტის ისედაც შეთხელებული სამეცნიერო კონტიგენტი კიდევ უფრო გაიცხრილა თანამშრომელთა ნაწილი აიყვანეს აგრარული უნივერსიტეტში ხელშეკრულებით, უნივერსიტეტს გადაეცა ყოფილი ინსტიტუტის ლაბორატორიული მონაცემები, საკვლევი აპარატურა, ცენტრალური ლაბორატორია, რომელიც შექმნილი იყო მსოფლიო ბანკის დაფინანსებით და იყო აღჭურვილი კვლევის თანამედროვე აპარატურით. ასევე, გენეტიკური კვლევის ლაბორატორია. ასე და ამგვარად შვიდწლიანი უთანასწორო ბრძოლა დასრულდა საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის სრული განადგურებით საქართველოში, მევენახეობისა და მეღვინეობის უძველესი და უპირველესი კულტურის ქვეყანაში, არსებობა შეწყვიტა მევენახეობის, მეღვინეობის და მეხილეობის მსოფლიოში ცნობილმა დიდმა სამეცნიერო ცენტრმა. მოხდა ყოვლად დაუჯერებელი, მოულოდნელი ალოგიკური რამ ... და ეს იყო ნება საქართველოს იმჟამინდელი ხელისუფლებისა.

2010 წელს საქართველოში ვაზისა და ღვინის
საერთაშორისო კონგრესი გაიმართება

გაუქმებული ისტორიულ-ეთნოგრაფიული
და სამეცნიერო მუზეუმი უნდა აღდგეს

საქართველო
საერთაშორისო
კონგრესი

საქართველოს სოფლის მეურნეობა და კერძოდ, მევენახეობა და მეღვინეობა დღეს სავალალო მდგომარეობაშია. ეს იმდენად ცხადია, რომ შემოკამათების სურვილიც კი არავის გაუჩნდება. იმათ, ვისაც საწინააღმდეგო აზრი გაუჩნდება, შევახსენებთ, რომ ჩვენ ვნერთ ქართულ მევენახეობა-მეღვინეობაზე და არა მის სახესხვაობაზე. რაც იყო გუშინ, დღეს აღარ გვაქვს. უკანასკნელი ათწლეულების მოვლენებმა თანდათანობით წაუშალა ტრადიციული იერსახე ქართულ მევენახეობა-მეღვინეობას და არა გვგონია, რომ ჩვენ დღეს საერთაშორისო არენაზე გასვლის ღირსნი ვიყოთ, ანდა გაგვანდეს ამის თავი. მაშ, რას ეყრდნობოდა მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაცია „O.I.V.“, როცა საერთაშორისო კონგრესის ჩატარების ადგილად საქართველოს ირჩევდა? კონგრესის ჩატარება თბილისში 2010 წლის ივნისშია გადაწყვეტილი. ეს გადაწყვეტილება მაშინ იქნა მიღებული, როცა საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს საკუთარი სახლიდან აძევებდნენ და ეზო-კარს ართმევდნენ, აპირებდნენ ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმის გაუქმებას.

ჩვენი სათქმელი უფრო დამაჯერებელი და ნათელსაჩენი გახდება, თუკი გავიხსენებთ თითქმის ნახევარი საუკუნის წინ თბილისში ჩატარებულ ვაზისა და ღვინის X საერთაშორისო კონგრესს, მის შედეგებს და ჩვენს დღევანდელ მდგომარეობას საპირწონედ წაუყუყუნებთ.

მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაციის – „O.I.V.“ გადაწყვეტილებით 1962 წელს X მსოფლიო კონგრესის ჩატარების ადგილად შერჩეულ იქნა თბილისი. მსოფლიოს მევენახეთა და მეღვინეთა ამ დიდ ფორუმს კარგად მომზადებული შეხვდა საქართველოს იმჟამინდელი ხელისუფლება, ვინაიდან კარგად ჰქონდათ გაცნობიერებული ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის უძველესი და მაღალი კულტურის ღირსეულად წარმოჩენის აუცილებლობა. საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის ტერიტორიაზე, ვაშლაჯვარში, აგებულ იქნა ღვინის ექსპერიმენტული მარანი კოლექციითურთ და ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი; ქართული ეთნოგრა-

ფიული ყოფის ამსახველი კუთხეები. მუზეუმში იყო 5 დარბაზი. პირველ ორ დარბაზში წარმოდგენილი იყო ისტორიული ნაწილი, ხოლო 3 დარბაზში მე-ხილეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის დარგში მეცნიერული მიღწევები, თანამედროვე მდგომარეობისა და განვითარების ამსახველ მასალები.

უდავოა ის, რომ მართებული იყო საქართველოს ნელისუფლების განწყვეტილება, ინსტიტუტი, ღვინის მარანი და ვაზისა და ღვინის მუზეუმი ერთ მთლიან კომპლექსად წარმოდგინათ, ამდენად, ინსტიტუტში მოსული სტუმრები შეძლებდნენ გასცნობოდნენ ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის ისტორიას და დაეჭაშინებინათ ქართული ღვინო.

1962 წლის 13 სექტემბერს საქართველოს მთავრობის სასახლეზე ქართულ და უცხო ენებზე გაკრულმა ტრანსპარანტებმა ამცნეს ქვეყანას კონგრესის დანება. კონფერენციის გახსნისას მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაციის პრეზიდენტმა ბარონმა პიერ ლერუამ ხაზი გაუსვა იმ მოსაზრებებს, რომელთაც განაპირობეს X საერთაშორისო კონგრესის ჩატარება საქართველოში. მან აღნიშნა, რომ ქვეყანა რომელმაც შემოინახა მევენახეობისა და მეღვინეობის ტრადიციები, ღირსია დიდი პატივისცემისა.

ერთობ მრავლისმეტყველია ბარონ პიერ ლერუას ეს სიტყვები. მაშასადამე, პატივისცემისა და დაფასების ღირსი მაშინ ხარ, როცა თავად სცემ პატივს საკუთარ ტრადიციებს, ინახავ მას და უფროხილდები. დღეს, როცა ჩვენ აგრე დაუდევრად ვექცევით ჩვენს ძირძველ ტრადიციებს, მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის განვითარების საკითხი თვითდინებაზე მიგვიშვია არამც და არამც არ ვიქნებით პატივისცემის და ყურადღების ღირსი დანარჩენი მსოფლიოსათვის.

როგორ გაუმართლა მოლოდინი საქართველომ X კონგრესის ორგანიზატორებსა და მსოფლიოს მრავალი ქვეყნიდან ჩამოსულ ცნობილ მევენახეებსა და მეღვინეებს, რამდენად ადექვატური იყო ქართული სინამდვილე ბარონ ლერუასეული შეფასებისა?

კონგრესის საკონფერენციო მუშაობის დამთავრების შემდეგ სტუმრები ეწვივნენ საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს, სადაც გაეცნენ მევენახეობის აგროტექნიკისა და სელექციის განყოფილებების მუშაობას, ღვინის დამზადება-დავარგების პროცესში ქართველი მეცნიერების მიერ აღმოჩენილ სიახლეებს, ინსტიტუტის დათვალიერების შემდეგ გამოჩენილმა იტალიელმა პროფესორმა ბატონმა დოლმასომ დიდი აღფროვანება გამოხატა და მას უმაღლესი კლასის ინსტიტუტი უწოდა. საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მაღალი საერთაშორისო პრესტიჟი იმიტაც იყო განპირობებული, რომ მას ჰქონდა ექსპერიმენტული ბაზების ფართო ქსელი, რაც

განაპირობებდა ღრმა კვლევების წარმართვას მეხილეობისა და მევენახეობის აგროტექნიკისა და სელექციის, ნიადაგმცოდნეობისა და აგროქიმიის მცენარეთა დაცვის, მცენარეთა ფიზიოლოგიის, მიკრობიოლოგიის, მეღვინეობის დარგებში. კონგრესის მონაწილეებმა იმოგზაურეს კახეთში, დათვალაოურეს ჩვენი ბალ-ვენახები და ღვინის ქარხნები, ყველა მონაწილე აღნიშნავდა მევენახეობის მაღალ კულტურას. ღვინის დაყენება-დავარების სრულყოფილ ტექნოლოგიას და ჩვენი ღვინოების მაღალ ღირსებას. საერთაშორისო მევენახეობისა და მეღვინეობის ბიუროს ვიცე პრეზიდენტმა ბატონმა პიერ ფარიდამ განაცხადა, რომ „ჩვენ ვნახეთ ბევრი რამ ჩვენთვის მისაბაძი. ქართველ მეღვინეებს შეუძლიათ იამაყონ თავიანთი მიღწევებით.“ სტუმრებმა განსაკუთრებულად აღნიშნეს ქართული სუფრის წითელი სამარკო და ორდინარული ღვინოების მაღალი ღირსებები, სპეციალისტებმა განსაკუთრებით მაღალი შეფასება მისცეს კახური მწვანისაგან დაყენებულ სუფრის ნახ ღვინოებს და განაცხადეს, რომ მათ ვერ წარმოედგინათ თუ ადგილობრივი ჯიშის ყურძნისაგან შეიძლებოდა დამზადებულიყო საერთაშორისო სტანდარტების დონეზე ასეთი მაღალი კლასის ღვინოები.

უცხოელმა მეცნიერებმა ვერ დამალეს თავიანთი აღფრთოვანება ჩვენი კონიაკის წარმოების დათვალიერება-დეგუსტაციის შემდეგ.

კონგრესის დამაგვირგვინებელი აკორდი იყო თბილისის შამპანური ღვინოების ქარხანაში მოწყობილი ცქრიალა სუფრის ღვინოების დეგუსტაცია. ჯერ თვით ქარხანამ მოახდინა სტუმრებზე დიდი შთაბეჭდილება და ჩვენი ღვინოების იმ მრავალფეროვნებამ, რომლითაც ამაყობს ჩვენი ქვეყნის მეღვინეობა.

ბარონმა პიერ ლერუამ შეაჯამა კონგრესის მუშაობა და ჩვენს ხალხს, ჩვენს ქვეყანას უსურვა მაღლა ეჭიროთ და ამრავლონ ჩვენი უძველესი დარგების მევენახეობისა და მეღვინეობის ტრადიციები.

თბილისის X მსოფლიო კონგრესს სათანადო გამოხმაურება მოჰყვა მსოფლიოს მევენახე-მეღვინეთა წრეებში, მაღალი რეპუტაციის დადასტურებად უნდა მივიჩნიოთ სამიოდე წლის შემდეგ, 1965 წელს ღვინისა და კონიაკის საერთაშორისო კონკურსის გამართვა თბილისში.

აი, რა შთაბეჭდილებებით მოდის დღეს მევენახეობისა და მეღვინეობის საერთაშორისო ორგანიზაცია საქართველოში. 48 წელი აცილებს 2010 წლის თბილისის კონგრესს 1962 წლის X კონგრესისაგან. როგორ გამართლა საქართველომ ბარონ პიერ ლერუას კეთილი სურვილები? დავიცავით და გავამართლეთ ჩვენი უძველესი ტრადიციები უკანასკნელი ნახევარი საუკუნის მანძილზე? სამწუხაროდ, ჩვენ პასუხიც არ მოგვეძებნება ამ ერთგვარად რიტორიკულად ქცეულ კითხვაზე!

მევენახეთა და მეღვინეთა X მსოფლიო კონგრესის ჩატარებიდან 48 წლის გასვლის შემდეგ ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციამ გადაწყვიტა მორიგი მსოფლიო კონგრესის ჩატარება კვლავ თბილისში 2010 წლის ივნისში. დღეს საქართველო აღიარებულია კულტურული მევენახეობა-მეღვინეობის აკვნად, ამდენად საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ არჩევანის კვლავ თბილისზე გაკეთება მეტად პრესტიჟული მოვლენა ჩვენი ქვეყნისათვის. მსოფლიო კონგრესის ჩატარებამდე წელიწადზე ოდნავ მეტი დარჩა. როგორ ემზადება საქართველოს ამჟამინდელი ხელმძღვანელობა, არის კი მზაობა კონგრესის ღირსეულად, სათანადო დონეზე ჩასატარებლად? ადექვატურია თუ არა დღევანდელი ხელისუფლების ქმედებები XX საუკუნის 60-იანი წლების დასაწყისის ხელისუფლების ქმედებებისა? არამცთუ ადექვატური, არამედ კარდინალურად საპირისპიროა! თუკი კომუნისტურმა ხელისუფლებამ დააარსა ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი, გააძლიერა ინსტიტუტის სამეცნიერო-ექსპერიმენტული ბაზები, დღევანდელმა ხელისუფლებამ ჩამოართვა ინსტიტუტს უძრავი ქონება, გააუქმა მუზეუმი, ჩამოართვა და გაყიდა ვაშლაჯვრის ექსპერიმენტული ბაზა, ვაზის ქართული გენოფონდის ამსახველი კოლექცია, გაიყიდა თელავის საცდელი სადგური, ეს უძველესი დანესებულება. ამ ბაზების განადგურება ინსტიტუტისათვის სასიცოცხლო არტერიების გადაჭრის ტოლფასია. დაწყებულია მეცნიერების დევალვირების პროცესი მეცნიერების დამცრობა და დაკნინება ლამის სახელმწიფო პოლიტიკად იქცეს.

მკითხველს შესაძლოა ჩამუქებულ ფერებში მოეჩვენოს ყოველივე ზემოთქმული და ერთგვარად შემოგვწყრეს კიდეც, მაგრამ დაგვერწმუნეთ, რომ რეალური მდგომარეობა უფრო მეტად სავალალოა, ვიდრე ზემოთ მოტანილი ჩამონათვლიდან შეიძლება დაინახოს მკითხველმა. მკითხველს, შესაძლოა ამგვარი კითხვაც გაუჩნდეს: ეგების სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ყოფილი მუზეუმის შენობის წაღება სახელმწიფოებრივი ინტერესებით იყო განპირობებული? ამგვარი კითხვის დამსმელს უყოყმანოდ ვუპასუხებთ: განა არსებობს მეტად მნიშვნელოვანი საბაზი ან მიზები რა მოტივაციით უნდა გაამართლოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ მუზეუმის გაუქმება და ორსართულიანი, მცირე ზომის ნაგებობის მიტაცება რა სახელმწიფოებრივი ინტერესით უნდა იყოს გამოწვეული ამგვარი ქმედება? მუზეუმი ეროვნული საგანძურის შემნახველია, მით უფრო, როცა ვაზისა და ღვინის მუზეუმი საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის 8000 წლოვანი ისტორიის ამსახველი იყო. სახელმწიფოებრიობისა რა მოგახსენოთ და მუზეუმის იავარქმნა და აღგვა პირისაგან მიწისა ნამდვილად ანტისახელმწიფოებრივი და ანტიეროვნუ-

ლი ქმედებაა. კარგად უნდა გვახსოვდეს რომ ჩვენ დაგვჭირდება რამდენიმე ათეული წელი იმისათვის, რომ აღვადგინოთ ის, რაც დავანგრეთ ჩვენი უთაურობით თუ სხვათა ნებით.

კიდევ ერთხელ ისმის კითხვა: როგორ ვხვდებით 2010 წლის ვაზისა და ღვინის მსოფლიო კონგრესს? ეს კითხვა რიტორიკულად ნუ მოერგვნება ვინმეს, ქართველმა საზოგადოებამ არაფერი იცის იმის შესახებ, თუ რამდენად მზად ვართ კონგრესის ღირსეულად ჩასატარებლად? მზადაა ჩვენი ხელისუფლება კონგრესის მაღალ დონეზე ჩატარებისათვის? ვფიქრობთ, რომ არა! რა გვაძლევს ამის თქმის საფუძველს? კერძოდ ის, რომ ხელისუფლებამ მხოლოდ დაანგრია და არაფერი აუშენებია. ისტორიისადმი, მეცნიერებისადმი უდიერი დამოკიდებულებით ანმყო მოსწყვიტა წარსულს და ამით დღევანდელობა უშინაარსო და უსახო რეალობად აქცია. ამგვარ რეალობას კი აღმშენებლობა და განვითარება არ მოსდევს, მომავლის ჰორიზონტი კი სქელი ბურუსითაა მოცული.

ვგრძნობთ მკითხველთა ინტერესს და ჩვენც ვსვამთ კითხვას: მაინც რაში გამოიყენა სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ ყოფილი ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმის მიტაცებული შენობა? არაფერში, დღეს ყოფილი მუზეუმის შენობა მაგიდების, კარადებისა და სკამების სანყოფანად გამოყენებული, უფრო მძაფრად თუ ვიტყვით, აქ შეყრილია ყველაფერი, რაც კი ამ მომენტისთვის არ ესაჭიროებათ. გაგიკვირდათ? ეს გასაკვირი კი არა, აღმაშფოთებელია, ყოვლად დაუშვებელია!

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, კეთილის ნების შემთხვევაში შეუძლია დააყენოს საკითხი მუზეუმის შენობის კვლავ ინსტიტუტის გამგებლობაში გადაცემის თაობაზე და ყოველი ღონე იხმაროს, როგორც სამართლებრივ-ორგანიზაციული, ისე ფინანსური, ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმის აღსადგენად. საამისო მზაობა თუ იქნა სამინისტროს მხრიდან, საკითხი უმოკლეს დროში მოგვარდება და ეს იქნება 2010 წლის მსოფლიო კონგრესისათვის რეალური მზადებისაკენ გადადგმული პირველი და სერიოზული ნაბიჯი.

აღვადგინოთ ქართული ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი! ჩამოვირეცხოთ დიდი სირცხვილი წარსულისა და მომავლის წინაშე!

გამოქვეყნებულია გაზეთ „ბანკები და ფინანსებში“
2009 წლის 7-13 აპრილი, №12 (188)

ატონი ლევან ფრუიძე ერთი ნარჩინებული ნარმომადგენელია ქართულ მამულიშვილთა იმ მცირერიცხოვანი დასისა, რომელსაც ჭეშმარიტად შესტივია გული ქართული ვაზისა და ღვინის წაღრესად შეჭირვებულ მდგომარეობაზე და თავისი მართალი სიტყვით გამუდმებით იღწვის ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობის ღრმა ჩიხიდან გამოსაყვანად, მაგრამ ხომ გსმენიათ, კარგ მთქმელს კარგი გამგონე უნდაო.

ჩვენი ყოფიერება-ცნობიერების მნიშვნელოვნად განმაპირობებელი სფერო- მევენახეობა-მელვინეობა ზოგადეროვნული კრიზისის უპირველეს გამომხატველ სიმპტომად შეიძლება მივიჩნიოთ.

გადაუჭარბებლად უნდა ითქვას, რომ უკანასკნელი 12-13 წელიწადი დიდი ღამეა ქართული მევენახეობა-მელვინეობისათვის. ესეც ხომ თქმულა ჩვენში, ქურდს რა უნდა და ბნელი ღამეო. ჰოდა, დადგა დრო ბელზებელთა აყვავებისა, ხანა ყალბისმქმნელთა, ავისმქმნელთა, ავისმთქმელთა, ავაზაკთა და დამაქცევართა. მკითხველს შეიძლება მკაცრად მოეჩვენოს ტონი ამგვარი მსჯელობისა, მაგრამ საქმეში მცირედ ჩახედული კაციც კი დაგვერწმუნება, რომ ვითარება უფრო მძიმე და სავეალალოა, საქმე ეხება არა იმდენად დღევანდელ სიტუაციას, არამედ ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობის ხვალისდელ დღეს, პერსპექტივას, ანუ ჩვენი ყოფიერება-ცნობიერების მომავალს, რამეთუ ვენახი და ღვინო თავისი ღრმა სიმბოლიკითა და მსოფლგაგებით განსაზღვრავდა ჩვენი აზროვნებისა და ცხოვრების წესს, ანუ დიდი ილიას თქმისა არ იყოს, „კარგად ზედმოქმედებდა აქაური გლეხკაცობის სულისა და ხორცის მოძრაობაზე“.

რა გველის ხვალ, თუკი ასე გაგრძელდა? პასუხი ალბათ ძალიან მოკლე და მკაცრი იქნება — კატასტროფა!

რა უნდა ვიღონოთ?

არსებობს ორგვარი მიდგომა მევენახეობა-მელვინეობის დარგისადმი: სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი. აქვე უნდა ვაღიაროთ, რომ სახელმწიფოებრივი მიდგომა ნულის ტოლია, თუ უფრო ქვემოთ არ გადახრილა. ხოლო რაც შეეხება საზოგადოებრივს, ის სუსტია. იმდენად სუსტი, რომ ცალკეულმა პიროვნებებმა რაოდენ ომახიანად არ უნდა შესძახონ — „გამოფიხილდით, ვიღუპებითო“, საზოგადოების შუბლზე ოდნავადაც არ შეტოკდება გაუხეშებული ძარღვი.

ჩვენ სახელმწიფოებრივი მიდგომის არარსებობას შევვხეთ. მკითხველმა

* გამომხაურება ლევან ფრუიძის წერილზე „ვაზი და ღვინო საქართველოში“

რომ უფრო ნათლად გაიაზროს სათქმელი, ზემოაღნიშნულის დასტურად ორ სახელმწიფოებრივ დოკუმენტს დაგისახელებთ: „საქართველოს აგრარული კონცეფცია“ და „საქართველოს კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“.

„საქართველოს აგრარული კონცეფციის“ შედგენა და დამტკიცება წინ უსწრებად კანონს „ვაზისა და ღვინის შესახებ“.

სამწუხაროდ, და ჩვენდა სავალალოდ, „კონცეფცია“ მევენახეობა-მეღვინეობას არ განიხილავს როგორც პრიორიტეტულ დარგს საქართველოს ეკონომიკისას, არამედ იგი მიჩნეულია პერსპექტიული განვითარების შედეგად მისაღწევ პრიორიტეტად. მკითხველი ალბათ გაოცდება და აღშფოთდება ამ ალოგიკური ფორმულირების გამო, მაგრამ პატივცემულო მკითხველო, მარტოოდენ ქალაქში დატანილი ფორმულირება არ გეგონოს, იგი თურმე სახელმწიფოებრივი პოლიტიკის დონემდე აყვანილი ნონსენსია! კონცეფციას თან ერთვის საქართველოს ან უკვე ყოფილი პრეზიდენტის — ე.შევარდნაძის ავტოგრაფიანი შესავალი, რის ძალითაც „კონცეფცია“ ყველა დაწესებულებისა და ორგანიზაციისათვის სახელმძღვანელო დოკუმენტია. და ეს ხდება საქართველოში, ვაზისა და ღვინის საქვეყნოდ აღიარებულ სამშობლოში.

საქართველოს პარლამენტმა 1998 წელს დაამტკიცა „კანონპროექტი ვაზისა და ღვინის შესახებ“, სადაც პრეამბულის პირველივე აბზაცში აღნიშნული იყო, რომ „მევენახეობა-მეღვინეობა ეროვნული ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგია. მაგრამ მოხდა ყოვლად შეუწყნარებელი რამ: ე.შევარდნაძის ხელმოწერილი და გამოქვეყნებულ კანონში წინადადება პრიორიტეტულობის შესახებ ფარულად ამოიღეს. საბედნიეროდ, იმჟამინდელმა ოპოზიციურმა პრესამ და ტელევიზიამ მხარი დაუჭირა მეცნიერთა პრაქტიკოს სპეციალისტთა და საზოგადოებრიობის წარმომადგენლთა კატეგორიულ მოთხოვნას. პრიორიტეტულობის აღდგენის თაობაზე, და სექტემბრის სხდომაზე აღდგა წინადადება მევენახეობა-მეღვინეობის პრიორიტეტულობის შესახებ, მაგრამ შინაარსი და მიმართულება დარჩა იდენტური „აგრარული კონცეფციისა“ მევენახეობა-მეღვინეობის პრიორიტეტულობა საქართველოში მომავლის პერსპექტივაა და არა სადღეისო რეალობა!!! მოკლედ რომ ვთქვათ, კანონი ჰარმონიაში იქნა მოყვანილი საქართველოს აგრარულ კონცეფციასთან. ამგვარი ანტისახელმწიფოებრივი და ანტიეროვნული პოზიციის დაფიქსირების უმაღლესი წერილით მივმართეთ ე.შევარდნაძეს, რათა დაუყოვნებლივ გასწორებულიყო დაშვებული შეცდომა თუ მზაკერულად შეფარული ქმედება. მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს მოთხოვნა დარჩა „ხმად მლაღადებლისა“. შემდგომ წლებში არც „FAO“-ს პროგრამით მომუშავე კანონის ცვლილებებისა და დამატებების შემმუშავეებელმა ჯგუფმა არ გაითვალისწინა კატეგორიული და სამართლიან-

ნი მოთხოვნა პარლამენტის მიერ 1998 წლის გაზაფხულზე დამტკიცებული კანონის ტექსტის აღდგენის თაობაზე, მევენახეობა-მელვინეობის როგორც პრიორიტეტული დარგის დადასტურების შესახებ.

ყოველივე ზემოთქმულის გაცნობიერებას მიყვარს ერთიანი ლოგო-კურ დასკვნამდე — დღესდღეობით მევენახეობა-მელვინეობა საქართველო-ში არ არის ქვეყნის ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგი, ამდენად, ამ დარგებისადმი სახელმწიფოებრივი მიდგომაც არ არსებობს. ეს ყოველწლიურად თვალნათლივ დასტურდება რთველის სეზონზე მევენახეთა ინტერესების უგულვებელყოფით, რაც ჩანასახშივე ახშობს მევენახეობის აღდგენისა და განვითარების ყოველგვარ სურვილს ისედაც უმწეოდ დარჩენილ მევენახეებ-ში. ამ სავალალო რეალობის შედეგად ქართული მევენახეობა-მელვინეობა ღრმა შოკში იმყოფება.

რაც შეეხება საზოგადოებრივ პოზიციასა და ცნობიერებას, ის, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ჯეროვნად მინელებულია.

ბატონ ლევან ფრუიძის წერილი კიდევ ერთი მძაფრი შეძახილია როგორც ხელისუფლების, ისე საზოგადოების ეიფორული მდგომარეობიდან თუ საღათას ძილისაგან გამოსაყვანად, მაგრამ ნათქვამია: „ერთი მერცხლის ჭიკჭიკი გაზაფხულს ვერ მოიყვანს“.

ქართველი საზოგადოების ინდიფერენტიზმი მევენახეობა-მელვინეობისა, და ზოგადად, საქართველოს სოფლის მეურნეობის პრობლემატიკისადმი ცხადზე ცხადია, არადა, ქართველი საზოგადოების არსებით ნაწილს ხომ ქართველი მეცნიერები, ინტელიგენცია შეადგენს. რა ინვესტს ესოდენ აუტანელ დუმილს ქართველი საზოგადოების მონინავე ნაწილისა? ბატონი ლ.ფრუიძის საყვედურები ქართველ მეცნიერთა მიმართ ერთი შეხედვით გასაგებია, მაგრამ ეს გასაგებია მარტოოდენ საზოგადოების არაინფორმირებულობის ზღვრამდე იმ მეტად საჭირო მეცნიერულ-პრაქტიკული საქმიანობის შესახებ, რასაც ქართველი მევენახე-მელვინე მეცნიერები ეწვეიან ქართული მევენახეობა-მელვინეობის ფეხზე დასაყენებლად და გადასარჩენად. უკანასკნელი 15-16 წლის მანძილზე მეცნიერთა მიმართ გამოთქმული საყვედურები მისაღებია იმდენად, რამდენადაც მათი საინტერესო მუშაობის შედეგები საზოგადოების თვალყურამდე ვერ წვდება. ამ შემთხვევაში მიზეზი ორია: სახელმწიფოებრივი უყურადღებობა მეცნიერებისადმი, მეცნიერული საქმიანობისადმი და ინდიფერენტიზმში გარდამავალი გულგატეხილობა მეცნიერთა. მეცნიერულ კვლევებს, მეცნიერთა საქმიანობას სჭირდება გახმოვანება, საზოგადოებისათვის ნათელჩენა და რასაკვირველია, გვერდში დგომა ხელი-სუფლებისა და საზოგადოების მხრიდან.

ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითმა ინსტიტუტმა აკადემიკოს ნოდარ ჩხარტიშვილის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით დაიწყო მუშაობა „საქართველოს ვაზისა და ღვინის უოდექსის“ შესაქმნელად. ინსტიტუტში მოწვეულ იყვნენ მეცნიერები და პრაქტიკოსი სპეციალისტები სხვადასხვა დანესებულებებიდან და ორგანიზაციებიდან იურისტის მონაწილეობით. ეს ხანგრძლივი პროცესი დასრულდა 1998 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ კანონის დამტკიცებით.

სამწუხაროდ, სამეცნიერო სფეროს ზოგიერთი წარმომადგენელი ცდილობს ისე მოაჩვენოს საზოგადოებას საქმის მდგომარეობა, რომ თითქოს კანონი არ შემუშავებულა მეცნიერთა მონაწილეობით. პასუხგაუცემლობა ამგვარ უპასუხისმგებლო განცხადებებზე იწვევს საზოგადოების შეცდომადი შეყვანას და ერთგვარი ნეგატიური დამოკიდებულების დანერგვას საზოგადოების ცნობიერებაში. მეცნიერისაგან ამგვარი სუბიექტივიზმის და ამბიციების გამოჩენა ყოვლად მიუღებელია.

სამწუხაროდ, ჩვენში კარგა ხანია, უგულვებელჰყვეს ის ჭეშმარიტი გაგება, რომ „პური მეპურემ უნდა გამოაცხოს.“ პროფესიონალიზმისა და პროფესიონალთა უგულვებელყოფა გახდა ნიშანი ჩვენეული ცხოვრების ასპარეზისა. მევენახე-მეღვინეთა გამოცდილებას არად დაგიდევნ, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის ათეული წლებით დაგროვებულ ცოდნა-გამოცდილება ხშირად ყურადღების მიღმა რჩება. სამწუხაროდ, ზოგიერთმა ფერმერმა მწარედ იწვინა ამგვარი უგულვებელყოფის ფასი საკუთარ ჯიბეზე. ეს ეხება როგორც სავენახე ადგილებისა და ვაზის ჯიშების შერჩევის, ისე ვაზის აგროტექნიკოსთა და ღვინის დაყენების ტექნოლოგიას, მიღებული პროდუქციის ხარისხს.

როცა 2004 წლის სეზონზე უმწვავესი კრიზისით ჩატარდა რთველი, როცა საზეიმო და სადღესასწაულო არაფერი ჰქონდა ჩვენს უაღრესად შეჭირვებულ მევენახეებს, კახეთში, მირზაანში ტარდება ვაზის დღესასწაული, რაზედაც იხარჯება სოლიდური სახელმწიფო სახსრები. ამ ღონისძიებას ატარებს საქართველოს კულტურის, სპორტისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო, მეცნიერ-მევენახე-მეღვინეთა და პრაქტიკოს სპეციალისტთა გვერდის ავლით. ვის სჭირდება ამგვარი პომპეზურობა, რა იყო მიზანი სახელმწიფო ფულის უმიზნო ხარჯვისა, რას მოველოდით და რა მივიღეთ ყოველივე ამისაგან? საზოგადოებაში ბუნებრივად გაჩნდება კითხვა: სად არიან მეცნიერ-სპეციალისტები, რატომ არავინ იღებს ხმას ამ უსამანო თავნებობაზე აინტერესებს კი ვინმეს მეცნიერის აზრი, მისი ავტორიტეტული სიტყვა?

საზოგადოებრივი ინდიფერენტობაში აგრარული მეცნიერების, კერძოდ, მევენახეობა-მელვინეობის პრობლემატიკის მიმართ ერთი მხრივ გამოწვეულია იმ გარემოებით, რომ ქართული მედია არასათანადოდ აშუქებს ამ დარგების სატიკვარს, ამ მოვლენის ახსნა უნდა ვეძებოთ ალბათ ისევ სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი მიდგომების სისუსტეში ისე, რომ ქართველ მეცნიერთა და სპეციალისტთა ნაშრომ-ნაღვანი საზოგადოებისათვის აღუწახსავლია.

ქართველ მეცნიერთა და სპეციალისტთა — მევენახეთა და მელვინეთა წვლილზე მევენახეობა-მელვინეობის სამართლებრივი საფუძვლების ჩამოყალიბება-სრულყოფაში ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ და აქ აღარ შევჩერდებით. ამჯერად შევეხებით იმ დადებით ძვრებს, რომლებიც დაიწყო და წარმატებით ვითარდება 2000 წლიდან დღემდე.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მებაღეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში ხორციელდება რეფორმა მსოფლიო ბანკის პროგრამის მიხედვით — მევენახეობისა და მეხილეობის აღდგენა-განვითარების მიმართულებით, რაშიც ინსტიტუტთან ერთად მონაწილეობს საქართველოს აგრარული უნივერსიტეტის მევენახეობისა და მეხილეობის კათედრები. ეს შეეხო როგორც ორგანიზაციულ-სტრუქტურულ, ისე სამეცნიერო საქმიანობის წარმართვის სამართლებრივი და მეთოდოლოგიური საფუძვლების თანამედროვე პრინციპების გათვალისწინებით ჩამოყალიბებას.

პირველი რიგის ამოცანად დაისახა და ხორციელდება ქართული ვაზისა და ხეხილის გენოფონდის აღდგენა, ღვინის დაყენების, ტრადიციული ტექნოლოგიების აღდგენა-სრულყოფა, ღვინის ახალი მარკების შექმნა. ქართული ვაზის ველური და კულტურული ვაზის ფორმათა გამოვლენა ექსპედიციური მუშაობის საფუძველზე.

მსოფლიო ბანკის პროგრამით გათვალისწინებულია სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება თელავის საცდელ სადგურში 1980-იან წლებში გაშენებული ვაზის აბორიგენული ჯიშების კოლექციაში. საქარის საცდელ სადგურში შენდება ვაზის ახალი კოლექცია, საგარეჯოს რაიონის ს.ჩალაუბანში გაშენებულია სადედე-სარეპროდუქციო ნაკვეთი.

მცენარის გენეტიკური რესურსების საერთაშორისო ინსტიტუტის (IPGRI) მხარდაჭერითა და თანადგომით ინსტიტუტში ხორციელდება 3-წლიანი საერთაშორისო პროგრამა — „კავკასიისა და შავი ზღვის აუზის რეგიონებში ვაზის გენეტიკური რესურსების კონსერვაცია და მდგრადი განვითარება“. მოლეკულური გენეტიკისა და ამპელოგრაფიული ანალიზის თანამედროვე მეთოდების გამოყენებით იტალიაში შესწავლილია 150 ქართული აბორიგენული ვაზის

ჯიში. უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო ინსტიტუტის (IPGRI) კოორდინატორად კავკასიისა და შავი ზღვის აუზის ქვეყნებისთვის არჩეული ქართველი მეცნიერი – დავით მალრაძე – საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე-პროექტის მიზანია ვაზის ადგილობრივი გენოფონდის შესწავლა, აღდგენა და შენარჩუნება, მათი შემდგომი გამოყენებით მევენახეობის განვითარების საქმეში.

საერთაშორისო ინსტიტუტის ფინანსური დახმარებით ინსტიტუტის ვაშლაჯვრის ექსპერიმენტულ ბაზაზე გაშენდა აბორიგენული ვაზის ჯიშების კოლექცია 293 ვაზის ჯიშითა და ფორმით. მიმდინარეობს ვაშლაჯვრის კოლექციის შევსება.

საქართველო ფლობს კულტურული ვაზის ჯიშების და ველური ფორმების უმდიდრეს ფონდს. მათი ამპელოგრაფიულ და გენეტიკურ შესწავლას აქვს უდიდესი თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა. ამ მიმართულებით ინსტიტუტი ღრმა და ინტენსიურ მეცნიერულ საქმიანობას ეწევა.

საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობის და მეღვინეობის ინსტიტუტის მეცნიერთა უშუალო ხელმძღვანელობით აღდგენილია თანამედროვე ტიპის სანერგე მეურნეობა ყვარელში. სადაც შესაძლებელია 700-800 ათასი ცალი ნამყენი ნერგის წარმოება. საზღვარგარეთიდან შემოტანილი სერთიფიცირებული სარგავი მასალით გაშენებულია ფილოქსერაგამძლე ვაზის საძირეთა სადედე 4 ჰა-ზე.

გაშენებული ვაზის სტანდარტული და უნიკალური ჯიშები კლონების (საფერავი, მწვანე კახური, ქისი, ხიხვი, მცვივანი კახური და სხვა) სანამყენეთა სადედეები. აღდგენილია გადაშენების პირას მისული რამდენიმე ვაზის ჯიში (უსახელოური, ჩხავერი და სხვა).

ვაზის ჯიშების სანამყენეთა სადედეები გაშენებულია ლეჩხუმში (ცაგერი, ოყურეში), გურიაში (საჭამიასერი, ჩოხატაური).

მრავალ ფერმერულ მეურნეობაში დანერგულია ვაზის ნამყენი ნერგის დაჩქარებული წესით გამოყვანის თანამედროვე პროგრესული ტექნოლოგიები (კახეთი, იმერეთი, ქართლი, გურია).

საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობის და მეღვინეობის ინსტიტუტმა გასული საუკუნის 90-იან წლებში დაიწყო მუშაობა ადგილწარმოშობის გეოგრაფიული დასახელების კონტროლდაქვემდებარებული ღვინოების, წარმოების სამართლებრივი და მეცნიერული საფუძვლების ჩამოყალიბებისათვის. ამჟამად კი ამ მიმართულებით გაფორმდა ხელშეკრულება მევენახეობისა და მეღვინეობის სახელმწიფო რეგულირების დეპარტამენტ – „სამტრესტთან“. მუშაობა გრძელდება მარალხარისხოვანი და უნიკალური სუფრის ღვინოების

მომცემი მიკროზონების შესასწავლად თანამედროვე მოთხოვნების დონეზე, მათი პერსპექტიული არეალის გაფართოებისა და ახალი მიკროზონების გამოსავლენად. ამის საშუალებას ჩვენი ბუნებრივი პოტენციალი და ვაზის მდიდარი გენოფონდი იძლევა და ყოველივე ამას გონივრული გამოყენება უნდა.

ეს გახლავთ ერთობ ძუნწი და მცირე ექსკურსი ქართულ მუცნიერობა დაულალავი, თითქმის დაუფინანსებელი, ერთი ზიამით ჩატარებული სამეცნიერო საქმიანობის უკანასკნელი ათი-თხუთმეტი წლის მანძილზე.

სამწუხაროდ, პრესისა თუ ელექტრონული მედიის საშუალებით საზოგადოებას მიეწოდება არასწორი ინტერპრეტაცია ამა თუ იმ სახელმწიფო-ბრივი მნიშვნელობის დოკუმენტებში მოტანილი ფრიად სერიოზული მიდგომებისა. ასე, მაგალითად, ტელეკომპანია – „კავკასიის“ ეთერით გამოსული „საქართველოს ეკონომიკური განვითარების ასოციაციის პრეზიდენტი აცხადებს, რომ თურმე საქართველოს კანონში ვაზისა და ღვინის შესახებ“ მევენახეობა-მეღვინეობა მიჩნეულია ქვეყნის ეკონომიკის პრიორიტეტულ დარგად. ღმერთმა ქნას, ბატონებო, რომ მართლაც ასე იყოს. მომიტევოს ასოციაციის პრეზიდენტმა, მაგრამ მას გამორჩა ის იურიდიული ნიუანსური დატვირთვა, რომელიც მზაკერული შეფარვითაა ჩადებული ფორმულირებაში დარგის დღევანდელი პრიორიტეტულობის შესახებ. კანონში ჩადებული ნორმა კი გულისხმობს მევენახეობა-მეღვინეობის პრიორიტეტულობას პერსპექტივაში. ამგვარ მცდარ ინტერპრეტაციას შეცდომაში შეჰყავს საზოგადოება, თვით დარგის სპეციალისტებიც კი, რამეთუ ჩვენში ერთობ დაბალია იურიდიულ-სამართლებრივი ცოდნის დონე და არაიურისტმა შესაძლოა, ვერ აღიქვას ყველა ცალკეულ შემთხვევაში იურიდიულ ნორმათა უმცირესი ნიუანსები.

ამასთან ერთად ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ფალსიფიკაციის წინააღმდეგ ბრძოლა ერთიანი პრობლემატიკიდან ამოგლეჯილად, განკერძოებულად არ უნდა განვიხილოთ. ამ მავნე მოვლენის აღმოფხვრა იქნება თანამედევი შედეგი სოფლის მეურნეობის, კერძოდ კი, მევენახეობა-მეღვინეობის სახელმწიფო პრიორიტეტად აღიარებისა და მართებული პოლიტიკის ჩამოყალიბებისა, რასაც თან მოჰყვება კანონის ამოქმედება, დეკლარირების საყოველთაოდ მიღებული წესის დანერგვა-განხორციელება როგორც ნერგის, ისე ყურძნისა და ღვინის მწარმოებელთათვის.

ბატონი ლევან ფრუიძე თავის წერილში შეეხო ვაზისა და ღვინის მუზეუმის შექმნის საჭიროებას. სხვათა შორის, მსჯელობა ამ თემის ირგვლივ რამდენიმე წელია არსებობს. მაგრამ არავის ახსენდება, რომ ამგვარი მუზეუმში კარგა ხანია ფუნქციონირებს საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის ტერიტორიაზე ვაშლაჯვარში. გვაქვს კი

დღეს ამგვარი ფუფუნების საშუალება, რომ დედაქალაქში ვაზისა და ღვინის ორი მუზეუმი გვექონდეს, ანკი მისაღებია საზოგადოდ ამგვარი რამ? თუკი ამ გაჭირვებული ქვეყნის ბიუჯეტიდან ახალი მუზეუმის ასაშენებლად უნდა გამოიყოს სახსრები, ხომ არ აჯობებდა, დაგვეხარჯა სახსრები არსებული მუზეუმის გასაახლებლად და ქცეულიყო ის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ფილიალად, რომლის ფუნქციონირება ინსტიტუტის ტერიტორიაზე მიზანშეწონილი იქნებოდა იმ თვალსაზრისითაც, რომ აქვე არსებობს ღვინის ექსპერიმენტული მარანი, ყურძნის მიმღები გადამამუშავებელი და ღვინის დასადუღებელი განყოფილებებით, ქვევრებითა და ენოთეკით, სადეგუსტაციო დარბაზით, სადაც შეიძლება ღვინის დაჭაშნიკება. ყოველივე ეს წარმოადგენს დამთვალეირებლებისათვის მეტად მიმზიდველ ერთიან კომპლექსს – მუზეუმთან ერთად.

იცვლებიან დრონი, ხელისუფალნი, მაგრამ სოფლის მეურნეობის პრიორიტეტულ მიმართულებად გამოცხადება არ ხდება, არადა, სახელმწიფოებრივი მიდგომის აღიარება სოფლის მეურნეობისადმი იქნებოდა მძლავრი დასაწყისი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური ჩიხიდან გამოსაყვანად. XIX საუკუნის სამოციანელთა მაგალითი ჩვენი ინტელიგენციისათვის მისაბადი უნდა იყოს, მაგრამ სამწუხაროდ, ეს ასე არ ხდება. როგორ მოიქცეოდნენ დღეს ილია ჭავჭავაძე, ვაჟა ფშაველა, იაკობ გოგებაშვილი, რაფიელ ერისთავი და სხვა ქართველი მოღვაწენი ისევე, როგორც მოიქცნენ საუკუნეების წინ. პუბლიცისტის კალამს მოიმარჯვებდნენ და გვერდში დაუდგებოდნენ ჩვენს უაღრესად შეჭირვებულ სოფელს ურიცხვი პრობლემებით.

სამწუხაროდ, აწინდელმა ქართველმა ინტელიგენციამ დაკარგა საზოგადოებრივი ცნობიერების იმპულსი და ცხოვრებისეული თუ შემოქმედისეული ინტერესების ვიწრო ჩარჩოებში ჩაიკეტა. ამგვარი მიდგომის შედეგი დალდა აზის ჩვენს საზოგადო ყოფას.

ათეულ წელზე მეტია (აღარაფერს ვამბობთ კომუნისტური რეჟიმის პერიოდზე) ქართველ ეკონომისტებს არ შეუქმნიათ ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების, ტრადიციული მრავალდარგოვანი სოფლის მეურნეობის აღდგენა – განვითარების რეალური კონცეფცია და პროგრამა. რას მივანეროთ ეს სავალალო მდგომარეობა.

ჩვენი აზრით, უპირველეს ყოვლისა უნდა გადაიხედოს და სამართლებრივ-პროფესიული შეფასება, მიეცეს საქართველოს აგრარული პოლიტიკის კონცეფციას, და აღდგეს მევენახეობა-მელვინეობის პრიორიტეტულობის ამსახველი ფორმულირება 1998 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული კანონის ტექსტის მიხედვით.

ალბათ მავანი და მავანი იკითხავს: განა სახელმწიფოებრივ მიდგომას არ გამოხატავს ის ფაქტი, რომ მევენახეობა-მელვინეობით სახელმწიფო რეგულირების დეპარტამენტი აფინანსებს და მონაწილეობს პროგრამის - ადგილწარმოშობის გეოგრაფიული დასახელების კონტროლდაქვემდებარებული ღვინოების სამართლებრივი, მეცნიერული და საწარმოს საფუძვლების შექმნაში? კეთილი, მაგრამ რა ვუყოთ ცხად რეალობას - ორ სახელმწიფოებრივ დოკუმენტს კონცეფციასა და კანონს, რომლებიც დღესაც სამოქმედო და სახელმძღვანელო დოკუმენტებად ითვლება.

ჩვენს ცნობიერებაში ღრმადაა გამჯდარი ის ჭეშმარიტი აზრი, რომ მევენახეობა-მელვინეობა ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური და ზნეობრივი არსებობის მამოძრავებელი დარგებია. ამდენად გვიჭირს შეგუება იმ აზრთან, რომ მევენახეობა-მელვინეობა შეიძლება არ იყოს ეკონომიკის პრიორიტეტული დარგი. მაგრამ სამწუხაროდ რეალობა ხომ თავისთავად ნონსენსია! ჩვენი სურვილი და განწყობა ამ შემთხვევაში რეალობას დასცილდა. დროა, თუ დაგვიანებული არა, გავიაზროთ რეალური სიტუაცია, თუ არადა ხვალ ალბათ, ძალზედ გვიან იქნება თითზე კბენანი.

ერთი არსებითი თვისება აქვს ვაზსა: ჭიგოს თუ არ შეუყენებ, წელში გამართვა უჭირს. კნინდება. ჭიგოშედეგული ვაზი კი გალალდება, ტანს აიყრის და მზისკენ ისწრაფის წელგამართული, თავადაც ლაღობს და კაცსაც სიხარულითა და ბარაქით ავსებს. ჰოდა კაციც ვაზისთვის ჭიგოა, მის გვერდში მდგომი და წელში გამმართველი.

კარგად უნდა გვახსოვდეს, რომ, ვიდრე თითოეული ჩვენგანი, ვიდრე სახელმწიფო ხელისუფლებითურთ ჭიგოებივით მხარში არ შევედგებით ჩვენს მარჩენალ და მასაზრდოებელ ვაზს, ჩვენი ხსნა და გადარჩენა შეუძლებელი იქნება, ჩვენც და მთელი ქვეყანაც ვაზისებურ დაკნინდება. უვაზოდ დავრჩებით და ბოგანოდ ვიქცევით. აკი გვახსენებს ვახტანგ VI „სამართლის წიგნი“: „... ვენახის მქონე გლექს ბოგანო არა ქვიან, რაგინდ სხვა მამული ნაკლებად ქონდეს“.

ისიც კარგად უნდა გვახსოვდეს, რომ “ვენახი ღვთის ცნებათა აღსრულების წიაღი” (წმინდა იოანე ოქროპირი), სადაც მხოლოდ დიდის კდემით, მართალი გულითა და საქმით უნდა შევდიოდეთ.

გამოქვეყნებულია გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“
2005 წლის 15 აპრილი

რუსეთმა ილიასკენ მიგზავნა ანუ ქართული მეღვინეობის დიდი ღამე ბრძოლაში

ყველაფერი არის ძლიერ კარგად
ყველაფერი ძლიერ ცუდად არის
გალაკტიონი

ავანსა და მავენს შეიძლება გაუკვირდეს ნერილის სათაურის ამგვარად ჩამოყალიბება და გვარიანად შეგვრისხოს: რა დროს ბნელ ღამეზეა ლაპარაკი, როცა ქართული მეღვინეობა აღმავლობის გზაზეა. არაერთი წარმატებაც აქვს მოპოვებული. შევეცდებით, ვუჩვენოთ მკითხველს ის მიზეზები, რამაც მოგვცა საფუძველი ამგვარი მკაცრი განაჩენის გამოტანისა.

თავდაპირველად ალბათ უპრიანი იქნება – გავიხსენოთ XIX საუკუნის I ნახევრიდან საქართველოს მევენახეობა-მეღვინეობის წინააღმდეგ წარმართული პერმანენტული პოლიტიკური თუ ეკონომიკური ხასიათის ბრძოლები, რამაც XX საუკუნეში, განსაკუთრებით კი 50-იანი წლების მიწურულიდან იჩინა თავი უმწვავესი ფორმით.

XIX საუკუნის 20-30-იან წლებში მევენახეობა-მეღვინეობის სპეციალისტი გ. ლენცი დასახლდა კახეთში რუსეთის უმაღლესი ხელისუფლების დავალებით, მას უნდა გაეუმჯობესებინა კახეთში ვაზის ევროპული ჯიშები ადგილობრივი ვაზის ჯიშების სანაცვლოდ, ვინაიდან როგორც ადგილობრივი მკვიდრი მოსახლეობა, ისე მცენარეთა კულტურული სახეობები ველურად იყო მიჩნეული. გ. ლენცმა 28 ევროპული ჯიშის გამოსცადა და საბოლოოდ, 1846 წელს დაწერა: საქართველოში, კერძოდ, კახეთში აზრი არ ჰქონდა ევროპული ჯიშის შემოტანას და გავრცელებას, ვინაიდან ადგილობრივი ჯიშები: რქანითელი, საფერავი, კახური მწვანე, ხიხვი და მცვივანი უფრო მაღალი ხარისხის პროდუქციას იძლევა, ვიდრე ევროპული ჯიშებიო. ეს იყო ქართული ვაზისა და ქართველი მევენახის პირველი გამარჯვება უთანასწორო ბრძოლაში!

კავკასიის მთავარმართებელმა მიხეილ ვორონცოვმა ყირიმიდან 680 ათასი ევროპული ვაზის ნერგი შემოიტანა საქართველოში და გლეხობაში უფასოდ დაარიგა. მაგრამ ამ მზაკვრული ქმედებითაც საიმპერატორო კარი სანადელს ვერ ენია. მაგრამ თესლეულის, ნერგებისა და საერთოდ მცენარეთა ინტენსიურ შემოტანას საქართველოში XIX საუკუნის I ნახევარში მოჰყვა მავნებელ-დაავადებათა შემოტანა და გავრცელება, რასაც უმძიმესი შედეგი

მოჰყვა დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ კი, გურიასა და სამეგრელოში. ამ ფონზე ყირიმიდან შემოიტენეს და გურიაში დაამკვიდრეს ამერიკული ჰიბრიდი – იზაბელა (ადესა), რომელიც მედეგი იყო მავნებელ-დაავადებათა მიმართ. ეს მოვლენა გარკვეული მიზანდასახულობით განხორციელდა და მრავალგზისი მოქმედების ნაღმის როლი შეასრულა XX საუკუნის განმავლობაშიც. 50-იანი წლების ბოლოდან დაწყებულმა სოფლის მეურნეობის კოლონიური სტრუქტურის ჩამოყალიბების პროცესმა უარყოფითი ზეგავლენა მოახდინა მევენახეობა-მელვინეობის განვითარების პროცესზეც. სწორედ ამ პერიოდიდან დაიწყო საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობაში მზის დაბნელების პროცესი. მონოკულტურად იქცა აღმოსავლეთ საქართველოში რქანითელი, დასავლეთში კი – ცოლიკოური. რამაც გამოიწვია უნიკალური ვაზის ჯიშების – საფერავის, კახური მწვანის, ხიხვის, კახური მცვივანის, ციცქას, კრახუნას და სხვა ჯიშების ფართობების შემცირება. წარმოიშვა სავენახე ფართობების გაზრდის ტენდენცია ძირითადად რქანითელისა და ცოლიკოურის ბაზაზე, რაც ყოვლად დაუსაბუთებელი და მიზანშეუწონელი იყო. მაგრამ ამას მოითხოვდა მეტროპოლიის ინტერესები. ყოველივე ამან გამოიწვია დისბალანსი ქართულ მელვინეობაში. თანდათან გამოიდევენა წარმოებებიდან მუხის ტარა, რაც აუცილებელი იყო მაღალხარისხოვანი სამარკო ღვინოების წარმოებისათვის. სანაცვლოდ დაამკვიდრეს რკინა-ბეტონისა და რკინის მონინაქრებული ცისტერნები, უარყოფილ იქნა სამარკო ღვინოების დაყენების ტრადიციული, აპრობირებული ტექნოლოგიები, რამაც დაუკარგა ისტორიული სახე ქართულ მელვინეობას. ტრადიციული ღვინის ქარხნები ნავთობბაზის ტერიტორიას დაემსგავსა, როგორც საამქროები ისე ეზო-კარმიდამო გაივსო ცისტერნებით, რომლებშიც ფალსიფიცირებული შემაგრებული ღვინოები მზადდებოდა მეტროპოლიის ინტერესების დასაკმაყოფილებლად. 80-იანი წლების ბოლოსათვის შემაგრებული ღვინოების დამზადების ხვედრითი წილი საქართველოს მელვინეობაში 75%-ს შეადგენდა. ეს ჩვენი მელვინეობისათვის კატასტროფის ტოლფასი იყო.

ქურდს რა უნდა და ბნელი ღამეო და 70-იანი წლების ბოლოდან ორგანიზებულად იწყეს შაქრით სავსე ტომრების შეტანა ღვინის ქარხნებში ღამ-ღამობით, დილით კი ქარხანაში მისულ მუშებს შაქარ-წყლით სავსე ცისტერნები ხვდებოდათ! ამგვარმა უკულმართობამ, თქვენ წარმოიდგინეთ, დღევ კი დააღამა და ასე დაისადგურა ქართულ მელვინეობაში მრუმე ღამემ!

ბრძოლა ტრადიციული მევენახეობა-მელვინეობის წინააღმდეგ არაერთი ფრონტით მიმდინარეობდა. ამჯერად ვენახების აჩეხვის დამლუპველ მოვლენაზე მოგახსენებთ.

როცა მომხდური მტერი ვენახს აგიჩეხავს და ამით გინშობს ეკონომიკური სიძლიერის წყაროს სათავეს, ყველაფერს იღონებ ვენახის ფენიქსისებრ აღსადგენად, მაგრამ როცა ხელოვნურად, მზაკვრული ეკონომიკური ბერკეტის გამოყენებით იქამდე მიგიყვანენ, რომ საკუთარი ხელით აჩეხავ ვენახს, ეს უკვე კატასტროფის ტოლფასია. ასე მოხდა XX საუკუნის 70-80-იან წლებში. იყო თუ არა გამოსავალი ამ დამლუპველი ტენდენციიდან? დიახ, იყო! ყურძნის შესასყიდი ფასის გაზრდა 50 კაპიკიდან 1 მანეთამდე ვაზის არეხვის პროცესს შეაჩერებდა, მაგრამ ეს არ მოხდა, უფრო მეტიც: ამ სტრიქონების ავტორს 1983 წელს საქართველო კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტში წარდგენილი პრობლემატური, ვრცელი წერილის გაცნობის შემდეგ კატეგორიულად გამოუცხადეს – არაფერი ეთქვა ყურძნის შესასყიდი ფასის გაზრდის თაობაზე. მაგრამ სამი ათეული წლის შემდეგ, დღეს კვლავ დაინყო ვაზის გაუფასურების კამპანია. შედეგამაც არ დააყოვნა. კახეთში სვეგამწარებულმა ერთერთმა მევენახემ (ღმერთმა ჰქნას, რომ სხვაგან აღარ განმეორდეს!) აჩეხა საკუთარი ვენახი. დღეს ყურძნის შესასყიდი ფასის დაწევამ ხელოვნურმა, ნაძალადეგმა, ყოვლად გაუმართლებელმა გადაწყვეტილებამ (თუ დროულად არ შეჩერდა!), შეიძლება კვლავ ვენახის მასობრივი არეხვა გამოიწვიოს. დღევანდელი გადაწყვეტილება ყურძნის შესასყიდი ფასის დაწევისა თავისი შინაარსითა და მოსალოდნელი შედეგიანობით იგივეა, რაც იყო გასული საუკუნის 70-80-იან წლებში. ორივე შემთხვევაში საქმე გვაქვს ყურძნის ხელოვნურად გაუფასურების მოვლენასთან.

ბნელა? – იკითხავს აღშფოთებული მკითხველი, დიახ, იმხანად ქართული მევენახეობა-მელვინეობის ცის კაბადონზე წყვდიადი იყო ჩამონოლილი, მას შემდგომ არც განათებულა.

ისევ იზაბელას (ადესას) თემას მივუბრუნდეთ, აკი ავღნიშნავდით, იზაბელის პრობლემა მრავალჯერადი გამოყენების ნაღმად იყო ჩადებული ჩვენს მევენახეობა-მელვინეობაში. დასტურიც სახეზეა: 70-იანი წლების შუახანებში ძლიერთა ამა ქვეყნისათა წიაღში კვლავ აღმოცენდა იდეა იზაბელას მილიონი ცალი ნერგის ორგანიზებულად დამზადებისა და შეტანისა კახეთის ზვრებში. თურმე ფხიზლად თუ ხარ, უკუნ ლამეშიაც შეიძლება კარგად გაარჩიო თეთრი შავისაგან და აი, პატრიოტი მეცნიერ-სპეციალისტების პროტესტმა ეს ვერაგული განზრახვა იმხანად სისრულეში ვერ მოაყვანინა ბოროტგანმზრახველებს. მაგრამ ეშმაკს არ ეძინა და ახლა სხვაგვარი ხრიკებით მაინც მოახერხეს იზაბელასა და პირდაპირწარმოებული ჰიბრიდული ფორმების გავრცელება მთელი საქართველოს მასშტაბით. განა ბნელი ღამე არ არის, როცა პირდაპირწარმოებულ ვაზის ჰიბრიდულ ფორმებს ხან საფერავს, ხან კაბერნეს და

ხან კი ალექსანდროულს უწოდებენ? როცა გარშემო უკუნია, ალბათ უკუნის გონებაშიაც იმკვიდრებს ადგილს. ასე გასინჯეთ, ჩვენს საზოგადოებაში, პარლამენტის წევრებს შორის და თვით მეცნიერ სპეციალისტთა შორისაც არა ერთხელ გაიგონებთ: რას ერჩით პირდაპირმწარმოებელ ტიპრიდებს, იზაბელას, დირბულას, რას უწუნებთ ამ ღვინოებსო?

იზაბელას განუწყვეტელი მოქმედების ნაღმი კიდევ ერთხელ აფეთქდა 1990 წელს, როცა საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ დაამტკიცა ყურძნის შესასყიდი ფასების ახალი პრეისკურანტი, რომლის თანახმადაც, იზაბელას შესასყიდი ფასი გაზრდილი იყო 35 კაპიკიდან 1 მანეთამდე და თითქმის გაუტოლდა საფერავის, ალექსანდროულისა და ალადასტურის შესასყიდ ფასებს. როგორ ფიქრობ მკითხველო შემთხვევით იყო ეს ყოველივე?

განსაკუთრებულად უნდა აღვნიშნოთ კახური ღვინის დაყენების ორიგინალური ტექნოლოგია, რომელიც დღეს იგნორირებულია, რასაც წინ უძღოდა რამდენიმე ათწლეულიანი ფარული თუ ღია ბრძოლა ქვევრის წინააღმდეგ. ქვევრის გამოყენების წინააღმდეგ მიმართული ბრძოლაც პერმანენტურ ხასიათს ატარებდა და ფაქტიურად მიმართული იყო ტრადიციული, ორიგინალური კახური ტიპის ღვინის წარმოების შეზღუდვისა და საბოლოოდ გაქრობისკენ. კახური ტიპის ღვინო დღეს აღარ მზადდება (იშვიათი კერძო ინიციატივების გარდა). კახური ტიპის ღვინო გამოირჩევა დიეტური და სამკურნალო თვისებებით, ამ მხრივ ეს ტექნოლოგია უნიკალურია მთელს მსოფლიოში. პროფესორ მ. გერასიმოვს კარგად ესმოდა კახური ტიპის ღვინის მნიშვნელობა და ამიტომაც მოითხოვდა მისი წარმოების გაფართოებას, იგი არ უჭერდა მხარს ყოფილი საუფლისწულო მამულების მცდელობას – გაეფართოებინათ ევროპული ტიპის ღვინოების წარმოება. ტრადიციული კახური ტიპის ღვინო იყო სახე და ღირსება ქართული მეღვინეობისა, მაგრამ ეს ღირსება დღეს ლამის დაკარგული გვაქვს.

უკანასკნელი ათწლეულის მანძილზე ძლიერ მოიკიდა ფეხი უცხოელ მეღვინე-სპეციალისტთა (საფრანგეთიდან, გერმანიიდან, ავსტრალიიდან და სხვ.) მოწვევის პრაქტიკამ. არის ერთობლივი საწარმოები უცხოელთა მონაწილეობით. რასაც დადებით მოვლენებთან ერთად ის უარყოფითი მომენტიც ახლავს თან, რომ მხედველობაში არ არის ხოლმე მიღებული ვაზის ენდემური ჯიშების პოტენციური შესაძლებლობები და თავისებურებები, შემოაქვთ ტკბილის დამწმენდი საშუალებები, უცხოური სადულარი საფუერები, 1994-96 წლებში კახეთში, აკურის ღვინის ქარხანაში მოვლინებული იყო მეღვინე-სპეციალისტი, ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო ორგანიზაციის ექსპერტი, რომელსაც უნდა ესწავლებინა ქართველი მეღვინეებისათვის, თუ როგორ

დაგვეყენებინა საფერავის ღვინო. როგორც მასთან შეხვედრისას გამოიჩინა, მან არ იცოდა საფერავის ჯიშის, სამეურნეო-ტექნოლოგიური მახასიათებლების შესახებ და ამავე დროს საფერავის ტკბილის დასადუღებლად ხმარობდა ფრანგულ საფუარს. მოკლედ მოგახსენებთ, მან ვერ დააყენა ჩვენთვის მოსაწონი საფერავი და ფიასკო განიცადა. და ვერც დააყენებდა, ვინაიდან არ გაითვალისწინა ადგილობრივი წეს-ჩვეულებები და თავისებურებანი. ეს მაგალითი მრავლისმეტყველი და დამაფიქრებელი უნდა იყოს ჩვენთვისაც და უცხოელებისთვისაც. ვაზის ქართული გენოფონდი უნიკალურია მთელს მსოფლიოში, ვაზის ქართული სტანდარტულ ჯიშებს ანალოგი არ მოეპოვება მთელს მსოფლიოში, ამდენად, მათთან შეხებისას უცილობლად უნდა იქნას გათვალისწინებული ადგილობრივი წეს-ჩვეულებები, როგორც ვაზის აგროტექნიკის, ისე ღვინის დაყენების სფეროში.

ჰოდა, 80-იან წლების მრუმე ღამეში მინთ ამოავსეს ქვევრები მასობრივად და ამას არავინ ამჩნევს და ეწინააღმდეგება, განა უკუნი ღამე არ არის ჩვენს გარშემო და ჩვენს ცნობიერებაში?

ახლა ყბადაღებული ფალსიფიკაციის შესახებ. რუსეთმა მართლაც მიგვახედა ილიასაკენ, რომელიც გვიქადაგებდა საუკუნეზე მეტი ხნის წინ: ქართული მეღვინეობის გზა არ არის ყალბი ღვინოების კეთება, ჩვენი ღვინო მართალი ღვინოა და თუ გსურთ, რომ ჩვენებურმა ღვინომ რუსეთის ბაზარზე ევროპულ ღვინოს გზა დააცლევინოს, სწორედ ამგვარი მართალი ღვინო უნდა წაფუყნოთ პირში და ჩვენი გამარჯვება უეჭველიაო. ცხადზე ცხადია, რომ რუსეთმა პოლიტიკური მიზნით გამოიყენა ფალსიფიცირებული ღვინის თემა, თორემ თავადაც კარგად უწყოდა რომ სწორედ მისსივე შეკვეთითა და სურვილით დაიწყო და გაფართოვდა ღვინის ფალსიფიკაცია საქართველოში. მაშინ, როცა რუსეთში ჯერ კიდევ XIX საუკუნეში საკმაო წარმატებით შოულობდნენ ფულს მკვდარი სულების საშუალებით, საქართველოში უღვაშის ღერს თამასუქის ძალა და ფასი ჰქონდა. საფრანგეთსა და გერმანიაში წარმოშობილი ღვინის ფალსიფიკაციის მეთოდები სწორედ რუსეთის გზით შემოვიდა და დამკვიდრდა ჩვენში. თუმცა ზემოთქმული როდი გამორიცხავს ჩვენს სიგლახესა და დანაშაულს.

თითქოს ჩვენში დაუნდობელი ბრძოლა მიმდინარეობს ღვინის ფალსიფიკაციის წინააღმდეგ, მაგრამ რეალურად რაც ხდება ფალსიფიკაციის ხელშემწყობია და არა პირიქით. მიზეზთა მიზეზი საკანონმდებლო ბაზის არასრულყოფილებაში უნდა ვეძიოთ. კანონი იმისათვის იქმნება, რომ მას საზოგადოების ყველა წევრი, განურჩევლად ცენზისა, თანამდებობისა და სოციალური მდგომარეობისა, უსიტყვოდ დაემორჩილოს. როცა კანონში ვაზისა და

ღვინის შესახებ დამატებები და ცვლილებები შეაქვეთ, ისე როგორც მენარმე-
თა ინტერესებს ერგება და არა პირიქით, ლაპარაკი ფალსიფიკაციის წინააღ-
მდეგ რეალურ ბრძოლაზე – ზედმეტია. როგორც იტყვიან აქ წრე შეკრულია.

ღვინის ფალსიფიკაცია მართოდენ შაქარ-წყლისა და კანონით აკრძა-
ლული ინგრედიენტების გამოყენებით როდი მიიღწევა. ფალსიფიცირებუ-
ლია ის ღვინოც, რომელიც დამზადებულია სხვადასხვა ვაზის ჯიშის ყურძნის
შერევით და ატარებს ერთი რომელიმე ჯიშის სახელს, აგრეთვე ის ღვინოც,
რომელიც დამზადებულია არასტანდარტული ვაზის ჯიშების და პირდაპირ
მწარმოებელი ჰიბრიდული ფორმების ყურძნისაგან, ან მათი ნაწილობრივი
შერევით სტანდარტული ვაზის ჯიშის ყურძნთან, ასევე ფალსიფიცირებუ-
ლია ტექნოლოგიური ინსტრუქციის დარღვევით დამზადებული ღვინო. თამა-
მად შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი დღევანდელი ღვინოები, მცირე და საბედ-
ნიერო გამოწვლილების გარდა, ზემოაღნიშნულ კატეგორიებს განეკუთვნება.

ზემოაღნიშნული სამწუხარო ტენდენციის ხელშემწყობია დაბალი პრო-
ფესიონალიზმი, ან უფრო სწორად, არაპროფესიონალიზმი. ჩამოყალიბებუ-
ლია ერთგვარი უნდობლობისა და იგნორირების ატმოსფერო ძველი კადრე-
ბის, გამოცდილი პროფესიონალებისა და მეცნიერების მიმართ. არაპროფე-
სიონალიზმის საუკეთესო ნიმუშად გამოდგება 2006 წელს საქართველოს
სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ პრეზიდენტის ეკონომიკური პრო-
გრამის რუბრიკით ფერმერთათვის გამოცემული აგროკალენდარი, სადაც
შავით თეთრზე აღნიშნულია, რომ ყურძენი და ხილი ითესება და ირგვება, ეს
აღბათ შეცდომააო, იტყვის მავანი. არა, ბატონებო, ეს შეცდომა არ არის, ეს
უცოდინარობაა! ყურძენი და ხილი რომ იჭმევა და არა ითესება ან ირგვება,
თითოეულმა ყმანვილმაც კი იცის. მართლა ბნელა? – იკითხავს გაოცებული
მკითხველი.

მელვინეობა თავისი არსით კონსერვატული ბუნებისაა, ეს განსაკუთრე-
ბით ქართული მელვინეობის მიმართ ითქმის. პროფესიონალი მელვინის ჩა-
მოყალიბებას წლები სჭირდება, ვერც ოსტატი მელვინე დადგები და ვერც ჭამ-
ნაგირად ვერ ჩამოყალიბდები, თუ წლების გამოცდილება არ დაიუნჯე. რო-
გორ გაარჩიოს ახალგაზრდა მელვინე როგორია წინანდლური, გურჯაანული,
ანაგური, მუკუზნური, კარდანახული, ტიბაანური, სვირული, ატენური, ხიდი-
სთავური, მუხრანული ღვინოები, თუ თავად არ ეზიარა და გაიცნობიერა ამ
უნიკალური ღვინოების დაყენებისა და ფორმირების საიდუმლოებები. როცა
სახელმწიფო სადეგუსტაციო კომისიისათვის დეგუსტატორთა კადრებს არ-
ჩევს, უპრიანი იქნებოდა, ყური დაეგდო გამოცდილი მელვინე სპეციალისტე-
ბისა და მეცნიერებისათვის, მიენვია ისინი ამ კომისიაში.

მინც ბნელა მზით გაბრწყინებულ საქართველოში? – იკითხავს მავანი და მავანი. ჩვენი უბედურება სწორედ ისაა, რომ მზით გაბრწყინებულ ქვეყანაში ბნელა! ვერაფერს ვერ ვხედავთ, არაფერი არ გვესმის! სხვაგვარად როგორ უნდა ავხსნათ ის ფაქტი, რომ მსოფლიოში სახელგანთქმულ საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დასახელებიდან თავდაპირველად ამოიღეს სიტყვები: სამეცნიერო კვლევითი, რაც ინსტიტუტის ფუნქციის შეკვეცას უნდა მოასწავებდეს. მერე ეკონომიკური განვითარების სამინისტრომ ინსტიტუტს ჩამოართვა უძრავი ქონება და მისამართიც კი. ინსტიტუტი ჰაერშია გამოკიდებული. ინსტიტუტის ძირითადი კორპუსი დამხმარე ნაგებობითა და ეზო კარ-მიდამოთი ინსტიტუტის მეცნიერთა ინტერესთა გაუთვალისწინებლად რბილად რომ ვთქვათ, მიაკუთვნეს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს. ექსპერიმენტული მარანი, მეხილეობა-მევენახეობის ვაშლაჯერის ბაზა, ვაზის ქართული გენოფონდის კოლექციითურთ, ყოფილი საპროექტო ინსტიტუტის სამსართულიანი შენობა, რომელშიც დღეს ინსტიტუტის თანამშრომელთა თითქმის ნახევარია განთავსებული ინსტიტუტის ბალანსზე არ ირიცხება. რამდენიმე ლაბორატორია დარჩა განსათავსებელი. ინსტიტუტის ამ არანორმალურ მდგომარეობას კიდევ უფრო ამძიმებს იმის ფიქრი, რომ დღეს თუ არა ხვალ შეიძლება სულ ერთიანად აუკრან გუდა-ნაბადი. რაც ინსტიტუტის წლობით გამოზრდილი და ჩამოყალიბებული კადრების განთესვასა და მთლიანად ინსტიტუტის დანგრევას მოასწავებს. გააუქმეს ქვეყანაში ერთადერთი დარგობრივი ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმი, სადაც საქართველოს მეხილეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ამსახველი 8000 – წლოვანი ისტორია და ინსტიტუტის მიღწევები იყო ასახული, მოტივს არ იკითხავთ? თურმე ამ მასალებს ისტორიული ღირებულება არ გააჩნიათ. და ეს ხდება საქართველოში – დღეს უკვე საქვეყნოდ აღიარებულ მევენახეობისა და მეღვინეობის სამშობლოში! არ ბნელა, ბატონებო საქართველოში? მაშინ გაახილეთ თვალები, კარგად დაინახეთ ყოველივე და გამოთქვით თქვენი აღშფოთება ამგვარი დამაქცევარი ქმედებების გამო!

ცნობილი ჭეშმარიტებაა: ქვეყნის ეკონომიკურ ცხოვრებას არეგულირებს და წარმართავს ქვეყნის ხელისუფლება, ეს მისი ერთ-ერთი ძირითადი მოვალეობაა. მევენახეობა-მეღვინეობა კი ეკონომიკის ერთ-ერთი ძირითადი დარგია. ეს ჭეშმარიტება ჩვენში იგნორირებულია. მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება თვითდინებაზეა მიშვებული. არ არსებობს სახელმწიფოებრივი პროგრამა, დოკუმენტი სოფლის მეურნეობის, კერძოდ კი მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარებისა. ან კი როგორ იქნება, როცა მევენახეობა-მეღვინეობა

ეკონომიკის პრიორიტეტულ დარგად არ არის მიჩნეული სადღეისოდ. ეკონომიკური განვითარების სამინისტრო არ უნდა ზრუნავდეს სოფლის მეურნეობის, კერძოდ კი მევენახობა-მელვინეობის დარგის განვითარებისათვის? სად ჩანს ეს ზრუნვა და რაში მყლავნდება? იქნებ იმაში, რომ ფრთხილ ვუყუარებო ქართული აგრონომიული მეცნიერების ფლაგმანს – საქართველოს მეზღვეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტს. ნუთუ არ უნდა გვახსოვდეს ის ტემპარიტება, რომ არც ერთი დარგის განვითარება არც ერთ ქვეყანაში მეცნიერების განვითარების გარეშე არ ხდება?

ალბათ, მავანნი დაგვძრახავენ: უკანასკნელ ხანს ქართულმა ღვინოებმა არაერთი უმაღლესი ჯილდო მოიპოვესო საერთაშორისო კონკურსებზე. რატომ არ აფასებთ ამას, ეს ხომ წინსვლააო! რასაკვირველია ვაფასებთ ქართული ღვინის აღიარებას და გამარჯვებას, გვიხარია, მაგრამ ეს ხომ ეპიზოდური მოვლენებია, რაც არ ქმნის სახელმწიფო პოლიტიკას. მევენახეობა-მელვინეობის მიმართებით, ეს უფრო ფიარია და არა საქმე, საქმე კი მევენახეობა-მელვინეობის სახელმწიფო პოლიტიკის რანგში აყვანა იქნება.

საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობის ისტორიისა და დღევანდლობის პრობლემატიკა ტაბუდადებულია ქართული პრესისა და ელექტრონული მედიისათვის, მაშინ როცა დიდის ხალხით ეთმობა დრო საზღვარგარეთის ქვეყნების მევენახეობა-მელვინეობის გაშუქებას. ეს რალად უნდა გვიკვირდეს, როცა საქართველოში მევენახეობა-მელვინეობა სახელმწიფოებრივ დონეზე არ არის აღიარებული ეროვნული ეკონომიკის პრიორიტეტულ დარგად. საბუთი გნებავთ? ინებეთ: „საქართველოს აგრარული კონცეფცია“ და „საქართველოს კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“. ამ დოკუმენტებში მევენახეობა-მელვინეობა შორეული პერსპექტივის პრიორიტეტებად არის დასახული! ეს ხდება საქართველოში, მევენახეობა-მელვინეობის საქვეყნოდ აღიარებულ სამშობლოში. კიდევ იტყვიეთ, არ ბნელა საქართველოშიო?, ბნელა ბატონებო, ბნელა, ვერავინ ვერაფერს ვერ ხედავს, ვერაფერს ვერ ამჩნევს, უკუნი ღამეა!

ქ. ლონდონში ღვინის ქალაქის – „ვინოპოლისის“ გახსნის ცერემონიას ქართული დელეგაციაც ესწრებოდა. „ვინოპოლისის“ პირველი პავილიონი საქართველოს დაეთმო, როგორც ღვინის სამშობლოს აკი პავილიონზეც მათავსეს წარწერა – „საქართველო – ღვინის აკვანი“. ჩვენდა გასაოცრად და სამწუხაროდ, ერთ-ერთი წამყვანი ქართული ტელეკომპანიის ჟურნალისტებმა უარი თქვეს გადაეღოთ პავილიონის გახსნის პროცესი, როცა ძალიან საინტერესოდ მოწყობილ ექსპოზიციაზე ყურძნით სავსე გიდელი ეშვებოდა. იმ მოტივით, რომ თითქოს აქ მნიშვნელოვანი არაფერი იყო. ხოლო ტელეკომ-

პანიამ საქართველოს მაყურებელს ძალიან მწირი, ალბათ, სულ ერთნუთიანი ინფორმაცია მიაწოდა ჩვენი ქვეყნისთვის ამ მეტად მნიშვნელოვანი მოვლენის შესახებ. გასაკვირია არა, ძვირფასო მკითხველო? მაგრამ ტაბუდადებული არ ყოფილა მევენახეობა-მელვინეობის თემა საქართველოში, მაგალითად, ტაბუახსნილია ჩვენება იმისა, თუ როგორ იკრიფება ყურძენი თავსხმა წვიმაში და როგორ იქყლიტება ნანვიმარი ყურძენი რეზინის ჩექმებით გავანტურ სანახელოში. ვის გაუგონია წვიმაში ყურძნის კრეფა და ნანვიმარი ყურძნის გადამუშავება?

ბატონებო, ყოველივე ამას ხომ მსოფლიო უყურებს, ეს ხომ ქართული მევენახეობა-მელვინეობის დისკრედიტაციაა მსოფლიოს წინაშე! ვინ დაგიჯერებს ამის შემდეგ, რომ ქართული ღვინო უმაღლესი ხარისხისაა?!

სამაგიეროდ ტაბუახსნილია ჩვენება იმისაც, თუ როგორ ისხამენ ქართველები ხახაში ღვინოს კრამიტებით, ლამპის შუშებით, თოფის ლულებით და ყოველივე ამ უგვანობის ჩვენება ტელევიზიით ხდება შობის წმინდა დღეებში, როცა სრულიად საქართველოს კათალიკოს პატრიარქი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია I აქვეყნებს მნიშვნელოვან საშობაო ეპისტოლეს და გვმოდვრავს ქართული სუფრის ტრადიციების შენარჩუნების აუცილებლობაზე.

ქართული არყისა და ღვინის კომპანიის (G.W.S) ქართველმა მესვეურებმა, რომლებიც იმხანად ხელმძღვანელობდნენ კომპანიას, პატრიოტული საქმე განახორციელეს: კომპანიის დაფინანსებით მომზადდა და გამოიცა მნიშვნელოვანი კრებული-ალბომი „ღვინო, ვაზი და ქართველები“ ხუთ ენაზე. მადლობა მის ავტორებსა და კომპანიას. მაგრამ მოხდა მიუღებელი რამ: კომპანიას ამჟამად ფრანგები განაგებენ და ზემოთ მოხსენებული ალბომის გავრცელებას ტაბუ დაადეს, ქართველსა თუ უცხოელ მკითხველს საშუალება არა აქვს, შეიძინოს ეს ალბომი. ბნელა? იკითხავს გაცემული მკითხველი. დიახ! ბნელა, ბატონებო! რა მოტივაციით არის განპირობებული ფრანგების ეს ქმედება? პასუხის მოძიება მკითხველისთვის მიგვინდვია!

ყოველივე თქმულის შემდეგ იბადება კითხვა: გააკეთებს კი უცხოელი სპეციალისტი ჩვენს სასიკეთო საქმეს? რატომღაც საეჭვოა! ქართული საქმე ქართველმა უნდა აკეთოს!

ცნობიერებითმა სიბნელემ ისტორიულ მემსიერებასაც დააფინა დავიწყების გაუმჭვირვალე ნისლი. დღეს ერთობ გვაკლია ტექნოლოგიური აზროვნება, გვაკლია ციციშვილების, თარხნიშვილების, გაბაშვილების, კანდელაკების, მგალობლიშვილების, მოდებაძეების, ბერიძეების პროფესიული ცნობიერება, მრწამსი და შეუვალი პატიოსნება. დღეს გვიჭირს იმის გაცნობიერება, რომ ღვინო მარტოოდენ ეკონომიკური შემოსავლის წყარო არ

არის, იგია სახე, სიმბოლო და პრესტიჟი ჩვენი სამშობლოსი რომელიც დღეს უკვე საერთაშორისო დადასტურებით, აღიარებულია მევენახეობის აკვნად.

ახლა რამდენიმე სიტყვა ჩვენთვის მეტად მნიშვნელოვანი გარემოების გამო. გაზეთ „რეზონანსი“-ს ცნობით მსოფლიო ბანკის ახლად არჩეულ მრეწველ-ზიდენტს ბატონ რობერტ ბ. ზოელიკს განუცხადებია: მე არ მიმაჩნიათ საქართველო განვითარებად ქვეყნად. არიქა, ბატონებო! იქნებ მივანვიდნეთ ხმა საქართველოს ხელისუფლებას და დავაჯეროთ, რომ დიდი შეცდომა და დანაშაული იყო საქართველოს განვითარებად ქვეყანათა რიგში ჩაყენება! საქართველოს ბუნებრივი რესურსები, ინტელექტუალური პოტენციალი, მატერიალური თუ სულიერი კულტურა ყოველთვის იძლეოდა საქართველოს განვითარებულ, ძლიერ ქვეყნად ჩამოყალიბების წინაპირობებს, მაგრამ უკანასკნელი ორასი წლის განმავლობაში (განსაკუთრებით!) ყველაფერი კეთებოდა იმისათვის, რომ ეს არ მომხდარიყო. დღეს, როცა დამოუკიდებელი ქვეყნის სტატუსით ვიმყოფებით მსოფლიოს გარემოცვაში, თითქოს ეროვნული განვითარების ყველა პირობა უნდა იყოს შექმნილი, მაგრამ სამწუხაროდ, რეალობა საპირისპიროზე მეტყველებს. განა ბნელით არ არის მოცული უკანასკნელი 15 წელიწადი ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებისა.

თუკი ყველაფერი დავანგრეით, მოვშაღეთ, გავყიდეთ, ეს ქვეყანა აღარ იქნება, არც განვითარებული, არც განვითარებადი, არამედ იქნება ტერიტორია, სადაც ვისაც რა მოესურვება, იმას გააკეთებს. ჯერჯერობით, სწორედ აქეთკენ მივდივართ!

ამ წერილის მიზანი როდია, ქართველ მკითხველს კიდევ უფრო დაუბნელოს და დაუმძიმოს ცხოვრება, არამედ გამოაფხიზლოს და დაანახოს, რომ ამგვარი ყოფა სამუდამო ბნელეთის დამკვიდრების საწინდარია. ხელჩაქნეულნი არ უნდა ვიყვნეთ. ჩვენ არაერთი ჭეშმარიტი პროფესიონალი, მევენახეობამეღვინეობის ნამდვილი გულშემატკივარი გვყავს, რომლებიც იღწვიან კიდევ ქართული ვაზისა და ტრადიციული ტექნოლოგიების გადასარჩენად, მაგრამ ისინი მრუმე ღამეში არ ჩანან, არცთუ ბევრინი არიან, მაგრამ ერთიც რომ გვყავდეს ჭეშმარიტი მამულიშვილი, ეს უკვე გადარჩენის ნიშანსვეტად უნდა მივიჩნიოთ. გამოდით მამულიშვილნო, სადა ხართ, სად მოიაზრებით, გამოთქვით თქვენი პროფესიული აზრი, აანთეთ ჩირაღდანი და გაანათეთ უკუნი, რამეთუ რაიც თქვენ ნათელი გგონიათ ალბათ, იგი ნათელი წკვარამია, ბნელი ღამეა!

გამოქვეყნებულია გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“
2007 წლის 12 თებერვალი

გადაქასილი ოკეანისგაღმელი კოლეგისადგი
ანუ

ვის აკლავს ხელს ქართული
ღვინის პრიორიტატულოვის უაჭყრფეულო
ბიზლირთეკა

ს წერილი ალბათ, არც კი დაინერებოდა, რომ არა გაზეთ „მარანში“ ამა წლის 2 დეკემბერს გამოქვეყნებული ბატონ ერკჰარდ ზუპის სტატია, რომელიც ეძღვნება 2011 წლის 15-18 სექტემბერს ალავერდის მონასტერში ჩატარებულ ქვევრის ღვინის | საერთაშორისო სიმპოზიუმს და იქ მიღებულ შთაბეჭდილებებს. როგორც ვხედავთ, ბატონი ე. ზუპი მონაწილე ყოფილა ამ სიმპოზიუმისა და მას, როგორც ე. წ. ღვინის მწერალს გაუჩნდა სურვილი, გაეცნო სიმპოზიუმის დღეებში მიღებული შთაბეჭდილებები ფართო მკითხველისათვის, მან ხომ ეს მასალა გერმანულ ენაზე ინტერნეტში განათავსა. ვთვლით, რომ ჩვენი გაზეთის რედაქცია მართებულად მოიქცა, როცა გადანყვიტა, გამოექვეყნებინა ბატონ ზუპის წერილის ქართული თარგმანი. მიგვაჩნია, რომ გამოპასუხება ამ წერილზე აუცილებელია, ვეცდებით, მკითხველს განვეუმარტოთ, თუ რამდენად კეთილგანწყობილი, ობიექტური და რეალურია ხშირ შემთხვევაში მის მიერ მოწოდებული დასკვნები და შეხედულებები.

ბატონ ზუპის წერილი იწყება შეძახილით: „არა, საქართველო არ არის ღვინის აკვანი!“ ეს გახლავთ გადაძახილი ევროპიდან ოკეანისგაღმდეგ კოლეგის – ბატონ მაკგოვერნისადმი, რომელმაც სიმპოზიუმზე წაკითხულ 40 წუთიან მოხსენებას ორჭოფული სათაური გაუკეთა: „ქვევრის ღვინო – 8000 წლიანი ისტორია?“ საკითხის ამგვარად დაყენება ქვეტექსტით მოასწავებს იმის დაბტკიცებას, რომ საქართველო არ არის ღვინის აკვანი. როგორც ვხედავთ, ბატონ ზუპს „სიცხადე“ შეაქვს ბატონ მაკგოვერნის მიერ დასმულ კითხვაში და უდასტურებს მას: „არა, საქართველო არ არისო ღვინის აკვანი. რას ეყრდნობა ბატონი ზუპი, როცა ამგვარ კატეგორიული და მენტორული ტონით აღსავსე „დასკვნას“ აკეთებს? ბატონი ზუპი მკითხველს განუმარტავს, რომ სიმპოზიუმზე დისკუსიების ძირითადი თემა არა ქვევრის ღვინო, არამედ ღვინის წარმოშობის საკითხი იყო. მაგრამ, სამწუხაროდ, მეტად დატვირთული სამუშაო რეჟიმის, მცირე დროის გამო დისკუსიები არ შედგა, თუ არ ჩავთვლით ცალკეული მოხსენებების გამო წამოჭრილ და დასმულ კითხვების ნაწილს და მასზე მეტნაკლებად გაცემულ ან სრულებითაც გაუცემელ პასუხებს.

ბატონი ზუპი გვერდს უვლის ქართველ ავტორთა მიერ წაკითხულ მოხსენებებს და საუბრობს მხოლოდ მაკგოვერნის, ფერანინისა და სესილია დიასის მიერ განხილულ საკითხებზე, ქვევრისა და ქართული (კახური) ღვინის დაყენების ტრადიციული წესის თავისებურებებსა და მნიშვნელობაზე.

ბატონ ზუპს შეეძლო ჩართულიყო „დისკუსიებში“ როგორც თავადვე წერს და აშკარად გამოეთქვა თავისი უარყოფითი ან დადებითი შეხედულებები სიმპოზიუმის მონაწილე მასპინძლებისა და სტუმრების წინაშე, ეს უფრო კოლეგიალური და მისასალმებელი ფორმა იქნებოდა. პასუხებსაც იქვე მიიღებდა მისთვის საინტერესო კითხვებზე, მაგრამ არა, მან „მოყურაიდეს“ როლი ამჯობინა, შეუმჩნევლად და უხმოდ იყო მაშინ, როცა მისთვის საინტერესო საკითხებზე იკითხებოდა ქართველთა მოხსენებები.

ვერ ვიტყვით, რომ ბატონმა ზუპმა ე. წ. სტუმართმასპინძლობის ეტიკეტი დაიცვა და მოერიდა მასპინძლებისათვის „სიმართლის“ თქმას. მაგრამ მისდა უნებურად სიმართლის ძიებაში ხშირად ვარდება წინააღმდეგობაში და ურთერთგამომორცხავ კატეგორიულ მოსაზრებებს გამოთქვამს. თურმე ქართველთა „რომანტიულობისა“ და „მისტიკურობის“ ბრალია ის, რომ საქართველო ღვინის აკვნად მიგაჩნია ქართველებს, მაგრამ, ალბათ ამგვარი ეტიკეტებით შეიძლება შევამკოთ ის უცხოელი ავტორებიც, რომლებიც არ იზიარებენ ზუპისეულ მოსაზრებებს.

ბატონი ზუპი შეგნებულად უვლის გვერდს შულავერის მახლობლად „გადაჭრილ გორაზე“ არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოჩენილ გასა-

ოცარ არქეოლოგიურ მასალებს, რომლებმაც შეცვალეს წარმოდგენა კულტურული ვაზისა და ღვინის წარმოშობის დროისა და ადგილის შესახებ.

ბატონი ზუპი წერს: „საქართველო არც კულტივირებული ვაზის და არც ღვინის სამშობლო არ არისო“. ამაზე იტყვიან ქართველები „ფიციმნამს ბოლო მაკვირებსო“. მაშ რას ნიშნავს ძვ. წელთაღრიცხვის VI-V ათასწლეულებით დათარიღებული კულტივირებული ვაზის ნიპნები, თიხის საღვინე ქურჭელი, რომელიც შემკულია ყურძნის მტევნის სტილიზებული გამოსახულებებით და წარმოადგენს პირველსახეს თანამედროვე ქვევრისას. ნითელი ღვინის ნაშთს თიხის ქურჭლის კედელზე, ყვავილის მტვერს. ეს ხომ უხნესი არქეოლოგიური მასალებია მთელს ევრაზიის კონტინენტზე. გვაქვს კი სხვაგან კულტურული ვაზის ნიპნა ამ (ნეოლით-ენეოლითის) პერიოდისა? „გადაჭრილი გორას“ არქეოლოგიური მასალების მნიშვნელობას საკაცობრიო ცივილიზაციისათვის (და არა მარტო საქართველოსათვის) გამოიხატება იმითაც, რომ აქ აღმოჩენილია ხორბლის 9 და ქერის 5 სახეობა. სხვა მარცლეული და პარკოსანი კულტურების ნაშთები. ყველა შინაური ცხოველის ნაშთი, სამინამოქმედო იარაღები, ალიზით ნაგები ცილინდრული ფორმის საცხოვრისები, რაც მიუთითებს ძვ. წ. VI-V ათასწლეულში სამხრეთ საქართველოში მკვიდრად ბინადარი მოსახლეობის არსებობას, რომელიც ეწევა მრავალდარგოვან მეურნეობას, აქვეა აღმოჩენილი „დედა ღვთაების“ (ნაყოფიერებისა და სიცოცხლის სიმბოლო) მცირე ზომის თიხისაგან გამოძერწილი ქანდაკებები, რაც აქაური ბინადარი მოსახლეობის რელიგიურ ცნობიერებაზე მიგვანიშნებს.

ბატონი ზუპი წერს: „საკამათოა ქვევრის როლი ქართული ღვინის განსაკუთრებული გემოსა და არომატის ჩამოყალიბებაში“. იგი ცალმხრივად აშუქებს საკითხს და შეცდომაში შეჰყავს მკითხველი. ამავე დროს წერს, რომ სიმპოზიუმზე ვერ იქნა დადგენილი, რომელი ნაერთები განაპირობებენ ქვევრის ღვინის განსაკუთრებულ გემოსა და არომატს. გვეჩვენება, რომ ბატონი ზუპი შეგნებულად გვერდს უვლის და არ-რას ამბობს ჩვენს მიერ გაკეთებულ მოხსენებაზე: „ყურძნის კლერტი და ქვევრის კახური ღვინო“, სადაც ილუსტრირებული სახით იყო წარმოდგენილი არომატწარმოქმნელი, სხვადასხვა კლასისა და ჯგუფის აქროლადი და არააქროლადი ნაერთების რაოდენობრივი და თვისებრივი შემცველობის ამსახველი მონაცემები. ანტი-ოქსიდანტური მაჩვენებლები.

კახური ღვინის ჩამოყალიბებაში ქვევრი ერთ-ერთი, და არა ერთადერთი ფაქტორია.

მაინც რაში გამოიხატება საკუთრივ ქვევრის როლი ღვინის არომატსა და გემოს ჩამოყალიბებაში? უპირველეს ყოვლისა თიხის შემადგენლობაში არსე-

ბული მინერალური ნივთიერებებით. რასაც ბატონი ზუპი არ ან გერ ითვალისწინებს. მინერალური ნივთიერებები ხომ აქტიურ როლს ასრულებენ ღვინის არომატნარმოქმნაში. ეს მეცნიერულად გამოკვლეული და აღიარებულია. გარდა სხვა დადებითი მომენტებისა ქვევრს ამ მხრივაც შეუძლია შესარულოს მნიშვნელოვანი როლი კახური ღვინის არომატისა და გემოს ჩამოყალიბებაში. ქვევრის კახური ღვინო ხომ გამორჩეულია თავისი განსაკუთრებული არომატითა და გემოთი.

წერილის ავტორი, ჩვენი აზრით გაზვიადებულად ამახვილებს ყურადღებას ცვილით ქვევრის შიგა ზედაპირის დაფარვაზე. ცვილს ჩვენში ზოგან იყენებენ, ზოგან არა. ბატონი ზუპი ასევე გვერდს უვლის სიმპოზიუმზე გიორგი ბარისაშვილის მოხსენებას ქვევრის შესახებ.

ჩვენთვის ერთგვარად გაუგებარია ბატონ ზუპის შემდეგი განაცხადი: „ყველაზე გასაოცარი ამ სიმპოზიუმზე იყო ის გაბედულება, რომელსაც ავლენდნენ საკმად მარჯვე თინა კეზელი და მის ირგვლივ შემოკრებილი სხვა ორგანიზატორები და თვით ქართული მეღვინეობის სინმინდეების მსხვრევასაც კი არ უშინდებოდნენ“. რას გულისხმობს ბატონი ზუპი „მეღვინეობის სინმინდეების მსხვრევაში?“ ეს, ალბათ, თავად ბატონ ზუპს და სიმპოზიუმის ორგანიზატორებს უნდა ვკითხოთ.

ბატონ ზუპს მიაჩნია, რომ „სიტყვა Wine-Wine-Vin-Vino პროტო-ინდო-ევროპული “win-“ -დან ამოდის“. რაც რასაკვირველია, მცდარი მოსაზრებაა. ჩვენ შორს ვართ კატეგორიული მსჯელობიდან, მაგრამ აღვნიშნავთ, ჩვენის აზრით, ერთ უტყუარ ფაქტს: ინდოევროპელები ძვ. წ. III ათასწლეულიდან გამოჩნდნენ ევროპის ტერიტორიაზე დნეპრისა და ვოლგას შორის მდებარე სტეპებიდან და იყვნენ ნახევრად მომთაბარე ტომები, ამდენად, მათ არ უნდა სცოდნოდათ ვაზის კულტურა და ღვინო. ძირითადად მარცვლეული კულტურების მოყვანით უნდა ყოფილიყვნენ დაკავებულნი. მათ, ევროპაში გამოჩენისას, უნდა დახვედროდათ სიტყვა – „ღვინო“. მათ ესესხებინათ ეს სიტყვა მკვიდრი მოსახლეობიდან და გამოეთქვათ თავიანთი ენის ბუნების შესატყვისად. სიტყვა „ღვინო“ ნოეს მიერ წარღვნამდელი (ნეოლით-ენეოლითი) ეპოქიდან გადმოტანილად უნდა ვიგულისხმოთ. საკამათო არ უნდა იყოს ის, რომ მოსული ხალხი დამხდურის სახელს მათივე ენიდან იღებს და საკუთარ ენაში ამ ენის ბუნების შესაბამისად ამკვიდრებდა. ასე, მაგალითად, სომხურ ენაში ქართველის - „ივერის“ აღმნიშვნელი სიტყვაა: „ვრაც“, ეს იგივეა, რაც „ივერიელი“. სომხურ ენას კვეცად-კუმშვადი ბუნება ახასიათებს, ამდენად, „ი-ვერი-ელი“-დან მოიკვეცა „ი“, შეიკუმშა „ე“ და მივიღეთ „ვრ“ ფორმა, ხოლო „აც“ სომხურში იგივეა რაც ქართულში – „ელი“.

უნდა აღინიშნოს ერთი საინტერესო ფაქტი; უელსური (ანუ უფრო სწორად, ვალიური ენა) განეკუთვნება ერთ-ერთ უძველეს თავისთავად ენას საკუთარივე ლექსიკური მარაგით, რომელზეც დღეს უელსელთა შედარებით მცირე ნაწილი საუბრობს. ამ ენაზე ღვინის აღმნიშვნელი სიტყვა წარმოიქმნის ქართულის მსგავსად: „გვინ“ ანუ ღვინო. ეს ფაქტი უშვიათი გამოჩენილია ინდოევროპულ ენათა არეალში და შესაძლოა ამ სიტყვის „გვინ“ ფორმა კელტიბერთა მეტყველებაში პროტოიბერთა ენიდან შემოსულ და დამკვიდრებულ ტერმინად მოვიაზროთ.

იმის დასტურად, რომ საქართველო არ არის კულტურული ვაზისა და ღვინის აკვანი, ბატონი ზუპი სამ ფაქტორს ემყარება. პირველი ის გახლავთ, რომ ვაზისა და ღვინის წარმოშობის ცენტრი სამხრეთ ანატოლიაა და საქართველო კი მართოდენ ამ კულტურის გავრცელების პირველადი კერა. მეორე ისაა, რომ სომხეთში კლდოვან გამოქვაბულში აღმოჩენილია საწანახელი და ქვევრები, რომლის თარიღი ძვ. წ. 3500-3000 წლებით შემოიფარგლება. მესამე ისაა, რომ მაკგოვერნის მიხედვით უძველესი საღვინე ჭურჭელი აღმოჩენილია არა საქართველოში, არამედ ჩრდილო-დასავლეთ ირანში და დაახლოებით 7000 წლისაა. ისმის კითხვა: ზემოთ აღნიშნული მონაცემები ქრონოლოგიურად წინ უსწრებს თუ არა გადაჭრილ გორაზე აღმოჩენილ თიხის საღვინე ჭურჭელს და წითელი ღვინის დანალექს თიხის ჭურჭლის კედელზე? ანდა სად არის მთელს ევრაზიის კონტინენტზე უფრო ადრინდელი თარიღით დათარიღებული კულტურული ვაზის ნიშნები? ბატონ ზუპის მოსაზრებით „ადამიანის პირველი შეხვედრა *Vitis vinifera*-ს სახეობის ველურ ვაზთან კი, ამაზე ბევრად ადრე მოხდა. ვარაუდობენ, ჰომო საპიენსი პირველად მას 70000 წლის წინ და უფრო ადრეც ლიბანში გადააწყდა, როდესაც ის აფრიკას ტოვებდა“. ჩვენთვის უცნობია, იცის თუ არა ბატონმა ზუპმა, რომ სამხრეთ საქართველოში ადიგენის რაიონში გოდერძის უღელტეხილთან ქისათიბის დიატომიტებზე აღმოჩენილი 30 სმ დიამეტრის მქონე გაქვავებული ველური ვაზის შტამბი 15 მილიონი წლითაა დათარიღებული. ხოლო ახალციხის რაიონში ქისათიბის დიატომიტებში აღმოჩენილი ვაზის ფოთლის ანაბეჭდი 10 მილიონ წელს ითვლის. რაც შეეხება „ჰომო საპიენსს“. სამხრეთ საქართველოში (დმანისის რაიონი) აღმოჩენილია ჰომინიდების – მამაკაცისა და ქალის თავის ქალები, რომელთა ასაკი 1,8 მილიონი წლით არის განსაზღვრული. ისინი პირველ ევროპელებად არიან მიჩნეული. შეიძლება ბატონი ზუპი არ იცნობს ან არ ცნობს ამ უძველეს მონაპოვრებს, ისევე როგორც არ ცნობს გადაჭრილი გორას არქეოლოგიურ სიძველეთა მნიშვნელობას, ეს მისი პრობლემაა და არა საქართველოსი.

ბატონი ზუპი ქვევრს ახასიათებს, როგორც „ამფორის ტიპის ჭურჭელს“, რაც იმაზე მიგვანიშნებს რომ ქვევრი წარმოშობილი ყოფილა ამფორისაგან,

ყველაზე რბილად რომ გამოვთქვათ, ამგვარი დასკვნა ვერ ჯდება ვეროავითარ ლოგიკურ ჩარჩოში. ქვევრი ამფორა არ არის!

ბატონი ზუპი აღიარებს, რომ „თითქმის ვაზის ყველა ცნობილი ევროპული ჯიში ქართული ვაზის ჯიშებიდან მომდინარეობს“. და ცდილობს ისე წარმოადგინოს საქმე, თითქოს საქართველოს ღვინის აკვნადაღიანების მოტივაცია მხოლოდ ამ უტყუარ ფაქტზეა დამყარებული. დიას, ვადასტურებთ, რომ ეს არის ერთ-ერთი ძლიერი მოტივაცია, მაგრამ არა ერთადერთი.

ბატონი ზუპის დასკვნით, „საქართველო ღვინის სამშობლო არ არის, ის ღვინის, ალბათ, ერთ—ერთი პირველი გაჩერება ნამდვილადაა“. თუკი ბატონ ზუპს ვერნმუნებით, ვაზი სამხრეთი ანატოლიიდან შუამდინარეთამდე მდებარე რეგიონში წარმოიშვა და შემდგომ შევიდა სამხრეთ კავკასიაში, საიდანაც მოგვიანებით გავრცელდა „ირანში, იორდანიაში, საბერძნეთში, იტალიაში, სამხრეთ-დასავლეთ ევროპასა და დანარჩენ მსოფლიოშიც გადავიდა“. ბატონი ზუპი იმონმებს ბატონ მაკგოვერნს და ამბობს, რომ უძველესი საღვინე ჭურჭლის კვალს ირანში მიგვაყვართ და მისი ასაკი დაახლოებით 7000 წელი ყოფილა. ეს როგორ, ბატონო ზუპ?! ჯერ თიხის ჭურჭელი და მერე ვაზი, თუ ჯერ ვაზი და მერე ჭურჭელი? ნამდვილი პარადოქსია. ამას მოკლედ მოვლენათა და საგანთა აღრევა ჰქვია!

ბატონი ზუპი თვლის, რომ მხოლოდ ქართველებს მიაჩნიათ საქართველო კულტურული ვაზისა და ღვინის სამშობლოდ. მაგრამ ეს სრულებითაც ასე არ გახლავთ. მოუფსმინოთ, თუ რას წერდა ჯერ კიდევ 1872 წელს ფლორასტული და ლინგვისტური ანალიზის საფუძველზე მკვლევარი ვ. ჰენი: „ვაზის ქეშმარიტი სამშობლო კასპიის ზღვის მახლობლად მდებარეობს. უღრან ტყეებში მკლავის სიმსხო ვაზები უზარმაზარ ხეებზე გადახლართულია და მშვენიერი მტყვენებით ხიბლავს ადამიანს. იქ და მის მახლობლად კახეთში, სამეგრელოში, სომხეთში, სადაც დღესაც შემორჩა უძველესი ნეს-ჩვეულებები (რასაც ბერძნების და რომაელების თხზულებებიდან ვიგებთ), მოჰყავთ ნარინჯისფერი ბალზამური სიტკობს მეტად არომატული ვაზის ჯიშები. უკეთილშობილესი კახური საფერავი ისეთ მუქწითელ წვენს იძლევა, რომ მანდილოსნები ერთმანეთს მოკითხვის ბარათებსაც კი უწერენ.... აქედან სემიტური ტომების საშუალებით ქვემო ევფრატის და სამხრეთ-დასავლეთის მიმართულებით, ე.წ. მცირე აზიაში ლიდიელებთან, ფრიგიელებთან, მიდიელებთან და ირანელებთან, ხოლო შემდგომში როგორც ჩრდილოეთიდან, ასევე ზღვიდან საბერძნეთის ნახევარკუნძულზე გავრცელდა, ბერძნების ყველაზე ადრინდელ მოგზაურობათა შედეგად ეს დემონური სასმელი იტალიის საზღვრებში მოხვდა, ხოლო აქედან დანარჩენ ევროპაში“. ეს იყო წარსულში, ახლა?

ბატონ ზუპს შევასხენებთ, რომ **XX** საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ლონდონში დაარსებული „ვინოპოლისის“ საქართველოს პავილიონის გარეთა კედელზე ქართველებს არ დაუნერიათ: „საქართველო – ღვინის აკვანი“. ეს ინგლისელებმა გააკეთეს. იმასაც დავძენთ, რომ სამხრეთ კავკასია არაერთი არაქართველი მეცნიერის მიერ მიჩნეულია ვაზის, მარცვლოვანი კულტურებისა და ხეხილის ფორმათაწარმოქმნის ძირითად კერად.

ვაზის ქართულ გენოფონდში აღწერილია 525 ჯიში და არა 621, როგორც არამართებულად მიუთითებს ბატონი ზუპი.

ბატონი ზუპი წერს, რომ სიმპოზიუმზე საკამათოდ იქცა ის, რომ თუ რომელი ნაერთები განსაზღვრავენ ქართული (იგულისხმება კახური თ.ღ.) ღვინის ბუკეტსა და არომატს, ჩვენს მოხსენებაში წარმოდგენილი იყო ნაერთთა კლასები და ჯგუფები, რომლებიც განსაზღვრავენ კახური ღვინის ჩვეულ გემოსა და არომატს და ეს საკითხი არავის გაუხდია საკამათოდ და მათ შორის არც ბატონ ზუპსაც.

გვრჩება შთაბეჭდილება თითქოს ბატონი ზუპი შეგნებულად უვლის გვერდს ქართველ ავტორთა მიერ წაკითხულ მოხსენებებს ქვევრის ტრადიციული კახური ღვინის განმაპირობებელ ფაქტორებზე.

ბატონი ზუპი თავისი სტატიის მეორე ნაწილში გადმოგვცემს სიმპოზიუმის დღეებში მიღებულ შტაბეჭდილებებს და აღნიშნავს, რომ 2007 წლის შემდეგ ქართულმა ღვინოებმა ერთნახევარი ვარსკვლავით აიმაღლეს ხარისხი და გახდნენ კონკურენტუნარიანი. ეს, რასაკვირველია, სასიამოვნო და ფასეულია ჩვენთვის. წერილის ეს ნაწილი ობიექტური და კოლეგიალურია, რასაც ვერ ვიტყვით პირველ ნაწილზე, რომელიც აღსავსეა არაკეთილგანწყობილი ტონით, ნაკლები კომპეტენტურობითა და შეფარული ირონიით. წერილის დამამთავრებელი, მესამე ნაწილი გაჟღენთილია ასევე დამრიგებლური, მენტორული ტონით, თუმცა შეიცავს მართებულ დასკვნებს სამომავლო პერსპექტივის თვალსაზრისით.

ბატონ ზუპის უმთავრესი მიზანდასახულება ჩადებულია სტატიის დასაწყისში და მიზნად ისახავს საქართველოს კულტურული ვაზისა და ღვინის უძველესი და უმთავრესი კერის პრიორიტეტულობის დასაკნინებლად და უარსაყოფად ბატონების – პ. მაკგოვერნისა და ხ. ოულიამოსის მოშველიებით. ბატონ ზუპის სტატია ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის ისტორიის და დამსახურების განმაქიქებელთა და გამყალბებელთა ნისქვილზე ასხამს წყალს. ამგვარი მიდგომები მავანთა და მავანთა ინტერესების განხორციელებას ემსახურება.

გამოქვეყნებულია ვაზეთ „მარანში“
2011 წლის 23 დეკემბერი, №39 (85)

სად მიგვიყვანს ქართული მევენახეობა-მელვინეობის ევროპიზაცია?

„ტყუილმა ისე არსად არ იჩინა თავი, როგორც ჩვენებურ ღვინის კეთების საქმეში. აქ არამც თუ უცხო ქვეყნელები გზა-კვალს გვირევენ, თვითონ ჩვენებიც კი, მათი სახელით და სიტყვით, ბრმად გატაცებულნი და ფეხის ხმის ამყოლნი იმაზე უარესად გვხვევენ მწვარში ნურავინ იფიქრებს, ვითომც ჩვენ ამით იმის თქმა გვინდოდეს, რომ ჩვენს კეთებას და დაყენებას ღვინისას არა აკლია რა. ჩვენ ამას ვერ ვიტყვით, ბევრი რამ აკლია, ამას თქმა არ უნდა. მხოლოდ იგი ნაკლი ჩვენის ღვინისა, რომელსაც ჩვენებურს ღვინოს წუნად უთვლიან ჩვენი შინაურნი და გარეულნი ოსტატები, სწორედ იგი ნაკლი ღვინისაა ჩვენის ღვინისა და თუ ჩვენი ღვინო ოდესმე გზას გაიხსნის საქვეყნო ბაზარისას, სწორედ ამ ღვინის ნაკლით გაიხსნის, თუ ძალად მაცხოვნე შინაურ ოსტატების ზედმოსევას და ქადაგებას ღვინისა და თქვენის ნაკლით გადავურჩით.“

წმინდა ილია მართალი (ჭავჭავაძე)

კითხველი ალბათ ამთავითვე იკითხავს რა ფენომენია ქართული მევენახეობა-მელვინეობის ე. წ. „ევროპიზაცია“, რა მოიაზრება ამ ტერმინის ქვეშ და როგორია მისი განხორციელება-დანერგვის მექანიზმი? ზოგადად, მევენახეობაში ეს ხორციელება ენდემურის სანაცვლოდ უცხოური ვაზის ჯიშების შემოტანით, მელვინეობაში კი ევროპული ტექნოლოგიების დანერგვითა და ადგილობრივის, ტრადიციულის უარყოფით. როდის დაიწყო და როგორ ვითარდებოდა ეს ანტიეროვნული, ანტისახელმწიფოებრივი პროცესები?

1826 წელს საფრანგეთის კონსული შ. გამბა, რომელმაც შეისწავლა საქართველოს ადგილობრივი პირობები და სოფლის მეურნეობის თანამედროვე მდგომარეობა, წერდა: „როდესაც ამ მხარეში მინათმოქმედება განვითარდება, როცა სხვადასხვა კასრით შეიცვლება ქვევრები და ტიკები, როდესაც აქ ცნობილი გახდება ბოთლების ხმარება და ღვინის დაყენების ევროპუ-

ლი წესები შემოვა საქართველოში, ამ პროვინციას შეუძლია დიდი რაოდენობის ღვინო გაგზავნოს ბაქოში, საიდანაც ის გადაიგზავნება ასტრახანს, ხოლო აქედან ვოლგითა და მისი შენაკადებით მოამარაგებს რუსეთის ნაწილსა და ციმბირს, სადაც ეს ღვინოები შეცვლიან მოლდავეთისა და საბერძნეთის ღვინოებს."

როგორც ვხედავთ შ. გამბას – ევროპის წარმომადგენლის მისწრაფებები სავსებით ეთანანყობა რუსეთის კოლონიზატორულ პოლიტიკას. ამგვარ მიდგომებში ცხადდება სრული უცოდინარობა და იგნორირება მეღვინეობის დარგში ადგილობრივი, საუკუნეებით გამოუმუშავებული ტრადიციებისა და ჩვევებისა.

ექსპერტ-სპეციალისტი გ. ი. ლენცი, რომელმაც ათეულ წელზე მეტი იცხოვრა კახეთში, იწუნებდა ადგილობრივ წეს-ჩვეულებებს ვაზის მოვლა პატრონობის და ღვინის დაყენების საქმეში, თუმცა რამდენად პარადოქსულიც არ უნდა იყოს, ქვეერის ღირსებებს აღიარებდა ევროპული მუხის კასრებთან და ჩანებთან შედარებით და აღნიშნავდა, რომ კახეთში საფერავის, რქაწითელი, კახური მწვანისა და მცვივანის ვაზის ჯიშებისაგან მალალხარისხოვანი ღვინოები დგებოდა. გ. ლენცმა გააშენა კახეთში ორი ვენახი: ერთში თავმოყრილი იყო ევროპული ვაზის ჯიშები, ხოლო მეორეში – კახეთისა. გარდა ამისა, ის ცდილობდა, გავრცელებინა კახეთში ვაზის მოვლა-პატრონობისა და ღვინის დაყენების ევროპული წესები. მიუხედავად მევენახეობა-მეღვინეობის ევროპიზაციის მცდელობისა, XIX საუკუნეში ეს მზაკვრული ჩანაფიქრი ვერ განხორციელდა, 1896 წლის მონაცემებით, კახური ტიპის ღვინოს უკვე მოპოვებული ჰქონდა პოპულარობა რუსეთის იმპერიაში, ეს ღვინო სისტემატურად იგზავნებოდა პეტერბურგში, ვარშავაში და იმპერიის სხვა ქალაქებში. ტანიანი ღვინოს შეუჩვეველმა მომხმარებელმა მალე აულო ალლო კახური ტიპის ღვინოს და მის უპირველეს სასმელად იქცა.

XIX საუკუნის 80-90-იანი წლებიდან ევროპული ტიპის ღვინოების წარმოების ჩამოყალიბებასა და გავრცელებაში დიდი წვლილი შეიტანა საუფლისწულო მამულებმა, მაგრამ ცნობილი რუსი ენოლოგი, პროფესორი მ. გერასიმოვი არამართებულად მიიჩნევდა ამ მიმართულების დამკვიდრებას ქართულ მეღვინეობაში და XX საუკუნის შუახანებში წერდა: „კახური ტიპის ღვინოებს სრული უფლება აქვთ არსებობისა საქართველოს სხვა ხარისხოვანი ღვინოების გვერდით. არ არის მართებული ყოფილ საუფლისწულო მამულებში გავრცელებული ტენდენცია ღვინის ადგილობრივი წესით დაყენების გაუქმებისა და სანაცვლოდ ევროპული ტიპის ღვინოების დანერგვისა. ყოველმხრივ უნდა მივესალმოთ „სამტრესტის“ მისწრაფებას – ხელი შეუწყოს

ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ კახური ტიპის ღვინის არა მარტოოდენ შეწინააღმდეგებას, არამედ მისი წარმოების გაფართოებას.

სამამულო მეურნეობის ტრესტი – „სამტრესტი“ 1929 წელს შეიქმნა და მან მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ქართული მეღვინეობის იერსაზის შენარჩუნებასა და განმტკიცებაში. „სამტრესტი“ ვახდა მოკავშირე ტრესტულიკებისათვის უმაღლესი ხარისხის სხვადასხვა ტიპის სამარჯო ღვინოების უზრუნველესი მიმწოდებელი. ამ წლების სიმძიმე გაბაჟილებმა, ციციშვილებმა, თარხნიშვილებმა, კანდელაკებმა, მგალობლიშვილებმა და მათმა თანამოაზრეებმა მაღალი პროფესიონალიზმით, პრინციპულობითა და მამულიშვილობით საკუთარი მხრებით ატარეს.

მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა ქართულ ღვინოპროდუქციაში კახური ტიპის ღვინის წარმოებას. მასობრივი მომხმარებლისათვის გამოდიოდა ორდინარული კახური ტიპის ღვინო – „კახური №8“. იმხანად სწორედ ეს ღვინო მოიხმარებოდა უპირატესად აღმოსავლეთ საქართველოსა და თბილისში, ევროპული ტიპის ღვინოების მოხმარების ხვედრითი წილი შედარებით დაბალი იყო. უნდა აღინიშნოს, რომ ქვევრში კახური ტიპის ღვინის დაყენება მრავალდარგოვანი პროფილის კოლმეურნეობებშიც ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სფერო იყო, მაგრამ ეს იყო 60-იანი წლების დასაწყისამდე. ამ პერიოდიდან კი ქართულ მეღვინეობაში თავი იჩინა უარყოფითმა მოვლენებმა, კერძოდ, ღვინის ქარხნებში დაიწყო მუხის კასრების საამქროებიდან გამოტანა და სანაცვლოდ რკინა-ბეტონის რეზერვუარების დამონტაჟება. ამ პერიოდშივე იყო მცდელობა ქვევრის გაუქმებისა მაღალ წარმომადგენლობით დონეზე, მაგრამ ავტორიტეტულ მეცნიერთა და სპეციალისტთა პრინციპული პოზიციის გამო ეს ვერ განხორციელდა. ამ თათბირის აქტიური მონაწილე თქვენი მონამორჩილიც გახლდათ, იმხანად ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა მეცნიერ მუშაკი.

ღვინის ქარხნებიდან კასრების გამოდევნის პროცესი შემდგომ ათწლეულებში უფრო გააქტიურდა.

ეს მოვლენა გამოუსწორებელ ზიანს აყენებდა უპირატესად სხვადასხვა ტიპის მაღალხარისხოვანი ღვინოების წარმოებას. ამგვარი იყო შემდგომი ინსტანციებიდან მოსული დირექტივები. ამ მოვლენებმა გზა გაუხსნეს ღვინის ფალსიფიკაციას, რომლის მასშტაბმა 70-იანი წლების შუახანებიდან არნახულ მასშტაბებს მიაღწია.

XX საუკუნის 80-90-იანი წლები ქვევრის წინააღმდეგ არნახული ბრძოლით გამოირჩევა. ამ პერიოდისათვის მუხის კასრი უკვე აღარ არსებობს ღვინის წარმოებაში, მხოლოდ კონიაკის წარმოებამ შეინარჩუნა მუხის კასრი და ბუტი, თუმცა ეს ცალკე სასაუბრო თემაა. რამდენიმე წელი „სამტრესტი“

საკავშირო კვების მრეწველობის დაქვემდებარებაში გადავიდა, რამაც დადებითი როლი არ ითამაშა ქართული მეღვინეობის ტრადიციული იერსახის შენარჩუნების საქმეში. მეტროპოლია ითხოვდა მეტ სუფრისა და შემავარებულ ღვინოებს, რასაც არ შეეძლო უარყოფითი გავლენა არ მოეხდინა, რასაც მოჰყვა ფალსიფიკაციის ტემპისა და მასშტაბის გაზრდა, შედეგად მივიღეთ ის, რომ 1990 წლისათვის შემავარებული ღვინოების ხვედრითი წილი 75% იყო. 200 წლის წინ ქვევრების წინააღმდეგ ჩაფიქრებული ბრძოლა 80-იანი წლების ბოლოსათვის დასრულდა ქვევრების დამარხვით.

ეს დანაშაულებრივი ქმედება მოტივირებული იყო იმით, რომ ქვევრი არქაულია, დრო მოჭამა, რადგან მძიმე შრომას მოითხოვს. მაგრამ, რამდენად პარადოქსულიც არ უნდა იყოს, რამდენიმე წლის შემდეგ ევროპელებმა იწყეს საქართველოში ჩამოსვლა და ქვევრების შეძენა კახეთსა და იმერეთში. დღეს ეს უცხოელი მენარმეები ბიზნესს ატრიალებენ ჩვენს ქვევრებში ღვინის დაყენების ტექნოლოგიის გამოყენებით. მყისიერად იზადება კითხვა: ნუთუ უცხოელთათვის ქვევრი არ არის არქაული და შრომატევადი ჭურჭელი? განა თქვენ დააინტერესებთ ევროპელ მენარმეს ისეთი ტექნოლოგიითა და ტევადობით, რომელიც არარენტაბელური და არამომგებიანია?

ქვევრების უარყოფის ფონზე საქართველოში მასობრივად დაიწყო ევროპული ტიპის ღვინის დაყენება ევროპული (ფრანგული, იტალიური, გერმანული) საფუერებისა და სხვა დამხმარე მასალების გამოყენების საფუძველზე.

მსოფლიო მეღვინეობის მეტრი პროფესორი რიბერო-გაიონი თვლიდა (და ეს ჭეშმარიტება ყველა გამოცდილმა მეღვინემ იცის), რომ დაუშვებელია ერთი რეგიონის საფუერების სხვა რეგიონში გამოყენება, მით უმეტეს ეს დაუშვებელი უნდა იყოს ისეთი მკვეთრად განსხვავებული ნიადაგურ-კლიმატური პირობებისა და განსხვავებული ვაზის ჯიშების შემთხვევაში, როგორცაა ევროპის ქვეყნები და საქართველო.

უცხოური მშრალი საფუერის წმინდა კულტურის შემოტანა და მათზე რქანითელის, საფერავის, კახური მწვანის, ცოლიკოურის, ალექსანდროულის ყურძნის გადამუშავების ტექნოლოგიაში ყოვლად დაუშვებელია. ეს საფუერები არომატწარმომქმნელი ბუნებისაა და გათვლილია მოკლე დროში რეალიზებადი ღვინოების დასამზადებლად. ეს ჩვენი ღვინის წამოებისათვის მიუღებელია. ჩვენს პრაქტიკაში ამგვარი საფუერების გამოყენება იწვევს ტყუპისცალებივით ერთგვაროვანი ღვინოპროდუქციის მიღებას სხვადასხვა მიკროზონაში, და თვით ერთი და იგივე ჯიშის ყურძნის გადამუშავების შედეგად მიღებულ პროდუქციაში. ამდენად გამორიცხულია ურთიერთგანსხვავებული, მაღალხარისხოვანი ღვინოების მიღების შესაძლებლობა, ყველა ზო-

ნისა და მიკროზონის ღვინო ერთმანეთის მსგავსია. გვაქვს ჩვენი ქართული საფუარი? რასაკვირველია, გვაქვს. თითოეული ვაზის ჯიშისათვის ათეული წლების განმავლობაში გამოყვანილი საფურის წმინდა კულტურები ინახება მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის ინსტიტუტის მიკრობიოლოგიის ლაბორატორიის საფურის კოლექციაში. ისე კი, კანური ტიპის ღვინის დაყენებისას დურდოში საფურის წმინდა კულტურის დაბატვის საჭიროება არ არსებობს, ბუნებრივ (და არა „ველურ“!) საფურებზე დადუღებული ღვინოები გამოირჩევა მდიდარი ჯიშური არომატით, ხილის ტონებით, ფენოლურ ნაერთთა შეთანწყობით ღვინის ერთიან ჰარმონიაში და დავარგებისას კარგად ვითარდება.

დღესაც არსებობს მევენახეობისა და მეღვინეობის სახელმწიფო რეგულირების სამსახური – „სამტრესტი“, მაგრამ აჩრდილიც კი აღარ არის იმ ძველი „სამტრესტისა“, რომელიც ყოველთვის იყო მაღალკვალიფიციური და მევენახეობა-მეღვინეობის დარგის პატრიოტებისაგან შედგენილი მოქმედი და ცოცხალი ორგანიზმი, დღევანდელი „სამტრესტი“ კი არაკომპეტენტური და უმოქმედო, უუნარო ორგანიზაციაა, რომელიც არა თუ მართავს და არეგულირებს მევენახეობა-მეღვინეობის დარგებს, არამედ მათი განვითარების ხელშეშლელ ფაქტორად გვევლინება. რას უნდა ნიშნავდეს ისედაც შეჭირვებული ბიუჯეტიდან მნიშვნელოვანი თანხის გამოყოფა კახეთში ვენახების გასაჩეხად? მსგავს ფაქტს ალბათ ვერ მოიძიებს ვერავინ ვერც საქართველოს და ვერც სხვა ქვეყნის ისტორიაში. ეს გადანყვეტილება სპეციალისტებისა და ფართო საზოგადოებისაგან დაფარულად იქნა მიღებული. გადანყვეტილება მოტივირებული იყო იმით, რომ გაჩეხილ ვენახს ჩაენაცვლებოდა ახალი ვენახი. მაგრამ რა იგულისხმება ახლით ჩანაცვლებამ? ვაზის ქართული ჯიშებით, თუ ევროპული ჯიშებით ჩანაცვლებას აპირებენ, ეს ბურუსითაა მოცული. ვენახების აჩეხვის გადანყვეტილების აღსრულება „სამტრესტს“ ჰქონდა დაკისრებული, ჰოდა, აღასრულა კიდეც. მართალია, საზოგადოების აქტიური მოთხოვნით ეს პროცესი შეჩერდა, მაგრამ არავინ უწყის კვლავ როდის განახლდება ეს მზაკვრული ჩანაფიქრი. საქართველოში ევროპული ვაზის ჯიშების გავრცელებას ის შედეგი მოჰყვა, რომ ზოგიერთმა ევროპულმა ჯიშმა (კაბერნე სოვინიონი, პინო, ალიგოტე) ლოკალურად, მხოლოდ მცირე ფართობებზე დაიმკვიდრეს ადგილი, საზოგადოდ, მათ ვერ გაუწიეს კონკურენცია ადგილობრივი ვაზის ჯიშებს. ამდენად, ჩვენი მევენახეობის ევროპიზაციის ეს გზა მცდარია და უკვე აპრობირებულია. ევროპული ჯიშები ადგილობრივ, ენდემურ ჯიშებს ვერ ჯობნის. განა „სამტრესტს“ არ ეხება უშუალოდ ის, რომ ხშირად ბოთლებში ჩამოსხმული ღვინოები არც არომატით, არც გემოთი და ტიპიურო-

ბით არ შეესაბამება ბოთლზე გაკრული ეტიკეტზე აღბეჭდილი დასახელება, მით უფრო, როცა საქმე გვაქვს საქვეყნოდ ცნობილი ღვინოების სახელებთან: „წინანდალი“, „ხვანჭკარა“, „ახაშენი“, „მუკუხანი“, „ქინძმარაული“, „კახური ღვინო“ და ა.შ. განა ყველა ამ ღვინოს გავლილი არა აქვს „სამეტრესტოს“ სადეგუსტაციო კომისია? პირდაპირ უნდა ითქვას: საქმე გვაქვს არაუკონსუტენტურობასა და დაბალ კვალიფიკაციასთან, ჭეშმარიტი ღვინოების არმცნობა და არმცოდნე სპეციალისტებთან.

მეღვინე-სპეციალისტი, ისევე როგორც მისი ზემდგომი და პატრონი უნდა ცდილობდეს ადგილობრივ საფუერის წმინდა კულტურებსა და ტექნოლოგიებზე დააფუძნოს თავიანთი ღვინის წარმოება. ეს ეხება როგორც უცხოელ ისე ქართველ მეწარმეებს. მეღვინე მაშინ იქცევა ჭეშმარიტ ოსტატად, როცა შეძლებს ვაზის ჯიშს შეუქმნას შესაბამისი პირობები პოტენციური შესაძლებლობების მაქსიმალურად გამოვლენისათვის. როცა, მაგალითად, საფერავისაგან ან ალექსანდრეულ-მუჯურეთულის ვაზის ჯიშების ყურძნისაგან დაყენებულ ღვინოებს არა აქვთ არც ჯიშური შეფერვა, არც გემო და არც არომატი, მის დამყენებელს რა კვალიფიკაციას მიანიჭებდით? მოკლედ რომ ვთქვათ, არ ჰქვია ამგვარ ღვინოებს ფალსიფიცირებული, მით უფრო, როცა ამგვარი ღვინოები ცნობილი მარკების სახელებს ატარებენ? ყალბი ღვინო მხოლოდ შაქარ-წყლის, სპირტისა და სხვა ინგრედიენტების გამოყენებით როდი მზადდება? ყალბი, ანუ ფალსიფიცირებულია ყველა ღვინო, რომელიც არ შეესაბამება ეტიკეტზე აღბეჭდილ სახელს. „წინანდალს“ ასხამენ და „წინანდალი“ არ არის, „ხვანჭკარას“ ასხამენ და „ხვანჭკარა“ არ არის, „საფერავს“ ასხამენ და საფერავი არ არის! წმინდა ილია მართლის (ჭავჭავაძე) თქმისა არ იყოს, „ტყუილმა მართლაც სხვაგან ისე არ გაიდგა ფეხი, როგორც ჩვენებური ღვინის კეთების საქმეში. ის, რაც ხდება დღეს ჩვენში, მართლაცდა ღვინის კეთება და არა დაყენება. უცხოელთა ხმას აყოლილი ქართველები, მართლაც „მჩვარში“ გვხვევენ და გვიმტკიცებენ, ეს თანამედროვე ტექნოლოგიით დაყენებული საუკეთესო ქართული ღვინოებია, ქართული მზისა და მიწის ბარაქაო. რა შეიძლება ეწოდოს ამგვარ ქმედებებს? რასაკვირველია „მჩვარში გახვევა“ და თვალეში ნაცრის შეყრა, სხვა არაფერი! სავალალოდ, ჩვენი მეღვინეობის სახე ნახევრადტკბილი ღვინოები – „ხვანჭკარა“ და „ქინძმარაულია“ რაოდენ მაღალხარისხოვანი და სასიამოვნო დასალევი არ უნდა იყოს ეს ღვინოები, ისინი დაუდუღებელი დაუმთავრებელი ღვინოებია და მათი ქართული მეღვინეობის დროშაზე გამოსახვა დეგრადირებული ცნობიერების შედეგია. სხვაგვარად როგორ უნდა გავიგოთ, როცა კახეთში ალექსანდროულსა და მუჯურეთულს აშენებენ ხვანჭკარის დასამზადებლად. ვაზის უნიკალური კახუ-

რი ჯიშები და კახური ტიპის ღვინის დაყენების ტექნოლოგია დაგინგებულა ვერ გაგვირკვევია, რა არის ნამდვილი სახე ჩვენი მეღვინეობისა იმიტომ, რომ „მწვარში გახვეულები“ ვართ და ველარაფერს ვერ ვხედავთ და არცა გვსუსს, დავინახოთ. მეღვინეობაში ახალი დროის შემქმნელთ წარმოადგენს კი არა აქვთ ისეთ უნიკალურ ღვინოებზე, როგორცაა ტიბათის, წარაფის, რქანითელის კახური ტიპის ღვინოები. ქართული მეღვინეობის ევროპიზაციის მესვეურებს ამის შეცნობის სურვილიც კი არ გააჩნიათ.

90-იანი წლების შუახანებში O.I.V.-ს ერთ-ერთმა ფრანგმა ექსპერტმა ორი წელი იმუშავა აკურის ღვინის ქარხანაში, მას უნდა ესწავლებინა ქართველი მეღვინეებისათვის საფერავის ღვინის დაყენება. პარადოქსია, არა? მაგრამ მან ფიასკო განიცადა, ქართველმა სპეციალისტებმა მას პირდაპირ განუცხადეს: ქართველები ასეთ ღვინოს არ დალევენ, ეს არ არის საფერავიო. დღესაც, ქართველი სპეციალისტების უფროსმა თაობამ, რომელმაც კარგად იცის, რა არის ყალბი და რა არის ჭეშმარიტი, ხმა უნდა აღიმადლოს იმ უმსგავსოებების წინააღმდეგ, რაც ქართულ მეღვინეობაში ხდება, ხვალ ამის მთქმელიც აღარ იქნება და გვიანლა იქნება თითზე კბენანი.

ჩვენში მავანნი გვიმტკიცებენ: კახური ტიპის ღვინოს ევროპელები არ მიიღებენ მათთვის ეს მძიმე დასალევი იქნებაო. ეს მორიგი ტყუილია ჩვენს „მწვარში გასახვევად“. მართლაცდა უარყოფითი დამოკიდებულება აქვთ უცხოელებს კახური ტიპის ღვინისადმი? არამც და არამც! მოვიხმოთ ფაქტები: 1972 წელს მიუნხენის სახელმწიფო ქიმიური ინსტიტუტის დოქტორმა ალფონს პაჩკომ გერმანულ ჟურნალში გამოაქვეყნა „წარაფის“ კახური ტიპის ღვინის ქიმიური შემადგენლობის გამოკვლევის შედეგები. იგი წერს, რომ კახური ღვინო თავისი ორგანოლექტიური თვისებებითა და ქიმიური შემადგენლობით მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვა ჩვეულებრივი თეთრი ღვინოებისაგან, მასში დიდი რაოდენობით არის კატეხინები, სორბიტი და პენტოზები, დუღილის მეორადი პროდუქტები – გლიცერინი და ბუთილენგლიკოლი, PP ჯგუფის ვიტამინები, მასში მცირე რაოდენობითაა უმაღლესი სპირტები. გამოირჩევა მაღალი ბიოენერგეტიკული, სამკურნალო და დიეტური თვისებებით.

2007 წელს ალავერდის მონასტრის მარნის ქვევრებში დაყენებული კახური ტიპის ღვინოს უმაღლესი შეფასება მისცა „ბადაგონის“ ფირმის იტალიელმა მესვეურმა, ბატონმა დონატო ლანატომ. მან ქვევრში კახური ტიპის დაყენების ტექნოლოგიას ზენოლოგია უწოდა. ეს ღვინო გატანილ იქნა „ვინ-იტალის“ საერთაშორისო ფესტივალზე, სადაც მან ფურორი მოახდინა. განა სარწმუნო არ არის ეს ორი ფაქტი? რასაკვირველია, სარწმუნოა იმათთვის,

ვისაც სურს ჭეშმარიტების გარკვევა და საკუთარი ფასეულობების დაცვა-შენარჩუნება. მართებულად წერს წმინდა ილია მართალი: „რომელსაც ჩვენებურს ღვინოს წუნად უთვლიან, სწორედ იგი ნაკლი ღირსებაა ჩვენი ღვინისა, და თუ ჩვენი ღვინო ოდესმე გზას გაიხსნის საქვეყნო ბაზრისას, სწორედ ამ ღირსების წყალობით გაიხსნის” და არა ევროპული ღვინის კეთებითა და უცხოეთში გატანით. რატომ არ სურთ კახური ტიპის ღვინის დაყენება და გატანა უცხოეთის ბაზარზე? ქართველთა შეხედულებით, ამას დიდი შრომა და კაპიტალი სჭირდება, საქართველოში მომუშავე უცხოელ სპეციალისტებს კი, ჩვენის აზრით, არ სურთ ძლიერი კონკურენტის გამოჩენა კახური ღვინის სახით საკუთარ ბაზარზე. ამიტომაც „გვხვევენ მჩვარში” უცხოელი თუ შინაური ოსტატები, ეს არის და ეს. თუ ასე არ არის, მაშ რატომ ეტანებიან ჩვენს ქვევრებსა და ჩვენს ტექნოლოგიას იტალიელი და სლოვენელი მწარმოებლები?

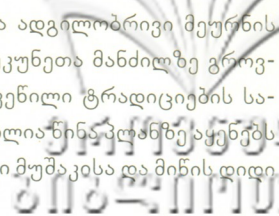
დროა გონს მოვეგოთ, თორემ ჩვენეულ ქვევრსა და ტექნოლოგიას უცხოელები გაითავისებენ და ჩვენ პირში ჩალაგამოვლებულები დავრჩებით. ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის ევროპიზაციას ეროვნული იერსახის საბოლოოდ წაშლისაკენ მივყავართ. მევენახეობა-მეღვინეობის აღდგენა-განვითარების სახელმწიფო პოლოტიკის არარსებობა ხელს უწყობს ამ მნიშვნელოვანი დარგების შემდგომ ნგრევასა და იავარქმნას. წმინდა ილია მართალი კიდევ ერთხელ შეგვახსენებს: „ვაზს ამ ბოლო ხანებში იმდენი სხვა ახალი ჭირი ზედ დაატყდა, რომ კაცს უნებლიეთ ჰგონია, ხომ არ მოვიდა აღსასრულის დღე ვაზისაო წარმოუდგენელია, რამ-სიდიდე უბედურება დაგვატყდებოდა თავს, თუ მართლა ჩვენს ქვეყანაში ამოწყდა ვაზი. მართალია, ჯერ ამაზედ ღვთის მადლით, შორსა ვართ, მაგრამ ჩვენის უთაურობის ამბავი რომ ვიცით, ამ სიშორესაც შევიმოკლებთ, რომ არას დავდევთ და ყველაფერი ღვთის ანაბრობაზედ მიგვიგდია. მაშ, რა კეთილი დაგვეყრება?”

მგვარი მოწოდება მკითხველს, შესაძლოა პრეტენზიულიან გაზვიადებული მოეჩვენოს, მაგრამ ამთავითვე აღვნიშნავ, რომ მევენახეობა-მელვინეობის ქვეყნების მელვინე-სპეციალისტებისა და მეცნიერებისათვის აქსიომატურია ის ქვეშარიტება, რომ ფრანგულ, გერმანულ, იტალიურ, ესპანურ ღვინოებს ფრანგი, გერმანელი, იტალიელი და ესპანელი მელვინეები უნდა აყენებდნენ. იმ ქვეყნებში ამაზე არ დაობენ. ნერილის სათაურიდან და დასაწყისიდან მკითხველი ალბათ მიხვდა, რომ ჩვენი შესაძლოა სხვაგვარად ფიქრობენ და სწორედ ამან გამოიწვია საყოველთაოდ აღიარებული ქვეშარიტების შესხენება. მაღლობა ღმერთს, რომ ჩვენში ჯერ-ჯერობით ყველა ასე არ ფიქრობს, მაგრამ სამწუხაროდ უცხოელთა ხელშემყურეობის ტენდენცია თანდათანობით იკიდებს ფეხს.

დღეს მსოფლიოში მიმდინარე პროცესებმა ქვეყნები და ხალხები მჭიდროდ დააახლოვა ერთმანეთთან და ურთიერთზეგავლენის ალბათობები საგრძნობლად გაიზარდა. ამგვარი ზეგავლენის გაძლიერება პატარა ქვეყნებისთვის განსაკუთრებულად საშიში და საფრთხილოა, განსაკუთრებით კი ისეთი ტრადიციული მევენახეობა-მელვინეობის მქონე ქვეყნისათვის, როგორც საქართველოა, რამეთუ ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობის გავეროპელების რისკი საქართველოსთვის საკმაოდ მაღალია. რა დაცვის მექანიზმები აქვს საქართველოს თანდათანობით რეალიზებადი გავეროპელების საფრთხისაგან? გამოკვეთილი პოზიცია და პოლიტიკა ჩვენში თითქმის არ არსებობს. ვფიქრობთ, ორი რამ უნდა განაპირობებდეს დამცავი სტრუქტურის შემუშავებას – პროფესიონალიზმი და პატრიოტიზმი. მაგრამ ეს ორი უმთავრესი პოსტულატი რამდენად არის განსხეულებული ჩვენს ყოფიერება-ცნობიერებაში? პირდაპირ ვიტყვით, რომ ეს პრობლემა ჯერ კიდევ XIX საუკუნიდან მომდინარე სატიკივარია. ჩვენთვის ეს არახალია, ძველია. წმინდა ილია მართალი არწმუნებდა და არწმუნებს დღესაც ქართველობას: „თითქმის არც ერთი ვენახის პატრონი გლეხი არ არის ჩვენში, რომ ამ საგანზედ ჭკვად მისალები დარიგება და რჩევა არ მოგცეთ. ამ მხრით ჩვენებური გლეხი ევროპიელ მეცნიერსაც კი აჯობებს, იმიტომ, რომ მიწათმოქმედებაში საერთოდ და ვენახობის საქმეში ცალკე გამოცდილება დიდი რამ არის და ჩვენებური გლეხი ევროპიელს მეცნიერზედ გამოცდილებით მეტისმეტად წინ იქნება, იმიტომ, რომ ადგილის კაცია.“

ილია ჭავჭავაძე დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ადგილობრივი მეურნის გამოცდილებასა და პრაქტიკულ ცოდნას, რაც საუკუნეთა მანძილზე გროვდებოდა და თაობიდან თაობას გადაეცემოდა დახვეწილი ტრადიციების სახით. მევენახის საქმიანობას ეხება თუ მეღვინისას, ილია წინაპრების აყენებს ხოლმე „ადგილის კაცის“ – როგორც ფასდაუდებელი მუშაკისა და მიწის დიდი მესაიდუმლის პრიორიტეტს.

ილია ჭავჭავაძე სამეურნეო საქმიანობის წარმატების საწინდრად სწორედ ადგილობრივი გამოცდილების გათვალისწინება და გამოყენება მიაჩნია. ჩვენ ვიცით, რომ მეცხრამეტე საუკუნის საქართველოში მრავალი ევროპელი და რუსი მოხელე აქტიურ სამეურნეო საქმიანობას ეწეოდა, მაგრამ ბევრი მათგანი, რომელიც უგულბებლყოფდა ადგილობრივ გამოცდილებას, წარმატებას ვერ აღწევდა. ამის თაობაზე ილია წერდა: „რომელ ევროპელსაც თავის საქმიანობაში წინ არ წარუძღვარებია ჩვენებური გამოცდილება და თავისი ჭკუით გაუშენებია ვენახი, მალევე ამოვარდნილაო.“ იმის გამო, რომ ჩვენში ზურგი შეაქციეს მაღალპროფესიონალ გამოცდილ კადრებს და მოხდა მათი ჩანაცვლება გამოუცდელი ახალგაზრდებით, რამაც ერთგვარი წყვეტა გამოიწვია თაობათა შორის, გამოცდილ პროფესიონალს არავინ უსმენს და არად დაგიდევნ მის გამოცდილებას. არადა, მევენახეობა-მეღვინეობა თავისი ბუნებით კონსერვატიული დარგებია, სადაც ტრადიციების, გამოცდილებისა და ცოდნის გადაცემას სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვს. ჩვენში ეს არ შედგა. ამიტომ გამოცდილების შევსება ხშირად უცხოელებზე პასუხისმგებლობის დაკისრებით ხდება, არადა უცხოელ სპეციალისტს არასოდეს ექნება სურვილი და ინტერესი ჩასწვდეს ეროვნულ ტრადიციებს და მასზე დააფუძნოს თავისი საქმიანობა. ქართული ღვინო რომ დააყენო, ქართველი უნდა იყო. მკითხველი ნუ გაგვიგებს ისე, თითქოს ჩვენში არ არიან გამოცდილი და დარგის პატრიოტი სპეციალისტები, რომლებიც უფრთხილდებიან ქართული ღვინის ღირსებას, ევროპის ზოგიერთ ქვეყანაში გაიტანეს ქართული ღვინო და საკმაოდ წარმატებითაც, მათ დასახელებას მათივე ინტერესებიდან გამომდინარე აქ არ შეეცდებით, მაგრამ სამწუხაროდ მათი რიცხვი მცირეა. საერთო სურათის მიხედვით კი ქართული მევენახეობა-მეღვინეობა ასცდა განვითარების ტრადიციულ გზას და ადვილად ხდება მოძალებული უცხოური გავლენის მსხვერპლი.

ჩვენ, ქართველებს მადლობის მეტი რა გვეთქმის ევროპელი და ამერიკელი სპეციალისტების, ორგანიზაციების მიმართ, რომლებიც გვინვდიან დახმარების ხელს. დიდა მათი დაინტერესება ქართული ვაზის ჯიშებით და ღვინით, ვინაიდან საქართველო მიჩნეულია კულტურული მევენახეობისა და

მელვინეობის აკვნად. მაგრამ ჩვენ თავად რას ვაკეთებთ საიმისოდ, რომ ჩვენი ქმედება ადექვატური იყოს ამ დიდი ყურადღებისა? მსოფლიო ბანკის მიერ წამოწყებული ინსტიტუციური რეფორმა წლების მანძილზე წარმატებით ხორციელდებოდა მეზალეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტში დღეს კი ამერიკელების მიერ შედგენილია ქართული მევენახეობა-მელვინეობის სტრატეგიული განვითარების გეგმა, რომელიც ქართველმა სპეციალისტებმა ძირითადად უარყოფითად შეაფასეს. ხოლო სამინისტროს ხელმძღვანელობამ ეს გეგმა თაროზე შემოსადებად გასწორა. მართალია ეს გეგმა არ იყო სრულყოფილი, არ ჩანდა მასში სტრატეგიული განვითარების ასპექტები, მაგრამ მართებულად იყო შეფასებული სამეცნიერო-სასწავლო სფეროების არსებული მდგომარეობა და ინსტიტუციური რეფორმების საჭიროება, განსაკუთრებით საქართველოს მეზალეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტის როლი და მნიშვნელობა ამ საქმეში. სამწუხაროდ, „გეგმის“ დადებითი მხარეებიც თაროზე იქნა შემოდებული. ამ დაწუნებული პროექტის შედგენაში რომ სოლიდურ თანხას გადაუხდიდა უცხოელებს საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, ეჭვგარეშეა. საინტერესოა, რას ემყარება არჩევანი იმ ადამიანებისა, რომლებსაც ესოდენ სერიოზული პროექტის შედგენას ვანდობთ? უნებლიეთ გვახსენდება, თუ რა ბედი ეწია „Tasis“-ის მიერ 1993-94 წლებში შედგენილ საქართველოს სოფლის მეურნეობის აღორძინების პროგრამას. ეს პროექტი საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრომ სერიოზული განხილვის გარეშე ასევე დაიწუნა. სოლიდური თანხა მაშინაც უშედეგოდ დაიხარჯა. მევენახეობა სოფლის მეურნეობის განუყოფელი და ორგანული ნაწილია, მთლიანი ორგანიზმის ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილი. მაშინ, როცა სოფლის მეურნეობა დაძაბუნებულია და ფეხზე ვერ დგება, როგორ უნდა წარმოვიდგინოთ მისი ერთი ნაწილის გამოცოცხლება და გაჯანსაღება? ჯერ სოფლის მეურნეობა უნდა გახდეს სახელმწიფო პოლიტიკის ობიექტი, მხოლოდ ამ შემთხვევაში იქნება შესაძლებელი სოფლის მეურნეობისა და კერძოდ, მევენახეობა-მელვინეობის აღორძინებისათვის რეალური გზების გამოძებნა. მაგრამ ჩვენი გულისტკივილი იმაშია, რომ ამ მნიშვნელოვან საქმეს ქართველები არ თავობენ. ჩვენი პრობლემები, ჩვენი სატკივარი, ჩვენი ტრადიციები განა ჩვენზე მეტად ამერიკელმა იცის? ვერც ერთ უცხოელს ვერ ექნება მევენახის ის გენეტიკური კოდი, რომელიც ქართველ მევენახე-მელვინეს აქვს. ეს ყველაფერი რომ გაგაჩნდეს, ქართველად უნდა დაიბადო, ქართულ წიაღში აღმოცენდე და შენი, ათასწლეულებში ჩამოყალიბებული ვაზი შვილივით უნდა გიყვარდეს. ჩვენ, სამწუხაროდ, დავკარგეთ ინიციატივა, „ადგილის კაცის“ ფუნქცია და სხვადასხვა ინტერესებით მოსული უცხოელი

საითკენაც სურს, იქითკენ მიგატრიალ-მოგატრიალებს. ჩვენ კი მცონარობის განცხრომაში ვიმყოფებით.

ჩვენი მევენახეობა-მელვინეობის მტკივნეული თემაა „კანონი ვაზისა და ღვინის შესახებ“, რომელიც 1998 წელს დაამტკიცა საქართველოს პარლამენტმა. მას შემდეგ ათ წელზე მეტმა განვლო, მაგრამ ბოთქოსდა ძალაში შესული კანონი უილაჯო გამოდგა, კანონის მოთხოვნები არსრულდება, გარდა ამისა, ამ ათი წლის განმავლობაში ვისაც როგორ მოესურვა, ისე შეცვალა, გადააკეთ-გადმოაკეთა კანონის მუხლები. საბოლოოდ მივიღეთ ის რომ, კანონში დაფიქსირდა ერთმანეთის გამომრიცხავი პოზიციები და მოთხოვნები, რაზედაც სხვათა შორის, სამართლიანად მიუთითებენ „სტრატეგიული განვითარების გეგმის“ შემქმნელი ამერიკელი სპეციალისტები. ამავე დროს კანონში დაშვებულია ჩვენი მელვინეობისათვის მიუღებელი, ყოვლად გაუმართლებელი მოთხოვნები და პარამეტრები. ასე, მაგალითად, კანონში თავდაპირველადვე იქნა დაშვებული სუფრის ღვინისათვის მოცულობითი სპირტშემცველობის ქვედა ზღვარი – 9 მოც. % – ოდენობით. ამ სპირტშემცველობის ღვინის მისაღებად ყურძნის შაქრიანობა უნდა იყოს 15.0-15.5 %, რაც ხარისხოვანი ღვინოების მქონე ქართული მელვინეობისათვის ნონსენსია. სად იკრიფება საქართველოში 15 %-იანი შაქრიანობის დროს ყურძენი, თუკი დაიკრიფა კიდეც, ყურძენი არაკონდიციური იქნება და მისი გადამუშავებით მიღებული ღვინო კი ასევე არაკონდიციური და უხარისხო დადგება.

წყნარი ღვინოებისათვის დასაშვები საქაროზის რაოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს, ახალი ნორმით, 6 გ/ლ-ს. რჩება შთაბეჭდილება, რომ საქაროზის ზღვრული შემცველობის დამდგენი და დამამტკიცებელი ნაკლებად ერკვევა ან სავსებით არ იცნობს ღვინის ქიმიურ შემადგენლობას. საქაროზის ამ ნორმის დადგენა მოასწავებს საქაროზის გამოყენების ალბათობის ზრდას ფალსიფიცირებული ღვინოების დასამზადებლად.

დაყვანილი (უშაქრო) ექსტრაქტის შემცველობის მინიმალურ ზღვრად დადგენილია 15 გ/ლ. გაუგებარია ექსტრაქტის შემცველობის ზღვრული მაჩვენებლის ესოდენ შემცირება. ქართული მელვინეობისათვის ეს ნორმა ძლიერ დაბალია და შესაძლოა ფალსიფიკაციის ხელშემწყობ ფაქტორად იქცეს. გარკვეულ ეჭვს იწვევს აგრეთვე აქროლადი მუავიანობის შემცველობის მეტად დაბალი მინიმალური რაოდენობა – 0.12 გ/ლ.

47 წლის წინ საქართველომ უმასპინძლა მევენახეობისა და მელვინეობის X მსოფლიო კონგრესს, იმხანად ბევრი ჰქონდა საჩვენებელი საქართველოს და ღვინო ღვინობდა კიდეც, 2010 წელს საქართველოში ტარდება მევენახეობა-მელვინეობის მსოფლიო კონგრესი. ამ ხნის მანძილზე ქართულმა

მევენახეობა-მელვინეობამ კატასტროფა განიცადა. რა უნდა ვაჩვენოთ დღეს მალალი რანგის უცხოელ სპეციალისტებს, გაპარტახებული და შოკში მყოფი მევენახეობა-მელვინეობა, უილაჯო მევენახე გლენობა, უმოძრაო ღვინით საესე სანარმოები თუ ფრთებშეკვეცილი, ქონებანართმეული და დამცრობილი ეროვნული სამეცნიერო ცენტრი – მებაღეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტი, გაუქმებული ვაზისა და ღვინის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი თუ გაყიდული მევენახეობა-მელვინეობის თელავის საცდელი სადგური? გავერანებული, აჩეხილი ხეხილისა და ვაზის ვაშლაჯვრის ექსპერიმენტული ბაზა, სადაც გენოფონდის საერთაშორისო ორგანიზაციის დახმარებით გაშენებული იყო ქართული ვაზის გენოფონდი – 400-მდე აბორიგენული ვაზის ჯიშით, დღეს აღარ არსებობს არც ბაზა და არც ვაზის კოლექცია. არის კი მზაობა იმისა, რომ მებაღეობის, მევენახეობისა და მელვინეობის ინსტიტუტის მეცნიერული პოტენციალი ღირსეულად იქნას წარმოდგენილი ვაზისა და ღვინის საერთაშორისო კონგრესზე?

ქართული მელვინეობის უმტკივნეულები საკითხია სიახლეთა უკონტროლო შემოტანა და ხმარება ღვინის წარმოებაში, მათ შორის ხაზგასასმელია საფუერის წმინდა კულტურები, ენზიმური პრეპარატები, დამწმენდი საშუალებები, ექსტრაქტები და სხვა მასალები. ჩვენში ბევრს ჰგონია, რომ რადგან პრეპარატი უცხოურია, ის აუცილებლად კარგი იქნება და იყენებენ მასობრივად ყოველგვარი შეფასებისა და შემოწმების გარეშე. უცხოურმა (ფრანგულმა, გერმანულმა, იტალიურმა) საფუერის წმინდა კულტურებმა დაუკარგა ჩვენს ღვინოებს ჩვეული, ორიგინალური არომატი და გემო, რამაც ჩვენს მომხმარებელს დაუქვეითა ჭეშმარიტი ღვინის შეცნობისა და შეფასების უნარი. დღეს ერთგვარ მოდად იქცა ღვინის დაყენების ევროპული წესების შემოტანა და დანერგვა. ასე გასინჯეთ, აკაციის კასრებშიც კი ავარგებენ ქართული ვაზის ჯიშების ყურძნისაგან მიღებულ ღვინოებს, ვითომდა მათი გაკეთილშობილების მიზნით. ამგვარი მცდარი გზა ჩვენში უკვე გამოვლილია. გ. ი. ლენცი 1836-1846 წლებში ასევე ცდილობდა გაეკეთილშობინებინა რქანითლის, კახური მწვანის, მცვივანის ღვინოები და მათში ურევდა ევროპული მუსკატური ჯიშების ყურძენს, მაგრამ ის რუსი მოხელე იყო და როგორც ჩანს, ბოლომდე ვერ ჩასწვდა ქართულ სინამდვილეს და ვერ გაერკვა ამგვარი ქმედების უაზრობაში. მაგრამ ქართველებს რა გვემართება? წნორედ ამაზე ნათქვამი: „თურაშაულის პატრონი ტყეში ეძებდა მაყალოსო“.

როცა წმინდა ილია მართალი ქართულ სინამდვილეში ევროპულ სიახლეთა გადმოტანის საჭიროებაზე ლაპარაკობდა, იგი ორ ასპექტში განიხილავდა ევროპელ მეცნიერთა საქმიანობას: 1. გადაჭრით უარყოფდა მათს ცდებს

ყურძნის ღვინოში გარეშე ნივთიერებების შეტანის თვალსაზრისით, რასაც გაყალბებად, ფალსიფიკაციად თვლიდა. ამდენად ეს მხარე ევროპულ მეცნიერთა მოღვაწეობისა ქართული სინამდვილისათვის მიუღებლად მიაჩნდა.

2. დადებითად აფასებდა ევროპულ მეცნიერთა იმ მიღწევებს, რომელთა დაწერგვა ჩვენში გაამარტივებდა და გააიოლებდა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების წარმოების ტექნოლოგიურ პროცესებს, შეემატებოდა უმუშაო მწარმოებლის, მინათმოქმედის შრომას და ეფექტიანს გახდიდა სასოფლო-სამეურნეო წარმოებას. სწორედ ამ თვალთახედვით აკრიტიკებდა წმინდა ილია მართალი უცხოთა ბრმად მიბაძვის ტენდენციას აყოლილ ჩვენებურ მეცნიერებს. როგორც წმინდა ილია მართლის დარიგებებიდან ვგებულობთ, წარმატებული სამეურნეო საქმიანობისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონია მცოდნე და გამოცდილ ადამიანებს, „ადგილის კაცებს“, უცხოურ სიახლეთა გონივრულ გამოყენებას.

ქართულ მინათმოქმედებაში სიახლეთა შემოტანის მსურველთ ილია აფრთხილებდა, რომ ზედმინევენით შეესწავლათ და გაეთვალისწინებინათ ადგილობრივი მინათმოქმედების გამოცდილება, დაკვირვებოდნენ, როგორ ბუნებასა და ხალხთან ჰქონდათ საქმე და ამის შემდეგ აეწონ-დაეწონათ თავიანთი განზრახვისა და სურვილის განხორციელების მიზანშეწონილობა. წინააღმდეგ შემთხვევაში „ერთ ნაბიჯსაც უმარცხოვ ვერ გადასდგამენ“.

სამწუხაროდ, წმინდა ილია მართლის დარიგებები დარჩა „ხმად მლალადებისა უდაბნოსა შინა.“

*გამოქვეყნებულია გაზეთ „ბანკები და ფინანსებში“
2009 წლის 24-30 მარტი, №10 (186)*

ქვევრი ამჟორა არ არის!

დაპიცვათ ჩვენი ეროვნული საგანძური

მიუხედავად იმისა, რომ ქვევრი კავკასიის რეგიონში ოდითგანვე გავრცელებული იყო როგორც ღვინის დასადუღებელი და შესანახი ჭურჭელი, ის მეზობელ ხალხთა ენაში ქართულიდანაა შესული. ეს მეტყველებს იმაზე, რომ ქვევრი საკუთრივ ქართული მოვლენაა. ქვევრის არქაულობას საქართველოში ადასტურებს შულავერის არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებული ყურძნის მტევნების სტილიზებული გამოსახულებით შემკული თიხის დერგი (VI-V ათასწლეული ძვ. წ.). ყურძნის მტევნებით შემკული თიხის დერგისა და თიხის ჭურჭლის ნატეხზე აღმოჩენილი ნითელი ღვინის ნაშთი მეტყველებს იმაზე, რომ VI-V ათასწლეულებში (ძვ.წ.) დერგი საღვინე ჭურჭელი იყო. ეს დერგი უნდა იყოს პირველსახე ქვევრისა და ამჟორისა. დერგისა და ნითელი ღვინის ნაშთები ნეოლითური, წარღვნამდელი პერიოდისაა, იგი პროტოიბერიული, ანუ მედიტერანული კულტურის ნაშთია, ხოლო ამჟორა წარღვნისშემდგომ პერიოდში უნდა იყოს შექმნილი. და ის კლასიკურ, ანტიკურ ჭურჭლად არის ჩამოყალიბებული.

ბრტყელძირიან ამჟორასთან ერთად ევროპის ტერიტორიაზე (საბერძნეთი, იტალია, ესპანეთი) გავრცელებული იყო უყურო, წანვეტებულძირიანი ამ-

ფორებიც. და ზოგიერთ ადგილას ამგვარი ამფორები დღესაცაა შემონახული, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი ამფორები ზეთის სახდელ წარმოებაში მოიხმარებოდა, მასში ზეთს ასხამდნენ. ამფორები მოიხმარებოდა, აგრეთვე, როგორც ღვინის შესანახი და გადასატანი საშუალება. ხოლო ქვევრს, როგორც ყურძნის დურდოს დასაფლავებელ და დასავარგებელ ქურჭელს საერთოვლოში უძველესი დროიდანვე მოიხმარდნენ. ქვევრი ამფორისაგან იძითაც განსხვავდება, რომ მას ყელის გარშემოწერილობა უფრო ფართო აქვს, რაც თავსახურის მჭიდროდ დაფარებასა და ღვინის დავარგების პროცესში ქვევრის ჰერმეტიკობის შექმნას განაპირობებს. სიტყვა — „ქვევრი“ თავად ქართულ სამყაროში წარმოქმნილი ტერმინია. თვით სახელი მიგვანიშნებს იმას, რომ ის განკუთვნილი იყო მიწაში დასაფლავად, რაზედაც მეტყველებს სიტყვა „ქვევრი“-ს პირველი სამი ასო — ნიშანი: „ქვე“. ის მიანიშნებს მოქმედების შედეგს, ანუ ქვევრის მიწაში დაფლვას. ა. ცინცაძის მოსაზრებით შემდეგი ორი ასო — ნიშანი მთავარია. „ვ“ ასომთავრულის მეექვსე ასო — ნიშანი „ვინ“-ი ადამიანის აღმნიშვნელია (ამიტომაც ადამიანზე ისმის კითხვა: ვინ?), ხოლო „რ“ — მზის ღმერთის — „რაე“-ს აპოკრიფია. სიტყვაში მოცემული მზის, ღმერთისა და ადამიანის ერთობა სემანტიკურადაც იმდროინდელი იბერიელისთვის ქვევრის სარიტუალო სიმრავლეში უნდა მოვიაზროთ.

რაც შეეხება სიტყვას — „ქვევრი“, იგი მისი საყოფაცხოვრებო რიტუალური დანიშნულებიდან მომდინარე, იბერიული მისტერიული სამყაროს ერთ-ერთი უმთავრესი არსის მატარებელი სიტყვა უნდა ყოფილიყო. ამიტომაც სავარაუდოდ ეს სიტყვა ათეულამდე დამრგვალებულ რიცხვულ არსს უნდა იძლეოდეს. სიტყვის მთლიანი რიგითი ჯამია — 60. იგი მართლაც 10 ჯერადი რიცხვია. „6“ ადამიანის რიცხვია, ხოლო „0“ ბოლოში ღვთიურ თვისებრივ ცვლილებას გვაჩვენებს. ქვევრი მიგვითითებს ობიექტზე, რომელიც ადამიანური წარმოშობისაა და ღვთიური თვისებრივი ცვლილებების შემძლეა. ამგვარად, ქვევრის მთელი ტექნოლოგიური შესაძლებლობები სიტყვის სემანტიკურ არსშია ჩადებული. ჩვენი მოსაზრებით, ქვევრში კახური ტიპის ღვინის დაყენების ტექნოლოგიაში განსრულდება მსოფლიო კანონზომიერული მოვლენა: ქაოსისაგან წარმოიშობა წესრიგი. ქვევრში ყურძნის ჩაწყვეტვა და ალკოჰოლური დუღილი ქაოსია, რომელშიც ადამიანი აქტიურად მონაწილეობს, ხოლო შემდგომად მყარდება აბსოლუტური წესრიგი — ახლადწარმოქმნილი ღვინის დამენდისა და დავარგება-სრულყოფის პროცესი, რომელიც ადამიანის ხელისა და თვალისაგან დაფარულად, ღმერთის ნებით ხორციელდება. სიტყვა „ქვე-ვრი“-ს ორი ასონიშანი — „ვრ“ სწორედ ამ ორი მოვლენის მთლიანობის, ერთობის დაქარაგმებული, გასიმბოლოებული გამოხატულებაა. ქვევრი (ჭური) დღესაც

მოქმედი საღვინე ჭურჭელია, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოში. ქვევრის განსაკუთრებული მნიშვნელობა წარმოიქმნილია კახური ტიპის ღვინის დაყენების ტრადიციულ ტექნოლოგიაში, სწორედ ამ ფაქტორმა განაპირობა ტერმინ - „ქვევრის“ დამკვიდრება სხვა ენებში, განსაკუთრებით კი ყოფილი საბჭოთა კავშირის ხალხთა ენებში.

სამწუხაროდ, უკანასკნელ 10 წლებში საქართველოში საგრძნობი ერთგვარი ნიჰილიზმი და უარყოფითი დამოკიდებულება ქვევრისადმი, თუმცა ამგვარი პოზიცია ქვევრის მიმართ არახალია, ძველია. ჯერ კიდევ XIX საუკუნის 20 წლებიდან იღებს სათავეს ქვევრის იგნორირების ტენდენცია. 1828 წელს შ. გამბა ახმინებდა რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის მიზანდასახულებას — შეეცვალა მევენახეობა-მეღვინეობის (და არა მხოლოდ ამის!) ადგილობრივი, ტრადიციული წეს-ჩვეულებები და მიუხედავად იმისა რომ აღიარებდა კახური ღვინეობის მაღალ ხარისხს, აღნიშნავდა, რომ ქვევრები სამომავლოდ უნდა შეცვლილიყო კასრებით და საზოგადოდ, ადგილობრივის სანაცვლოდ უნდა დამკვიდრებულიყო ევროპული ტექნოლოგიები. ამგვარი პოლიტიკა ქვევრის მიმართ არც XX საუკუნეში არ შეცვლილა, განსაკუთრებით გაძლიერდა ჩვენში ეს პროცესი 60 წლებიდან, 80 წლებში კი კულმინაციას მიაღწია. ქვევრები მიწით ამოავსეს მეღვინეობის საწარმოთა მარნებში. ცდილობდნენ, დაენერგად მოსაზრება, რომ ქვევრი თურმე ანტისანიტარიისა და სიბინძურის წყარო იყო. მაგრამ მოხდა ყოვლად მოულოდნელი რამ, საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის აღდგენის დღიდან ევროპელი მენარმეები ძლიერ დაინტერესდნენ ქვევრით, ზოგიერთმა მათგანმა ათეულობით შეიძინა კახური და იმერული ქვევრები და საკუთარ ქვეყნებში დაიწყეს საქვევრე მარნების მოწყობა და ქვევრში ღვინის წარმოებას ჩაუყარეს საფუძველი.

ჩვენში ქვევრის იგნორირების მედაფენი ცდილობენ თავიანთი პოზიციის დასაბუთებას იმით, რომ ქვევრი მეტად შრომატევადი და ამდენად ნაკლებად ეკონომიურია. ბუნებრივად იბადება კითხვა: თუ კი ქვევრი ქართველი მენარმისათვის მიუღებელია მისი ე.წ. უარყოფითი მხარეების გამო, როგორ გახდა ქვევრი უცხოელი მენარმეებისათვის, როგორც ერთობ პრაგმატული მეურნისათვის, მომგებიანი და რენტაბელური?

სწორედ ერთ-ერთი ევროპელ მეურნეთაგანია ბატონი იოშკო გრავნერი — იტალიური ღვინის ბრენდის — „გრავნერის“ მფლობელი, რომელმაც რამდენიმე წლის წინ საქართველოში, შეიძინა ქვევრები და იტალიაში მოაწყო საქვევრე მარანი, რის შესახებაც მკითხველს აუნყა გაზეთმა — „ქვევრმა“ 2009 წლის იანვრის ნომერში. ქვევრის ევროპაში გატანის ფაქტი ჩვენთვის სასიამოვნო და საამაყოც უნდა იყოს, რამე თუ ეს მოვლენა ქართული ქვევრის

უნიკალურობასა და უნივერსალურობის დამადასტურებელია, მაგრამ ამ პუბლიკაციაში რომლითაც ბატონ — გოგა დაქიშვილის მიერ მოწოდებული მასალების საფუძველზე მოამზადა ჟურნალისტმა მაიკო კაციტაძე ცოტა შეგვაფიქრინა, არასასიამოვნო ფიქრები წარმოგვიჩინა. ჩვენი შემფთხების უმთავრესი მიზეზი ის გახლავთ, რომ ევროპაში გატანილი ქვეყრის სახელი პირველივე შემთხვევისთანავე დაიკარგა და იტალიაში ამფორად იქნა წოდებული. უფრო მეტად სამწუხაროა ის, რომ გაზეთი “ქვეერი” ქვეერს ამფორად მოიხსენიებს. ქვეერი ამფორა არ არის. აკაკი გელოვანის მიერ გამოცემულ “მითოლოგიურ ლექსიკონში”, რუსულ ენაზე გამოცემულ “მევენახეობის ენციკლოპედიაში” (ტ. 2) და იტალიურ ენაზე გამოცემული „ვაზისა და ღვინის ენციკლოპედიაში” ამფორა განმარტებულია, როგორც (ორმაგსაზიდი, ორყურა), ორსახელურიანი მსხვილი ჭურჭელი ვაზების ტიპისა, თიხის ძვირფასი ნაწარმი, მოხატული ან უსურათო, ხშირად ორნამენტური თიხის, ხის ან ლითონისა . . . ზეთის, ღვინის ან თხიერის სათავსო (საწყაოცაა 40 ლიტრამდე). ამასთანავე, ამფორა ზოგიერთ შემთხვევაში ბრტყელძირიანი, ქვეერი კი წანვეტიბულბოლოიანია. როგორც ვხედავთ, ამფორა თავისი აგებულებითა და დანიშნულებით მკვეთრად განსხვავდება ქვეერისაგან. მაშ, რატომ უწოდებს პუბლიკაციის ავტორი საქართველოში დამზადებულ ქვეერებს ამფორებს? ქვეერი ქართული სიტყვაა და ის ასევე მოიხსენიება სპეციალურ ლიტერატურაში. შემდეგ ავტორი გვამცნობს, რომ თურმე ბატონ გრამერის საქმიანობა ქვეერებთან დაკავშირებით „მივიწყებული ტრადიციების კვლავ მიგნებას ჰგავდა.” გაუგებარია რომელი მივიწყებულ ტრადიციების კვლავ მიგნებაზეა ლაპარაკი, მაშინ, როცა იტალიელმა რამდენიმე წლის წინ შეიძინა ქართული ქვეერები და ხელი მიჰყო ქვეერში ღვინის დაყენებას?

პუბლიკაციის ავტორს რატომღაც მიაჩნია, რომ ქვეერი და თიხა რომლისგანაც დამზადებულია ეს ჭურჭელი, კავკასიურია, ხოლო ეს კავკასიური თიხა თურმე „კეთილშობილი თიხა ყოფილა”, არსებობს კი „თიხა კეთილშობილი?” ყოველივე ეს იმ შემთხვევას გვაგონებს, როცა ქართული ნაგაზი ჯერ კავკასიურ ნაგაზად, შემდეგ კი მოსკოვურ ნაგაზად მონათლეს. რას მოასწავებს „ქართულის” „კავკასიურით” შეცვლა? ყველაფერს კონკრეტული ადგილის სახელი უნდა ეწოდოს. როგორ უნდა მივიჩნიოთ ქვეერი ზოგადკავკასიურ სახელად, მაშინ როცა ქვეერში დაყენებული კახური ტიპის ღვინის ბადალს საქართველოს გარდა ვერსად ნახავთ.

ის ფაქტი, რომ კახეთი და იმერეთი კავკასიაში მდებარეობს, ხომ არ მოასწავებს იმას, რომ აქ მოპოვებული თიხა და მისგან დამზადებული ქვეერი კავკასიურად მოვნათლოდ? გაუგებარია, რა მიზანი ამოდრავებს გაზეთ

„ქვევრს“, მაშინ როცა ეს გაზეთი პირველი დამცველი უნდა იყოს ჩვენი საგანძურის — ქვევრის სახელისა. მკითხველისთვის, ალბათ, საინტერესო იქნებოდა იმის განმარტება, თუ როგორი ტექნოლოგიით მიმდინარეობს იტალიაში დუღილი ქვევრში, სრულ თუ ნაწილობრივ ჭაჭაზე, კონტინით თუ უკონტინოდ.

შესაძლოა, ყურადღება არც კი მიგვექცია გაზეთ „ქვევრის“ კუბლიკაციისათვის რომ არა ერთი მეტად მნიშვნელოვანი გარემოება. საკითხი ეხება ქვევრის როგორც იშვიათი და სრულყოფილი ტექნოლოგიური ჭურჭლის სახელწოდების შენარჩუნება-დაცვას ქვეყნის შიგნით და განსაკუთრებით, ქვეყნის გარეთ.

ქვევრის უცხოეთში გატანის პირველივე შემთხვევაში მას უნდა გაჰყვეს თავისი საკუთარი სახელი, თუ კი რუსულმა ენამ შეითავსა და ქართული ტრანსკრიფციით დაამკვიდრა რუსულ ენაში ეს სიტყვა, ქვევრის სახელის გაშინაურება არც ევროპულ ენებს არ გაუჭირდებათ. ამგვარი პრიორიტეტულობისა და პრესტიჟულობის დამცველი უპირველესად უნდა ვიყოთ ჩვენ, ქართველები. ქვევრი ჩვენი მატერიალური კულტურის დიდი საგანძურია და მისი სახელის ევროპული სახელით შეცვლა ყოვლად შეუწყნარებელია, ქვევრის სახელი ისევე უნდა დამკვიდრდეს ევროპულ და სხვა კონტინენტის ენებში როგორც ეს მოხდა რუსულ ენაში.

თუკი ფხიზლად არ ვიქნებით, დავკარგავთ არა მარტო ქვევრს არამედ ქართულ ტექნოლოგიებსაც და აღარაფერი შეგვრჩება ხელში. ხომ გაგიგონიათ: „უპატრონო საყდარს ეშმაკები დაეპატრონენ“. ყურები გამოვბერტყოთ, სანამ ჯერ კიდევ გვიანი არ არის!

და ბოლოს იმასაც აღვნიშნავთ, რომ მეღვინეობის საკითხებზე წერა არ არის აგრე მარტივი და სალალბო საქმიანობა, რამეთუ ამ საქმეს მაღალი პროფესიონალიზმი, დახვეწილი წერის კულტურა იმის ცოდნა სჭირდება, რომ მევენახეობა-მეღვინეობის ინტერესების დაცვა ჩვენი ქვეყნის სახელისა და პრესტიჟულობის დაცვაა!

*გამოქვეყნებულია გაზეთ „ბანკები და ფინანსებში“
2009 წლის 27 მაისი, №17 (193)*

კიდევ ერთხელ ქართული სუფრის და სადღეგრძელოს შესახებ

ქართული
სადღეგრძელო

ოცა ქართული სუფრის ფენომენზე ვსაუბრობთ, ერთმანეთისგან უნდა გავმიჯნოთ ტრადიციული და დღევანდელი სუფრა იმდენად რამდენადაც ეს უკანასკნელი დეგრადირებული ფორმით და შინაარსით კარდინალურად განსხვავდება ტრადიციული ქართული სუფრის რიტუალისაგან. თუმცა აქვე აღვნიშნავთ, რომ ამგვარი გადახრები ტრადიციულისაგან, ყოველთვის როდი გვხვდება ჩვენს ყოფიერებაში. ამგვარმა მდგომარეობამ ზოგიერთ ჩვენს თანამემამულეს მისცა საბაზი ქართული ტრადიციული სუფრის წესების განქიქებისა და დაკნინებისა. ამგვარი ნიჰილისტური მიდგომა გამომჟღავნდა ჯერ კიდევ 2000 წლის 8 აგვისტოს ჩატარებული დისკუსიის დროს. რასაც წინ უძღოდა 90-იანი წლების მიწურულს გაზეთ „არილში“ ბატონ ლ. ბრეგაძის მიერ გამოქვეყნებული წერილები. შემდგომში დისკუსიის მასალები დაიბეჭდა ნიგნ-ბროშურაში: „ქართული სუფრა და სამოქალაქო საზოგადოება“, რომელიც გამოსცა მშვიდობის, დემოკრატიისა და განვითარების ინსტიტუტმა“, ამ ღონისძიებების ინიციატორი ბატონი გია ნოდია იყო.

ამ გამოცემის ძირითადი მიზანდასახულობა ის გახლდათ, რომ დაერწმუნებინა მკითხველი: ქართული სუფრა არ არის უძველესი ტრადიციული ფენომენი და სადღეგრძელო ქართულ სუფრაზე საქართველოში რუსების დამკვიდრების შემდეგ გაჩნდა, ანუ ქართველებმა სადღეგრძელო XIX საუკუნემდე არ ვიცოდით. ამგვარი მიდგომა, ბუნებრივია, ეჭვქვეშ აყენებს თამაღის ფუნქცია-მოვალეობებსა და როლს ქართულ სუფრაზე.

ყოველივე ზემოაღნიშნულს ჩვენ გამოვეხმაურეთ გაზეთ „ახალ ერაში“ (2001 წ., 13-16 თებერვალი) გამოქვეყნებული წერილით: „როცა ეროვნულ ტრადიციებს ნიჰილიზმის თვალით ვუშხერთ“, რომელიც შემდგომ შევიდა 2002 წელს გამოცემულ წიგნში: „ხმა მღალადებლისა“.

ლიტერატურული და ბიბლიური წყაროების მოშველიებით, ვფიქრობთ, შეძლებისდაგვარად ამომწურავი პასუხი გავეცით ქართული სუფრის ტრადიციების განმაქიქებლებს, ამდენად აღარ მიგვაჩნდა საჭიროდ, კვლავ მივბრუნებოდით ამ თემას, რომ არა სულ ახლახანს ტელეკომპანია – „რუსთავი-2“-ის ეთერით გაჟღერებული კიდევ ერთი მცდელობა კვლავ დაეკნინებინათ ქართული სუფრის ტრადიციები. ძირითადი აქცენტი ამ შემთხვევაშიც ქართულ სადღეგრძელოზე გაკეთდა. ალბათ, ამჯერად, თავს შევიკავებდით გამოხმაურებისაგან, რომ არა ერთი მნიშვნელოვანი გარემოება. უკანასკნელი თერთ-

მეტი წლის განმავლობაში ცხოვრების ასპარეზზე არაერთი თაობა გამოვიდა. მათი ძირითადი თუ არა, რალაც ნაწილი ხომ უყურებს და უსმენს ტელეკომპანია – „რუსთავი-2“-ის გადაცემებს, ჰოდა, ეს ეთერი გახლავთ სწორედ ეროვნული ტრადიციებისადმი ნიჭილისტური დამოკიდებულების ჩამოყალიბების საუკეთესო საშუალება, მით უფრო, თუ ამას საზოგადოების „ავტორიტეტული“ წარმომადგენლები ქადაგებენ.

საიდან გაიგებს ცხოვრების ასპარეზზე ახალფეხშემოდგმული ახალგაზრდა კაცი ჭეშმარიტი ტრადიციების შესახებ, როცა დღევანდელი სუფრის რიტუალი, (ჭირისა და ლხინის დეგრადირებულია, თალხი თუ სალხინო სუფრა დღეს თითქმის აღარ განსხვავდება ერთმანეთისაგან. დაკნინდა სუფრის ზნეობრივ-ეთიკური მხარე და ადგილი კუჭის ფსიქოლოგიამ, გართობისა და უგვანო ჭამა-სმის ასპარეზად გადაიქცა. და აი, სწორედ აქ არის საჭირო შეცხილი. ქართული სუფრის ტრადიცია სიცრუეა, მოგონილია და სადღეგრძელოც კი არ ვიცოდითო ქართველებმა.

ჩვენ ბოდიშს ვუზღვით მკითხველს იმისათვის, რომ დაგვჭირდა ზოგიერთი ლიტერატურული წყაროს მითითება და ერთგვარად გამეორება ერთხელ უკვე ნათქვამისა.

მაშ, ასე, იცოდნენ თუ არა საქართველოში სადღეგრძელო?

იმის დასასაბუთებლად, რომ სადღეგრძელო არ არის ქართული სუფრების უძველესი ტრადიცია და ის სულ რალაც ორ საუკუნეს თუ ითვლის, „რუსთავი-2“-მა მოაწყო გადაცემა, რომლის წამყვან-ჟურნალისტს კვესელაძეს რესპონდენტები სამ კატეგორიად ჰყავს წარმოდგენილი: მეცნიერები, სუფრის ექსპერტები და სუფრის ნევრები. ალბათ სუფრის მთავარი ექსპერტის კატეგორიაში ბატონი გ. ნოდია მოიაზრება, მაგრამ ის ხომ პოლიტოლოგის ტიტულით არის წარმოდგენილი? არსებობს კი „სუფრის ექსპერტის“ ტიტული და ნეტავ რა ნიშნით ენიჭებათ ადამიანებს „სუფრის ექსპერტი“-ს ნოდება?

საკვებით მართებულად მიგვაჩნია მეცნიერ ისტორიკოსების ქალბატონ ხათუნა იოსელიანის და ბატონ გიორგი გოცირიძის შეფასებები ქართული ტრადიციული სუფრისა და სადღეგრძელოების შესახებ, რაც შეეხება გადაცემის მონაწილე ისტორიკოსს იგორ კვესელავას, იგი არსებითად არაფერს ამბობს სუფრის, თამადის და სადღეგრძელოს უძველეს ტრადიციებზე.

პოლიტოლოგ გ. ნოდიას მიაჩნია, რომ სადღეგრძელო და ზოგადად ქართული სუფრის ტრადიცია არ არის უძველესი მოვლენა, ის მე-XIX საუკუნეში იღებს სათავეს, ხოლო ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორს – პროფესორ ავთანდილ არაბულის დასკვნით სიტყვა სადღეგრძელო საქართველოში მე-XVIII საუკუნემდე არ მოიაზრება, სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონში სი-

ტყვა „სადღეგრძელო“ არ არის აღნიშნული. თუკი სიტყვა „სადღეგრძელო“ ამ ფორმით სულხან-საბა ორბელიანის ლექსიკონში არ ფიქსირდება ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მე-**XVIII** საუკუნემდე დღეგრძელობის ტრადიცია საქართველოში არ არსებობდა. მაგრამ ამასთანავე ბატონი არაბული იმრჩმებს ავ. წერეთლის სიტყვებს, რომ ძველად საქართველოში რამდენიმე სადღეგრძელო (ოთხი და არა სამი, როგორც ამას თავად ბატონი ა. არაბული აღნიშნავს) იმეობდა. ბატონი ა. არაბული ასევე აღიარებს იმას, რომ გრ. ორბელიანს პოემაში – „სადღეგრძელო“ მოცემული აქვს რამდენიმე სადღეგრძელო. მაგრამ რა არის კამათის საგანი არსებითად, ის, რომ ტერმინი – „სადღეგრძელო“ **XIX** საუკუნემდე არ არსებობდა, თუ ქართველებს სუფრაზე დღეგრძელობის ტრადიცია არ ჰქონდათ და ის მხოლოდ **XIX** საუკუნეში გამოჩნდა? მოსალოდნელი იყო ის, რომ საკითხის უფრო ნათელჩენისათვის ბატონი ა. არაბული უფრო ადრინდელ ლიტერატურულ წყაროებზე დაყრდნობით ეცდებოდა თავისი მოსაზრებების გაცნობას ტელემაცურებლისათვის, მაგრამ სამწუხაროდ ეს ასე არ მოხდა.

აკაკი წერეთელი გვიდასტურებს იმას, რომ ქართველ მეფეებს ჰქონდათ ჩვეულება მშვიდობიანობის უამს საქართველოს სხვადასხვა კუთხის წარმომადგენლებთან ერთად დიდი ღვინო გადაეხადათ, სადაც ქართველები იღვინდნენ და შესძახებდნენ „ერთხმად მრავალუამიერსა“. განა ეს ქართველთა ტრადიციად ქვეულ ჩვეულებაზე არ მეტყველებს?

პოეტი ასევე გვიდასტურებს იმას, თუ რაოდენ ზნეობრივ-ეთიკური იყო ქართველთა ღვინო: ქართველებმა „მთვრალობა და სადღეგრძელო სათითოო არ იცოდნენ, ჩვენი ღვინო რომ ენახათ სირცხვილითაც დაიწოდნენ.“

რატომ უნდა დამწვარიყვნენ სირცხვილისაგან ჩვენი წინაპრები „სათითოო სადღეგრძელოს“ მოსმენისას? თავმდაბლური ბუნება ქართველი კაცისა არ მოიაზრებდა ღვინოსა და დამსახურების განდიდებასა და გაფეტიშებას, კეთილი და საქვეყნო, საერო საქმენი თავმოდრეკილობითა და სიმდაბლით სრულდებოდა, ამდენად წარსულში მიუღებელი უნდა ყოფილიყო სუფრასთან ერთმანეთის ქება-დიდება, „თუმცა მათში მეტი იყო, საქები და სასახელო.“

აი ეს კი **XIX** საუკუნეში რუსული მმართველობის წლებიდან წარმოჩენილი მავნე, არატრადიციული ჩვეულებაა, მამამბლური ლიქნის დამლით აღბეჭდილი, რაც ზნეობრივ-ეთიკური დეგრადირების უპირატესი გამოხატულება იყო. ეს არ იყო ქართველთა ადრინდელი ჩვეულება, ამდენად აკაკისავე თქმით ქართველთა წინაპრებს „ჩვენი ღვინო რომ ენახათ, სირცხვილითაც დაიწვოდნენ.“

განა დიდი აკაკის თანამედროვე არ იყო გრიგოლ ორბელიანი, გავიხსე-

ნოთ მისი „სადღეგრძელო“, ანუ ომის შემდგომ ღამე ლხინი ერევნის სიახლოვეს. რა სადღეგრძელოებს სვამდნენ ქართველები? ესაა: დაღუპული მეომრების, წინაპრების, ხელმწიფის, მამულის, მეგობრობის, სიყვარულის და მომავალი გამარჯვების სადღეგრძელო. სულ შვიდი სადღეგრძელო. მაგრამ რას უნდა ნიშნავდეს პოემის დასაწყისში მოტანილი სიტყვები: „ძმანო, მორიგის სავსე ფიალით, ჩვენცა მოუსხდეთ ცეცხლსა ანთებულს...“ ეს რომ ნიშნავს იმას, რომ ლხინისას „მორიგი ფიალის“ წინ სხვა სადღეგრძელოებიც წარმოუთქვამთ მეომრებს?

სუფრობა, ნადიმი, ლხინი ქართველთათვის მნიშვნელოვანი ყოფით-ზნეობრივი რიტუალი იყო როგორც წარმართულ, ისე ქრისტიანულ ეპოქებში. არა ერთი ლიტერატურული წყაროს მოშველიება შეიძლება იმის დასტურად, თუ როგორ იღებდნენ და ნადიმობდნენ ქართველები ძველად.

„ქართლის ცხოვრება“ (ტ. IV, გვ. ...)

„ტაბლასა ზედა სჭამდიან და ნადიმობდნენ ... სმიდიან ღვინოსა ...“ გვ 24.

„ლხინთა ლხინობა და ჭირთა ჭირობა ...“ გვ 24

„ნადიმობდნენ მეფეთა თანა და ურთიერთანა...“ გვ 24

„უმეტესი დიდი იყო დღესასწაული არმაზისა და შემდგომად თაყვანისცემისა ჰყვიან ნადიმი და განცხრომანი დიდითა ჭამითა და ღვინის სმითა...“ გვ. 25

მე-XI-XII საუკუნეების მიჯნა – „ამირან დარეჯანიანი“:

„...გარდახდა პურობა.....დედოფალმა მოახსენა: თქუენ ყრმანი ხართ და ღმერთმა ათას წელ ცოცხლენ მეფობა თქვენი...“ გვ. 88

„... პური ვჭამეთ და ღვინო ვსვით, მერმე აავსო ჭიქა ერთმან, ზე ადგა და ეგრე თქვა: ადიდენ ღმერთმან სეფედავლე იგი დარისპანისძე...“ გვ 105

„... და ღვინოს სმიდეს მრავალგან და ყველანი სეფედავლეს მზესა ფიცევდეს და ლოცვიდეს...“ გვ. 105

„კვლა აასვო ჭიქა და მე მომცა და ეგრე მითხრა: „დალოცე შენცა სეფედავლე დარისპანისძე და მაშინ შესვიო ...“ გვ. 206

მე-XII საუკუნე – „ვეფხისტყაოსანი“:

„შეიქმნა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძალისა, სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა ჯამი და ჭიქა-ყველაი, ფეროზისა და ლალისა, არვისი ბრძანა მეფემან, არცა გაშვება მთვრალისა.“ 476

„კვლაცა დაჯდა მზიარული, მოიმატა სმა და მღერა, კვლა გაგრძელდა ნადიმობა ბარბითი და ჩანგთა ჟღერა“ 482

„სმა, პურობა, გახარება ქმნეს, ჯალაბი გაადიდეს ვითარცა ქორნილობა ხამს, ეგეთსა გარდინდიდეს.“

დედოფალი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის ქორნილზე ასე მიმართავს მექორნილეთ: „ულოცეთა დღეგრძელობა, ესე ღმერთსა შეგედრენით.“

ლხინი, პურობა, ნადიმი რიტუალი ქართველი კაცის ყოფიერ-ცნობიერი სამყაროს განუყოფელი და განმაპირობებელი რამ იყო დღენიდაგამას ცხადად გვიდასტურებს შოთა რუსთაველი ტარიელის სიტყვებით „შეიდი, შევექმნი ნადიმი, ნიადაგ ლხინსა ჩვეულმან.“ „ნადიმის შექმნა“ მოიხსენიებს ყოველივეს რაც კი ნადიმს ქმნის და აყალიბებს, როგორც მრავალასპექტიან შემოქმედებით პროცესს.

სტრიქონის პირველი ნაწილი სწორედ მისი შემოქმედებითი ბუნების გამოხატველია, მას ძალუძს შექმნას ნადიმი თავად შოთა რუსთაველი ხომ „ქმნას“ განიხილავს როგორც შემოქმედებით პროცესს: „რომელმან შექმნა სამყარო“. ამდენად, ნადიმის შექმნაც შემოქმედებითი ქმნადობის შედეგია. სტრიქონის მეორე ნაწილი კი: „ნიადაგ ლხინსა ჩვეულმან“ პირდაპირ მიგვანიშნებს იმას, რომ დღიდან გაჩენისა ქართველი კაცისათვის ლხინი, გახარება მისი ბუნების, მისი ხასიათის განუყოფელი, თანამდევი თვისებაა.

ბიბლიასა და ძველ ქართულ ხელნაწერებში მრავლადაა სიტყვა-ცნებები: „დღეგრძელი“, „დღეგრძელყოფა“, „დღეგრძელობა“, „დღეგრძელება“, „დღემრავალი“, „დღემრავლობა“, „მრავალდღეობა“. (ი. აბულაძე ძვ. ქართული ენის ლექსიკონი 1973 წ. გვ. 144): „რაითა იდღეგრძელოთ ქვეყანასა ზედა“, „რაითა დღეგრძელ იყვნენ ქვეყანასა მას ზედა“, „ამის მიერ დღეგრძელობდეთ ქვეყანასა ზედა“, ამათ სიტყუათა გამო დღეგრძელ იყვნენ ქვეყანასა მას ზედა.“

მეტად საინტერესო ცნობებს ქართული სუფრისა და სადღეგრძელოს შესახებ გვანვდის ფრანგი მოგზაური ჟან შარდენი თავის წიგნში: „ჟან შარდენის მოგზაურობა სპარსეთისა და აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნებში (ცნობები საქართველოს შესახებ) 1975 წ.

ჟან შარდენის აღწერით, საქორწინო ნადიმზე დამსწრე უცხოელი სტუმრები აღფრთოვანებულები იყვნენ ქართული სუფრით: „კერძები საოცარი წესრიგითა და უხმაუროდ შემოჰქონდათ. ყველა უხმოდ ასრულებდა თავის საქმეს. ერთ მაგიდაზე მსხდომი სამი ევროპელი უფრო მეტს ხმაურობდა, ვიდრე ამ ნადიმზე მყოფი ას ორმოცდაათი კაცი. ამ საუცხოო წესრიგის შემდეგ, ყურადღებას ყველაზე მეტად ჭურჭლეულობის სიმრავლე იქცევდა“.

„ ასე გრძელდებოდა მანამ, ვიდრე სადღეგრძელო ყველას არ შემოივლიდა“ გვ. 347

„ ახალი სადღეგრძელო რვა უფრო მოზრდილი სასამისით ისმებოდა ...“ გვ. 347

„... გამომშვიდობებისას მან მკითხა, როგორ ბრძანდებო ჩემი ნათესავი, ესპანეთის მეფე, და ძვირფასი ქვებით მორთული თასით შესვა მისი სადღეგრძელო ...” გვ. 349

„... სმის დაწყებისთანავე საკრავებიც აუღერდნენ და სიმღერაც დაიწყეს ...” გვ. 348

ქართულ ენაში სიტყვა – „თამადის” და „თამამენახის” არაერთი სინონიმი გვხვდება – წინამძღვარი, სუფრის თავი, პურის მტე, სუფრის უფალი, სუფრის გამრიგე. რაც შეეხება თავად ტერმინ – „თამადას” პირველად ის მოხსენიებულია დავით ჩუბინაშვილის მიერ 1887 წელს სანტ-პეტერბურგში გამოცემულ ქართულ-რუსულ ლექსიკონში. დ. ჩუბინაშვილი თამადობას განმარტავს, როგორც „თუმანჯობას”, „თუმაჩიანობას”, უფროსობას ან თავობას, მაგალითად ღვინის სმაში. ჩვენ არ შევჩერდებით იმაზე, თუ რა შესაძლო გზით შეიძლებოდა „თუმაჯობა” „თამადობად” ქცეულიყო, მაგრამ ხაზს გავეუსვამთ ერთ გარემოებას „თამადობა” ქართულ წიაღში წარმოშობილი სიტყვაა და იგი უთარგმნელად არის შესული მეზობელი ხალხების ენებში.

დღეს უკვე მეცნიერულად დადასტურებულია ქართველებისა და ბასკების ნათესაობის საკითხი. როგორია ბასკურ ენასა და ყოფაში თამადობისა და სადღეგრძელოთა ხასიათი? ბასკურად თამადას „მაიბურუ” ეწოდება (მაი-მაგიდა, ბურუ-თავი). მაშასადამე, სუფრის თავი. გავიხსენოთ ქართულში თავის შებურვა, მობურვა. ბასკური სუფრა იწყება მშვიდობის სადღეგრძელოთი, ისევე როგორც გურიაში, ხოლო სუფრის გასრულების წინ, ბოლოს წინა სადღეგრძელო ღვინისაა. საინტერესოა, ეს სადღეგრძელოები გურიასა და ბასკეთში ერთდროულად კავკასიაში რუსების შემოსვლის შემდეგ წარმოიშვა?

მეტად მნიშვნელოვანია ისო ზირაქის სიბრძნის ის ნაწილი, რომელიც ნადიმის წინამძღვრის ფუნქცია-მოვალეობებს ეხება. თუკი ყურადღებით გავაანალიზებთ და გავაცნობიერებთ ისო ზირაქისეულ სიბრძნეს, დავრწმუნდებით, რომ მისი პრინციპებით წარმართული სუფრა სხვა არა არის რა, თუ არა ლხინი ტრადიციული ქართული გაგებით. მიუხედავად იმისა, რომ ბიბლია უპირველესი წიგნი იყო და არის მსოფლიოს არაერთი ერისათვის, არცერთ მათგანს (განსაკუთრებით კი მევენახეობა-მეღვინეობის მიმდევართ) სარიტუალო-ყოფით სამყაროში არ ჩამოუყალიბებია ისე სრულყოფილად და ამაღლებულად ზირაქისეული პრინციპები სუფრის გაძღოლისა, როგორც ეს ქართულ სამყაროში მოხდა. რაც შეეხება თამადობის დახვეწილ ინსტიტუტს, მისი ჩამოყალიბება სწორედ ქართველურ სამყაროში უნდა მომხდარიყო, ვინაიდან ვაზისათვის ქართული მინა ადგილის დედაა, ამასთანავე, არ უნდა გამოვრიცხოთ შესაძლებლობა, რომ ზირაქისეული სიბრძნის მატერიალური

საფუძველი ქართველური ყოფითი სამყაროდან მომდინარეობდეს.

ქართველურმა ყოფითმა კულტურამ შეძლო დღევანდლამდე შემოენახა სუფრის ორგანიზაციული სტრუქტურის ბიბლიური იერსახე, ყოველივე ეს მეტყველებს ქართული ცნობიერების უძველესი, ბიბლიური საწყისიდან მომდინარეობასა და მის წარუვალობაზე.

განა ყოველივე ზემოთქმულის შემდეგ შეიძლება ვიდეგ ვამტკიცოთ, რომ საქართველოში სუფრის წარმართვის, თამადობის და სადღეგრძელოების ტრადიცია არ არსებობს, რომ ამ ტრადიციებს ისტორიული ფესვები არ გააჩნია.

უკეთეს ბატონ გ. ნოდის ჩვენი ადრინდელი გამოხმაურება 2000 წელს გამართულ დისკუსიაზე არ წაუკითხავს ეს მისი პრობლემა და არა ჩვენი, მას, როგორც „ყოვლისმცოდნესა და ერუდიტს“ უნდა სცოდნოდა ჩვენი გამოხმაურების შესახებ. თუ არა, იმ წყაროების შესახებ მაინც, რასაც ზემოთ აღვნიშნავდით. შესაძლოა, მას ეს ყოველივე არ სცოდნოდა, ამ შემთხვევაში კი მისი კომპეტენცია ეჭვის ქვეშ დგება.

გაუგებარია თავის მოსაზრებების ჩამოყალიბებისას ბატონი ა. არაბული რატომ არ დაეყრდნო ძველ ქართულ წყაროებს.

ვის წისქვილზე ასხამს წყალს ტელეკომპანია – „რუსთავი-2“-ის გადაცემა, კერძოდ კი, ბატონ გ. ნოდის რადიკალური განცხადებები? უეჭველია იმათ წისქვილზე ვისაც სურს ფერფლი დააყაროს, დააკნინოს და გააყალბოს ქართველების ათასწლეულთა მანძილზე ჩამოყალიბებული ტრადიციები მატერიალური და სულიერ-ზნეობრივი კულტურისა, ნუ დაგვავიწყდება, რომ ქართული ვაზის ჯიშები, ქართული სუფრა თამადითა და სადღეგრძელოებით არ არის მხოლოდ ქართული კულტურის ხელთუქმნელი განძი, ეს ყოველი მსოფლიო კულტურის ერთი კოლორიტული და განუმეორებელი ნაწილიცაა.

გამოქვეყნებულია გაზეთ „მარანში“
2012 წლის 10 თებერვალი, №43 (90)

ველი თაობის მკითხველს, ალბათ ემახსოვრება ნიკიტა ხრუშჩოვის ჩამობრძანება საქართველოში. საბჭოთა იმპერიის იმუაზინდელმა ლიდერმა კახეთში სტუმრობისას გვიჩვენა: ვენახი აჩეხეთ და სიმინდის წარმოებას მიჰყავით ხელი, უფრო მომგებიანიაო. მასპინძელ პარტიულ ელიტასთან ერთად იქ იმყოფებოდა საქართველოს მებაღეობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი ნიკოლოზ ხომიზურაშვილი, გამორჩენილი მეცნიერი და უაღრესად პრინციპული ადამიანი. ბატონმა ნიკოლოზმა წინააღმდეგობა გაუწია საბჭოეთის პირველ პირს და დაასაბუთა ამ წინადადების მიუღებლობა. ყველანი სახტად დარჩნენ მისი გაბედულებით. მას მოუსმინეს და დაუჯერეს. ბატონი ნიკოლოზის ამ პრინციპულმა პოზიციამ გადაარჩინა საქართველოს ვენახები იავარქმნისაგან. როგორც ვხედავთ, საბჭოეთის ეპოქაშიც კი მეცნიერს უსმენდნენ და უჯერებდნენ, დღეს კი საქართველოს წინა ხელისუფლება მეცნიერებს, არათუ არ უსმენდა, იგნორირებას უკეთებდა.

ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის დისკრედიტაციისა და დაკნინების-იავარქმნისაკენ მიმართული შეფარული თუ აშკარა ბრძოლა არახალია, ძველია.

შაჰ-აბასისა და სხვა მომხდურ მტარვალთა მიერ ვაზისა და ღვინის წინააღმდეგ დაწყებული ბრძოლა რუსეთის იმპერიულმა ხელისუფლებამ გააგრძელა კავკასიაში ფეხის მოკიდებისთანავე, მხოლოდ ეს ბრძოლა უფრო შეფარული და ვერაგული იყო. მაგრამ გავიხსენოთ, თუ რითი დამთავრდა ეს კოლონიური ზრახვები: ქართული ვაზის გამარჯვებით! აი, რას წერდა 1896 წელს ცნობილი სპეციალისტი მიხაილ ბალასი: «Главная задача новь устроенных рассадников должна была заключаться в том, чтобы помимо ознакомления местного населения с улучшенными приёмами виноградарства, безденежного раздачею заграничных виноградных лоз, побудить местных виноделов заменить лучшими иностранными сортами местные и, как тогда полагали, грубые сорта...

После целого ряда неудовлетворительных результатов применения европейских приемов выделки вина, здесь вина стали готовить по местному способу

В Кахетии по словам почтенного пионера Ленца, много лет потрудившегося на поприще применения европейских приемов виноделия в этом районе, уже в 1846 года обширная алазанская долина ... было покрыта виноградными садами...

Воронцов выслал сюда сотни тысяч лоз из Крыма бесплатно, но повидимому, эти сорта здесь не привились, да в них и особенной надобности не представлялось в виду несомненных превосходных качеств местных сортов винограда.

Ленин, изучив местные почвенные условия и испытав в течение 10 лет более 26 иностранных сортов винограда выписанных из Крыма, отдаст предпочтение местным сортам – Саперави, из коего выделяется здесь прекрасного качества красное вино, полное букета и крепости и белый – Мцване, Ркацители и Мцоани».

და კიდევ ერთი, თუ როგორ შეაფასა გ. ლენცმა ქვევრი: „Неоспоримое преимущество квеври перед европейскими бочками и чанами“. ეს ხომ ქართული ვაზის ჯიშების ღირსებებისა და ღვინის დაყენების ტრადიციული ტექნოლოგიის საქვეყნო აღიარებაა.

რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს, ცარიზმის რუსეთში, ორ გუბერნიად დაყოფილ საქართველოშიც კი მოქმედებდა პროფესიონალიზმისა და შეფასების ობიექტურობის პრინციპი. სწორედ ამ გარემოებამ განაპირობა ვაზის ქართული ჯიშებისა და ქვევრის უდავო უპირატესობის აღიარება ევროპულ ჯიშებთან და მუხის კასრებთან შედარებით, მაშინ, როცა ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის ევროპულ საწყისებზე დამყნობის მცდელობა და სურვილი ანუ ევროპიზაცია სახელმწიფო პოლიტიკის მიზანდასახულებად მოიაზრებოდა არა მარტოდენ უკანასკნელ წლებში. სამწუხაროდ და ჩვენდა სავალალოდ უკანასკნელ წლებში მევენახეობა-მეღვინეობის ევროპიზაცია კვლავ სახელმწიფო პოლიტიკად რჩებოდა, რაც ჩვენში პროფესიონალიზმის, ობიექტურობისა და ეროვნული ცნობიერების დაბალ დონეზე მეტყველებს.

თუკი XIX საუკუნეში უთანასწორო ბრძოლაში ჩვენი ტრადიციული მეღვინეობა გამარჯვებული გამოვიდა, **XX** საუკუნეში ამ დარგებში უმწვავესმა, თითქმის გამოუსწორებელმა პრობლემებმა იჩინა თავი, აქ აღარ შევჩერდებით იმ შეფარულ თუ აშკარა მეთოდებსა და ხერხებზე, რომლითაც ხდებოდა ვაზის ქართული გენოფონდისა და ღვინის დაყენების ტრადიციული ტექნოლოგიების იგნორირება და იავარქმნა, რაზედაც ზემოთ უკვე აღვნიშნავდით. საბედნიეროდ, ამჯერადაც ვაზის ქართულმა ჯიშებმა, ქვევრმა და ქვევრში ღვინის დაყენების ტრადიციულმა ტექნოლოგიამ გარესამყაროს აღიარებინა ისინი ქართული (და არა მხოლოდ მისი) მატერიალური და არამატერიალური კულტურის შედეგებად. დედა ეკლესიამ უდიდესი წვლილი შეიტანა ამ ზეალმავალ პროცესში. იგი კვლავ აღმოჩნდა ერთადერთი შემფარებელი და გადამრჩენელი ეროვნული კულტურული ფასეულობებისა. აღსრულდა წმინდა ილია მართლის (ჭავჭავაძის) წინასწარმეტყველური შეგონება: „იგი ნაკლი ჩვენის ღვინისა, რომელსაც ჩვენებურს ღვინოს წუნად უთვლიან.., სწორედ

იგი ნაკლი ღირსებაა ჩვენის ღვინისა, და თუ ჩვენი ღვინო ოდესმე გზას გაიხსნის საქვეყნო ბაზრისას, სწორედ ამ ღირსების წყალობით გაიხსნის”.

სასიხარულო და ამავე დროს სამწუხაროც არის ვითარება, როცა უცხოელი კარგად ჭვრეტს და აფასებს ჩვენს ტრადიციებსა და ღირსებებს, ჩვენ კი ამ დროს თვალებს ვიბრმავებთ და ვასამარებთ ჩვენივე ისტორიას.

ყოველივე გუშინდელის, როგორც დრომოჭმულისა და გამოუსადეგარის უარყოფასა და ახლით შეცვლას საქართველოს წინა ხელისუფლება რეფორმატორული სამოსელით ფუთავდა. ე.წ. „რეფორმები“ თავისი არსით იყო ყველაზე უფრო ვერაგული და დამანგრეველი, რაც კი ქართულ მევენახეობა-მეღვინეობას გადაუტანია მრავალი საუკუნის განმავლობაში. თუ ობიექტურად და რეალურად რა შეიძლება ეწოდოს ხელისუფლების ამგვარ რეფორმატორულ გარდაქმნებს. მკითხველი, ალბათ, წიგნში მოწოდებული მასალების გაანალიზებითაც კარგად მოიზრებს. შედეგი თავად მეტყველებს ამგვარი წიაღსვლების ჭეშმარიტ მიზეზსა და მიზანზე. დასკვნა ერთმნიშვნელოვანია: აგრარული მეცნიერების, კერძოდ კი მევენახეობა-მეღვინეობის სამეცნიერო სფეროს უარყოფა, იგნორირება, დანგრევა და იავარქმნა იყო უმთავრესი მიზანდასახულება. რატომ? მოდით და, ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა მკითხველს მივანდოთ.

2005-2012 წლები ქართული აგრარული განათლების და მეცნიერებისათვის ჩამავალი მზეა, უკუნია. რამაც ჩაკლა აგრარიკოს-პრაქტიკოსთა და მეცნიერთა ახალგაზრდა თაობების აღზრდა-ჩამოყალიბების პროცესი. მოხდა დიდი წყვეტა წარსულსა და მომავალს შორის, სამწუხაროდ, 2005 წლამდე გასული პერიოდი წარსულად იქცა, რომელსაც გაგრძელება აღარ ჰქონია.

ვფიქრობთ, ჩვენი მკითხველისათვის ცნობილია, რომ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი XX საუკუნის 30-იან წლებში სამი წელი გაუქმებული იყო, მაგრამ მალევე აღდგა. თუმცა დღეს უფრო რთულ პირობებში იმყოფება ქართული მეცნიერება.

დღეს აგრარული მეცნიერების მზე ჩაესვენა, მაგრამ მზე იმისათვის ჩადის, რომ ხვალ დილით კვლავ აღმობრწყინდეს მთელის დიდებულებით და დაძლიოს ბნელი. აგრარული განათლება და მეცნიერება კვლავ ფენიქსისებრ აღდგება! ამის იმედი ნუ მოგვიშალოს ღმერთმა!

შინაარსი

წინასიტყვაობა.....	3
უთანასწორო ბრძოლა ინსტიტუტის შენარჩუნებისათვის იწყება.....	17
საქართველოს მეზაღვების, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მეცნიერთა, ასპირანტ-მაძიებელთა და სამეურნეო დარგის მუშაკთა ერთობლივი განცხადება.	20
მსოფლიო ბანკის სარეკომენდაციო წერილი საქართველოს მთავრობას.....	28
ხელისუფლების მხარდაჭერის მოლოდინში	32
მიმართვა საქართველოს პრეზიდენტის – მიხეილ სააკაშვილსა და საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის – ნინო ბურჯანაძისადმი.....	33
ბრძოლა გრძელდება	36
მიმართვა საქართველოს პრეზიდენტის – მიხეილ სააკაშვილსა და საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის – ნინო ბურჯანაძისადმი.....	38
ძალმომრეობა იმარჯვებს	42
2010 წელს საქართველოში ვაზისა და ღვინის მსოფლიო კონგრესი გაიმართება. გაუქმებული ისტორიულ-ეთნოგრაფიული და სამეცნიერო მუზეუმი უნდა აღდგეს!.....	43
„ვითარცა ჭიგო ვაზისა“	48
რუსეთმა ილიასაკენ მიგვახედა ანუ ქართული მეღვინეობის დიდი ღამე გრძელდება.....	57
გამოძახილი ოკეანისგაღმელი კოლეგისადმი ანუ ვის აძლევს ხელს ქართული ღვინის პრიორიტეტულობის უარყოფა?	67
სად მიგვიყვანს ქართული მევენახეობა-მეღვინეობის ევროპიზაცია?	74
ქართული ღვინო ქართველმა უნდა დააყენოს!.....	82
ქვეერი ამფორა არ არის!	88
კიდევ ერთხელ ქართული სუფრისა და სადღეგრძელოს შესახებ.	93
ბოლოთქმა.....	100

3/1869

TEIMURAZ GLONTI

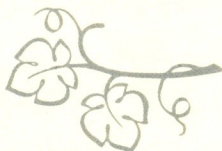
თეიმურაზ გლonti

Vine, Wine and Problems
Letters

ვინო და პრობლემები
პირთა

2005-2012

Tbilisi 2012

ТЕИМУРАЗ ГЛОНТИ

Лоза, Вино и проблемы
Писма

2005-2012

Тбилиси 2012

K286 · 909
3 0v

ქვევრის ფონდი
საქართველოს

ქვევრის ფონდი